

YARATICI DRAMA EĞİTİMİNE YÖNELİK UZMAN GÖRÜŞLERİ

Gülbahar Beggi

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
DRAMA VE EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

AĞUSTOS, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren yirmi dört (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN:

Adı : Gülbahar

Soyadı : Beggi

Bölümü : Drama ve Eğitim

İmza :

Teslim Tarihi : 22/08/2019

TEZİN:

Türkçe Adı: Yaratıcı Drama Eğitime Yönelik Uzman Görüşleri

İngilizce Adı: Expert Opinions On Creative Drama Education

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel etik ve ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Gülbahar BEGGİ

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Gülbahar Beggi tarafından hazırlanan ‘‘Yaratıcı Drama Eğitime Yönelik Uzman Görüşleri’’ adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Drama ve Eğitim Ana Bilim Dalı, Drama ve Eğitim Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Reyhan YÜKSEL GEMALMAYAN

(Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Gazi Üniversitesi)

Üye Başkan: Doç. Dr. Gökhan ARASTAMAN

(Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Hacettepe Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Filiz KARDİYEN

(Fen-Edebiyat Fakültesi, İstatistik Bölümü, Gazi Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 22/08/2019

Bu tezin Drama ve Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Araştırmam boyunca bana rehberlik eden, bilgi birikimlerini ve yardımlarını benden esirgemeyen sevgili danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Reyhan Yüksel GEMALMAYAN'a, tez araştırmama katkılarından dolayı Sayın Doç. Dr. Filiz KARDİYEN ve Sayın Doç. Dr. Gökhan ARASTAMAN'a, tez araştırmam süresi boyunca beni destekleyen ODTÜ'deki dostlarıma ve aileme sonsuz teşekkürler...

YARATICI DRAMA EĞİTİMİNE YÖNELİK UZMAN GÖRÜŞLERİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Gülbahar BEGGİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ağustos 2019

ÖZ

Bu araştırmanın temel amacı, yaratıcı drama eğitimi ve öğretimine ilişkin uzman görüşlerini belirlemek ve incelemektir. Araştırmanın örneklemini, eğitim fakültelerinde yaratıcı drama dersi vermiş, alanda 15 yıl ve üzerinde çalışmış 1 sanatçı-eğitimci ve 8 öğretim üyesi oluşturmuştur. Çalışma nitel araştırma yöntemindedir. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış, uzmanlara 9 soru sorulmuş, yaratıcı drama eğitimi ile uygulamalarına ilişkin uzman görüşleri belirlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yapılmış, soru temaları kapsamında uzman görüşleri doğrudan aktarılmış, basit frekans tablosu ile görüşlerin yüzdelik dilimleri sunulmuştur. Araştırma sonucunda; Öğretmenin (liderin) tutum ve davranışlarının, sınırlarının yaratıcı drama eğitimi etiğinde önemli olduğu belirlenmiştir. “Drama” kavramının, dramatizasyon, okul tiyatrosu ve daha birçok kavramla karıştırıldığı, bu nedenle ülkemizde “Yaratıcı Drama” ve “Eğitimde Drama” adıyla yaygınlaşması gerektiği; Yaratıcı drama uygulamalarında yer alan, “Oyun” kavramının doğru anlaşılmadığı, sebebinin de MEB’in drama öğretmenliği sertifikası verdiği liderlerin, eğitim durumlarının standartının olmamasından kaynaklandığı saptanmıştır. Yaratıcı drama akış planlarının başlangıçta 5-6 aşamada uygulanırken daha sonra 3 aşamaya indirildiği; Akış planlarında doğaçlama ve rol oynama teknikleri gerçekleştirilmeden yaratıcı drama yapılamayacağı belirlenmiştir. Yaratıcı drama bileşenlerine ilişkin; Yaratıcı dramaya 4 yaş itibarıyla başlanabileceği, liderin süreyi, konunun amaçlarına, grubun yaş ve gelişim özelliklerine göre düzenleyebilmesi gerektiği; Üniversiteler dışında yaratıcı drama eğitimi veren kurumlar arasında, ilk kurulan derneklerin başarılı bulunduğu belirlenmiştir. Drama öğretmenin yetiştirilmesinde, adayın yüksek lisans ve sanatlar eğitimi tamamlamış olması gerektiği; Yaratıcı drama uygulamalarının, görsel veya performans sanatı olarak sergilenmesinin yanlış olduğu

bulgulanmıştır. Uzmanların ortak görüşleri ışığında yaratıcı drama eğitimi süreci tanımlanmaya çalışılmış ve bu yönde öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Yaratıcı drama etiği, kavramları, bileşenleri, akış planları.
Sayfa Adedi : 94
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Reyhan YÜKSEL GEMALMAYAN

EXPERT OPINIONS ON CREATIVE DRAMA EDUCATION

(Master Thesis)

Gülbahar Beggi

GAZI UNIVERSITY

INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

August 2019

ABSTRACT

The main purpose of this study is to examine the expert opinions on creative drama education and teaching. This research is based on qualitative methods. The study group was determined with criterion sampling among purposeful sampling methods. The interviews are conducted with 1 artist and 8 academicians who are giving lectures about creative drama education for more than 15 years in higher education institutions. A semi-structured interview form with 9 questions is prepared, the questions are asked to the experts and their opinions about the creative-drama education and applications are determined. The descriptive analysis is used for data analysis and opinions of the experts who are interviewed are directly transferred in the scope of the question themes, percentages of the experts' opinions in the interview are presented with a basic frequency table. As a result, it is identified that the attitude, behavior and limits of the teacher (leader) are important in creative-drama education ethics. It is indicated that "Creative Drama" and "Drama Education" concepts should be used widely in our country because "Drama" concept is confused with dramatization, school theatre and more concepts. The "game" concept in the creative-drama applications is not understood properly, it is determined that it is originated because the education of the leaders who are given the drama-educator certificates by the ministry of national education (MEB) is not standardized. It is found that the structure of flow plans in creative drama are reduced to 3 steps while it was applied in 5-6 steps initially. It is also identified that creative drama can not be made without the techniques of improvisation and role playing. Regarding the components of creative drama, it is remarked that one can start practicing creative drama starting from age 4. Moreover, the leader should be able to determine the duration of drama according to the aim of the lesson, and age and development characteristics of the group. It is also indicated

that the first associations among the creative-drama education associations, aside from the universities, were found to be successful. It is discovered that a candidate should complete her/his master degree and art education to be a creative-drama teacher. Moreover, it is considered that it is improper to display creative-drama applications as visual or performance art. In this study, it is tried to define the creative-drama education processes and to offer suggestions accordingly by the light of the common expert opinions.

Keywords : Creative drama ethics, concepts, components, flow plans.
Page Number : 94
Supervisor : Doctor Reyhan YÜKSEL GEMALMAYAN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	7
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
BÖLÜM II	9
KURAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Yaratıcı Drama ve Tarihçesi.....	9

2.1.1. Yaratıcı Drama Nedir?	9
2.1.2. Dünyada Drama Eğitimi	9
2.1.2.1. Yaratıcı Drama Öncüleri ve Drama Anlayışı	10
2.1.2.1.1. Harriet Finlay- Johnson	10
2.1.2.1.2. Henry Caldwell Cook	10
2.1.2.1.3. Viola Spolin	10
2.1.2.1.4. Peter Slade.....	11
2.1.2.1.5. Brian Way.....	11
2.1.2.1.6. Dorothy Heathcote	12
2.1.2.1.7. Gavin Bolton.....	12
2.1.2.1.8. Winifred Ward	12
2.1.3. Türkiye’de Drama Eğitimi	13
2.2. Eğitimde Dramanın Yapısını Oluşturan Öğeler	14
2.2.1. Drama Liderinin/Öğretmenin Özellikleri	14
2.2.2. Dramada Etik	15
2.2.3. Dramada, Yaş, Süre ve Etkinliklerin Sahnelenmesi	15
2.2.4. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Aşamalar ve Yöntemler.....	16
2.2.5. Yaratıcı Drama Teknikleri.....	19
2.2.6. Yaratıcı Drama ve Oyun	19
2.2.7. Yaratıcı Drama ve Sanat İlişkisi.....	20
2.3. İlgili Araştırmalar	21
2.3.1. Türkiye’de ve Yurt dışında Yapılmış Bazı Araştırmalar.....	21
BÖLÜM III	25
YÖNTEM.....	25
3.1. Araştırmanın Modeli	25
3.2. Evren ve Örneklem.....	25

3.3. Veri Toplama Araçları	26
3.4. Verilerin Toplanması.....	27
3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	28
3.6. Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği	28
BÖLÜM IV.....	31
BULGULAR VE YORUMLAR	31
4.1. Yaratıcı Drama Etiğine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	31
4.2. “Drama” Kavramına Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	34
4.3. “Oyun” Kavramına Yönelik Bulgular ve Yorumlar	40
4.4. Yaratıcı Drama Eğitiminde Akış Planlarının Düzenlenmesine Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	47
4.5. Akış Planlarında Yer Alan Tekniklere Yönelik Bulgular ve Yorumlar	53
4.6. Yaratıcı Dramanın Bileşenlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	57
BÖLÜM V	81
SONUÇ VE ÖNERİLER	81
5.1. Sonuçlar	81
5.2. Öneriler	83
KAYNAKÇA.....	85
EKLER	91

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 <i>Çalışma Grubu Tablosu</i>	26
Tablo 2 <i>Görüşmeler Tablosu</i>	28
Tablo 3 <i>Yaratıcı drama etiği için yapılan tanımlar</i>	31
Tablo 4 <i>Dramanın çeşitli isimlerle anılmasından dolayı oluşan kavram karmaşası</i>	35
Tablo 5 <i>Oyun kavramı ve çeşitliliği</i>	40
Tablo 6 <i>Yaratıcı drama aşamalarının literatürde farklılık göstermesi</i>	47
Tablo 7 <i>Yaratıcı dramada mutlaka olması gereken teknikler</i>	54
Tablo 8 <i>Yaratıcı drama eğitiminde süre</i>	57
Tablo 9 <i>Lisans düzeyinde drama öğretmenliği programının açılmasına ilişkin görüşler</i> ...	63
Tablo 10 <i>Yaratıcı drama öğretmenin eğitim durumuna ilişkin görüşler</i>	64
Tablo 11 <i>MEB'e bağlı yaratıcı drama sertifikası veren derneklerin-kurumların yanı sıra üniversitelerin drama yüksek lisans programlarından da drama liderleri yetiştirilmesi durumu</i>	71
Tablo 12 <i>Yaratıcı drama öğretmenliği sertifika eğitimi veren kurslarda sanat eğitiminin yeri</i>	75
Tablo 13 <i>Yaratıcı drama uygulamalarının görsel-performans olarak sergilenmesine yönelik görüşler</i>	77

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

YÖK : Yüksek Öğretim Kurumu

TDK : Türk Dil Kurumu

UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

A.Ü : Ankara Üniversitesi

ÇDD : Çağdaş Drama Derneği

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Günümüzde insana verilen değerin artmasıyla, demokratikleşme ve insan hakları alanlarındaki gelişmeler, kişinin ilgi, yetenek, alternatif eğitim programları ve okul çeşitliliğini artırmıştır (Özden, 1999, s. 20). Türk Milli Eğitim Sisteminin en önemli amaçlarından biri yaratıcı ve yararlı işler yapan bireylerin yetiştirilmesini sağlamaktır (İlhan, 2003, s. 13). Yaratıcı drama, bir amaç-ders doğrultusunda kullanımının yanı sıra, eğitimde araç-yöntem olarak kullanımıyla karşımıza çıkmaktadır. Yaratıcı drama dersi, çeşitli çatışma durumlarını çözmeye odaklı, kendine has, ölçme ve değerlendirme yaklaşımı olan, aynı zamanda bir sanat eğitimi alanıdır (Adıgüzel, 2015, s. 97-98). Yaratıcı drama, örgün ve yaygın eğitimde sosyal içerikli konular çerçevesinde öğrencinin kişisel gelişimini tamamlaması, duyarlık kazanması yönünde amaç olarak; Tarih, Coğrafya, Matematik gibi bir dersin kavratılmasında öğretim aracı olarak kullanılmaktadır (Chen, 2001; Taylor, 2000; Akt. Yüksel, R. 2005: 24).

Ülkemizde drama çalışmaları gelişme göstererek okul öncesi eğitimden itibaren lisans ve yüksek lisans tüm eğitim kademelerinde gerçekleştirilmektedir. Öğretim yöntemi olarak kullanılmasıyla sadece eğitimde değil, farklı alanlarda da drama çalışmaları değer kazanmıştır. Eğitimde drama alanında öğrenci, öğretmen ve öğretim elemanları kurslara katılıp kendilerini geliştirirken alanlarında dramanın yaygınlaşmasını da sağlamaktadırlar. Öte yandan başka alanlardan bireyler de drama etkinliklerine katılmaktadırlar (Akyol, 2003, s. 1). Eğitimde önemli bir yere sahip olan yaratıcı drama, yaygınlaşmasında ve içeriğinde çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Yaratıcı dramanın öğrenme, öğretme ve uygulama sürecine ilişkin birçok kitap, makale, tez, internet sayfaları üzerinde, dramanın temel kavramlarını ve bileşenlerini oluşturan tanımlarında karışıklık; akış

planlarının düzenlenmesinde gelişigüzel izlenmektedir. Bu durum yaratıcı drama alanını öğrenmeye çalışan öğretmen adayları için problem oluşturmaktadır:

Yaratıcı drama “Creative Drama” olarak ABD’de, Yeni Zelanda ve Avusturalya’da, eğitimde drama ise İngiltere’de “Drama In Education” olarak Dorothy Heathcote’un çalışmalarıyla, Avrupa ülkelerinde gelişmeye ve yaygınlaşmaya başlamıştır. Ülkemizde ise 1980’li yıllardan önce dramatizasyon olarak Türk eğitim sisteminde varlığını gösterirken, sonraki yıllarda “Eğitimde Yaratıcı Drama”, 1985 yılından sonra ise “Eğitimde Drama” olarak yaygınlaşmıştır. Zaman içerisinde yaratıcı drama ve eğitimde dramanın yerine, eğitim sisteminde dramatizasyonun kullanılmasının etkisiyle, rol oynama, doğaçlama gibi kavramların da dramanın yerine kullanıldığı dikkati çekmektedir. Oysa dramatizasyon, bir metinden yola çıkarak, tiyatro odaklı yapılan çalışmaları içerirken, yaratıcı dramada süreç spontane gelişir ve etkinliklerde yazılı bir metin bulunmaz (Adıgüzel, 2016, s. 9-10). Ayrıca rol oynama ve doğaçlama drama uygulamalarında yer alan tekniklerdir (Akyol, 2003, s. 1). Konu ile ilgili olarak, “*Drama İle İlgili Temel Kavramlar*” dendiğinde literatürde “drama, dramatik durum, dramatik oyun, dramatizasyon, dramaturgi, yaratıcılık, iletişim, etkileşim (eylem, performans), empati, animasyon, atölye, mış gibi yapmak-kendiliğindenlik (spontanite), hareket, ritüel, fragman, oyun” görülmektedir (Adıgüzel, 2016, s. 1-33). Başka bir çalışmada ise, yaratıcılık, metaksis, etkileşim, eylem, edim, empati olarak karşımıza çıkmaktadır (Karadağ ve Çalışkan, 2005, s. 54-56). Diğer bir çalışmada ise, yaratıcılık, dramatik oyun, dramatizasyon, drama, doğaçlama, iletişim, etkileşim gibi şekliyle yer almaktadır (Dirim, 2001, s. 43-53). Literatüre bakıldığında daha birçok çalışmada temel kavramlara ilişkin farklı tanımlar bulunmaktadır.

Adıgüzel (2015), yaratıcı dramanın nitelik ve kapsam açısından, eğitimde drama, eğitsel drama ve eğitici drama ile aynı kavramlar olduğunu, uluslararası alan yazındaki karşılıkları ile şu şekilde dile getirmiştir:

Creative Drama, “Drama in Education” veya “Educational Drama’dır. Bu kavramlar “Yaratıcı Drama”, Eğitimde Drama”, Eğitsel Drama” veya Türkçe ’de bazı kaynaklarda olduğu gibi “Eğitici Drama” olarak karşılığını bulur ve buradaki anlam eğitim ile ilgili yanını veya eğitilebilir yanını vurgular. İngilizcede “Educational” sözcüğünün karşılığı Longman sözlüğünde eğitici, eğitsel, eğitimle ilgili, “Educative” ise yine eğitici, eğitimsel, eğitimle ilgili, “Educate de eğitmek anlamında kullanılmaktadır (s. 48-49).

Bu kavramlardan birini tercih ederek sonrasında yaratıcı dramadan ayrı bir kavrammış gibi tanımlanmasını yanlış bulmaktadır. Yine benzer bir söylem ise, “mış gibi yapma”, “okul tiyatrosu”, “okulda tiyatro”, “çocuk oyunu”, “çocuk draması”, “eğitimde drama”, “eğitici drama”, “animasyon”, “oyun ve tiyatro pedagojisi” ve 90’lı yıllardan itibaren de “süreç

dramadır”. Uygulama sürecinde her ne kadar farklılıklar olsa da, işin özünde aynı amaca hizmet edilmektedir (Aslan, 2007, s. 10).

Yaratıcı drama; “...lider/öğretmen, konu-tema, çeşitli teknikler (doğaçlama, rol oynama vd.), bir grup, yaşantı-tecrübe, oyunsu özellikler ve canlandırmaların...” bir araya gelmesiyle temel öğelerini (bileşenlerini) oluşturur (Adıgüzel, 2015, s. 70). Eğitimde drama, katılımcılara evrensel değerleri kazandırırken, sosyal ve ahlaki açıdan gelişimini sağlayan bir karakter eğitimidir. Tüm drama uygulamalarının bir amacı olmalıdır. Aynı zamanda bu amaç ayrıntılı olarak belirtilmeli ve etkinlik yolu ile çocuğa kazandırılmalıdır (Gönen ve Dalkılıç, 2002, s. 60).

Drama çalışmaları iyi bir planlama gerektirir. Bu sebeple çocuklarla drama etkinlikleri uygulanırken öncelikle göz önüne alınması gereken bazı koşullar bulunmaktadır. Daha sonra tüm eğitim etkinliğinde olduğu gibi beklenen hedeflere ulaşmak için bu koşullar yerine getirilerek, dramanın uygulama basamakları doğru şekilde gerçekleştirilmelidir. (Aral, vd., 2003, s. 97). Eğitimde drama etkinlikleri uygulanırken kendi içinde basamaklara ayrılır (Dirim, 2001, s. 65).

- 1- Isınma- Rahatlama çalışmaları
- 2- Oynama- Pantomim ve rol oynama
- 3- Doğaçlama grup dinamiğini oluşturma
- 4- Tartışma- Değerlendirme.

Bu aşamalar, makale, tez, kitap, internet sayfaları vb. gibi bilgi kaynaklarında farklılık göstermektedir. Vural ve Somers (2012), yaratıcı drama aşamalarını şu şekilde yorumlamaktadır.

- 1- Giriş

Dikkati çekme, Güdüleme, Gözden geçirme, Geçiş

- 2- Gelişme

Problem Durumu ya da Ön- Metin, Teknikler ve Yönergeler

- 3- Sonuç ve Değerlendirme

Son Özet, Tekrar Güdüleme

Disiplinler arası bağlantıları kurma

Kapanış ve değerlendirme (s.19).

Drama uygulamalarında, bütün çocukların, yaş ve gelişim özelliklerine göre görev almaları daha uygun olacaktır. Bu uygulamalara katılmaya veya göze çarpıcı bir rol almaya zorlanmamalıdır. Dolayısı ile onlar için ayrıntılı olarak planlanmış ve yıldırmayan bir etkinliğe katılmak konusunda istekli olmaları sağlanacaktır (Küçükahmet, vd., 2001, s. 4). Dramaya ayrılan süre, katılımcıların yaş ve gelişim özelliklerine göre 30-60 dakika arasında değişiklik gösterir (Antepli, 2014, s. 13). Konuların özelliklerine göre etkinlikler ders planlarında haftalara da bölünebilir.

Yaratıcı drama uygulamalarında, öğretmenlerin kaynak sıkıntısı çektikleri, bu alana hizmet veren herkes tarafından bilinmektedir. Öte yandan, yaratıcı drama uygulamalarının kullanımı, bu yöntemin ne olduğu, amaç ve öğretiminin bireylere aktarılması hususunda bilgi eksikliğinin yaşanması da konuya yeterince önem verilmemesine neden olmaktadır. Gerektiğinde öğretmenler, drama yönteminin uygulama aşamalarını öğrenmek üzere hizmet içi eğitime tabi tutulmalıdır. Aynı zamanda bu konuda okul idarecileri de dahil, bütün eğitim unsurları arasında anlayış birliği sağlanmalıdır (Aytaş, 2008, s. 17).

Adıgüzel Birmingham City Üniversitesi Eğitimde Drama profesörü David Davis, ile bir drama liderinin nasıl olması gerektiğine dair yaptığı söyleşide Davis'e çeşitli sorular yöneltmiştir. Drama öğretmenin İngiltere'deki üniversitede kaç saat eğitim aldığını, nasıl yetiştiğini, mezun olabilmek için kaç saat drama dersi aldığını sormuştur. İngiltere'de eskiden öğretmenlik yapabilme koşulunun, herhangi bir üniversiteden mezun olunmanın yeterli olduğunu fakat öğretmen olma niteliklerinin yetersiz kaldığı görüşüne varılmış, bunun da mezuniyet sonrası derslerle desteklenmeye çalışıldığını belirtmiştir. Sözlerine şu şekilde devam etmiştir.

Herhangi bir üniversite mezunu drama öğretmeni size geliyor, drama dersi veriyor. Fakat bu drama dersi veren kişinin, bilgisinin ne kadar derin olduğu, konuya ne kadar hâkim olduğu son derece belirsiz ve eksik. Ama örneğin bir amatör tiyatrodan çalışıyor olabilir ya da bu tip bir başka faaliyet içinde bulunuyor olabilir ama öğretmen olarak niteliklerinde, becerilerinde eksiklikler olabilir (Adıgüzel, 2007, s. 214).

Davis, konuşmasında yeni sisteme göre drama öğretmenlerinin üniversite mezunu olduktan sonra, bir yılda 400 saatlik drama kurslarını tamamlamaları gerektiğini belirtmiştir. Adıgüzel ülkemizde halen devam eden drama lideri olma yetersizliğini şu şekilde açıklamıştır.

Bizim en büyük sorunumuz, nitelikli drama öğretmeni yetiştirme sorunu. Örneğin, yeterli eğitim almayan fakat ben dramacıyım diyen bir tiyatrocu, doğrudan çocuklarla çalışabiliyor. Veya tersi, tiyatro bilgisi olmayan eğitimciler, Türkiye'de, MEB tarafından bir liderlik programı var ve dernek tarafından yürütülüyor. Bu, yaklaşık 400 saatlik bir eğitim. İkinci alternatif, Ankara Üniversitesi Fakültesi'nde master programı var. Eğitimde drama alanı. Onun dışında bir de vahiyle drama lideri olanlar var. Bu günümüzdeki, çok önemli bir kirlenme (Adıgüzel, 2007, s. 215-216).

Ward (1957) ‘a göre, bu alanda özel bir öğretmen olmak için konuşma ve dramaya ek olarak, dans, tiyatro, yaratıcı drama, hikâye anlatma, edebiyat, çocuk psikolojisi, özgür yapıtlar gibi alanlardaki eğitimi ile üniversitede dil alanından mezun olmalıdır (s. 273). Öğretmenin özel bir alana geçmeden önce bir yıl ya da daha fazla drama uygulamalarında deneyimi olması öğretime önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Ancak ülkemizde MEB’e bağlı ya da özel kurumlarda drama dersi veren lider/öğretmenlerin bir veya iki seminere katılmak, tiyatrocü olmak ya da sadece tiyatroya ilgisi olmak, edebiyat formasyonu alıp tiyatroya ilgi duymak, bunun yanı sıra çocuk gelişimcisi olup oyun dersi almış olmak, drama uygulamalarını gerçekleştirmek için yeterli görülmemekte ve bu durum eğitimimize zarar vermektedir (Uşaklı, 2014, s. 112).

Yaratıcı dramının eğitim kurumlarında gösteri amaçlı olarak sahnelendiği gözlemlenmiştir. Yaratıcı drama performans için hazırlık yapmanın amaç olduğu tiyatro sınıflarından farklıdır. Genellikle bu alıştırma kostüm, makyaj veya manzara gerektirmez. Öğrencilerin performanslarından çıkan ürünler araçsaldır, mükemmeliyet beklenmez. Konusu, rehber hem de birincil izleyici olan öğretmen tarafından uyarlanan sadece bir formattır (Kelly, ve Eggers, 2010, s. 11). Sunulan sorunlar bağlamında yaratıcı dramının eğitim ve öğretim hedeflerine ulaşabilmesi, temel ilkelerini ortaya koyabilmesi için drama eğitiminde etiklik sağlanmalıdır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yaratıcı drama eğitimi ve öğretimine ilişkin uzman görüşlerini belirlemek ve incelemektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- Yaratıcı drama etiğini nasıl tanımlarsınız?
- 2- Drama, eğitimde ve literatürde çeşitli isimlerle anılmaktadır. Bunlar, yaratıcı drama, eğitimde drama, eğitsel drama, eğitici drama, mış gibi yapma, okul tiyatrosu olarak sayılabilir. Bu durum yaratıcı drama alanını yeni öğrenenler için kavram karmaşası oluşturmaktadır. Konuya ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 3- Halk eğitim merkezlerinde veya MEB okullarında verilen drama dersleri genelde, diğer branş hocalarınca teatral oyun veya eğlenceli oyun olarak anlaşılmaktadır. Drama akış planlarında yer alan oyun kavramı ve çeşitliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 4- Yaratıcı drama aşamalarının literatürde farklılık göstermesine ilişkin, düşünceleriniz nelerdir?

- 5- Yaratıcı drama aşamalarında olmazsa olmaz diyeceğiniz, etkinliklerde mutlaka geçmesi gereken teknikler hangileri olmalıdır?
- 6- Yaratıcı drama etkinliklerinin yaş gruplarına göre süresi ne olmalıdır?
- 7- Günümüzde drama eğitimcisi olma özelliği henüz netleşmemiştir. Lise ya da üniversite mezunu olanların 155-320 saat arasında drama kursu alıp okullarda drama dersleri verdiği gözlemlenmektedir. Sizce yaratıcı drama lideri hangi eğitimlerden geçmiş olmalıdır?
- 8- MEB'e bağlı yaratıcı drama sertifikası veren derneklerin ve kurumların yanı sıra üniversitelerin drama yüksek lisans programlarından da drama liderleri yetişmektedir. Bu durumu yaratıcı drama etiği yönünden nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 9- Yaratıcı drama uygulamalarının amaç ya da yöntem olarak gerçekleştirilmesi sonucunda, görsel-performans sanatı olarak sergilenmesine yönelik görüşleriniz nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Yaratıcı drama, aktivitelerinin kullanımı, çocukların eğitiminde onların yaratıcı bir sürece girmelerini ve sosyal ilişkilerin, dil yeteneklerinde gelişimlerini sağlamaktadır. Ayrıca, insanlığın karmaşıklığını sunar ve dünyayı anlayışımızı kolaylaştırır (Hendy ve Toon, 2001, s. 2).

Sokullu, (V. Eğitimde Yaratıcı Drama Seminerindeki konuşmasında) toplumsal sorun teşkil eden durumlarda örneğin; savaşlar, çevre tahribatı, kültürlerin yok olması, cinsiyet ayrımcılığı yaşayan kadın gruplarında, dünyanın birçok yerinde yaratıcı drama kullanılarak çözümler üretildiği, toplumun bilinçlendirildiğini ve duyarlılığının arttırıldığını vurgulamıştır (San, 2003, s. 17). Yaratıcı dramanın eğitsel etkililiği, toplumsal ve siyasal bilinç kazandırma yönleri de bu alanın önemini artırmaktadır (Tahta, 1999, s. 94).

Yaratıcı drama, disiplin ve estetik form olarak, yöntemsel boyutu ile eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştiren programlarında zorunlu, ilköğretim kademesinde de zorunlu-seçimlik bir ders olarak, üniversitelerde ise yüksek lisans programları ile devam etmektedir. Bu alanda yaratıcı drama lideri yetiştiren ya da okullarda derslerin öğrenilmesinde yöntem olarak kullanmak amacı ile açılmış kurs ve dernekler de faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu gelişmelerin ardından eğitim kademelerinin programında dersleri yürütecek olan liderin ya da öğretmenin yetiştirilmesi ve bilgi eksikliği önemli bir sorunsal oluşturmaktadır (Adıgüzel, 1999, s. 62).

Yaratıcı dramanın Türkiye’de yaygınlaşmasını sağlayan, bu alanda öncü olmuş ve eğitim kurumlarında görev yapmış veya halen yapmakta olan uzmanların görüşlerine başvurularak yaratıcı dramanın eğitim ve öğretiminde belirlenen hedeflerine ulaşabilmesi temel kavramlarında, bileşenlerinde ve akış planlarında etiklik oluşturmak önemlidir. Etik, (TDK) sözlüğünde çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2015). Etik, uyulması gereken kuralları gösterir: Bu bağlamda drama eğitiminin en iyi şekilde anlaşılması ve doğru uygulanabilmesi, drama kavramlarının, bileşenlerinin akış planlarının gelişigüzel öğrenilmesinden çıkarılıp, temel ilkeleriyle düzenlenmesi eğitimin hedeflerini gerçekleştirmesi açısından bu araştırma önemlidir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Yaratıcı drama alanına öncü olmuş, bu alanda üniversitelerde görev yapmış ve halen yapmakta olan öğretim üyelerinin görüşme sorularını içtenlikle cevapladıkları varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, yükseköğrenim kurumlarında, yaratıcı drama eğitimi alanında çalışmış olan 9 öğretim üyesinin görüşleri ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Yaratıcı Drama ve Tarihçesi

2.1.1. Yaratıcı Drama Nedir?

Yaratıcı drama, öğrenenin aktif katılımı ile yaparak, uygulayarak yaratıcı yönünün ortaya çıkmasına ve becerilerinin gelişmesine fırsatlar sunan bir süreçtir (Üstündağ, 2001, s. 31). Yaratıcı drama, grup üyelerini oluşturan katılımcıları oyunlara dahil ederek içindeki oyuncuyu keşfetmelerini sağlar ve bu oyunlar içerisinde zamanla yeni yaratıcı yetenekler bulmasına da yardımcı olur. Öğretmenlerin tüm eğitim kademelerinde öğrencilerle aralarındaki yabancılaşmayı azaltarak daha iyi iletişim kurmalarını sağlar. Aynı zamanda dil eğitiminde Türkçe'nin doğru yazılması ve söylenmesi hususunda öğrencilere kılavuzluk yaparken, kişilerin kendilerini gerçekleştirip, yaratıcılık ve yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olur. Yaşantılarından estetik haz almalarını sağlar ve daha mutlu bireyler olmalarına yol açar (San, 2006, s. 11-12). Eğitim sistemi içerisinde yaratıcı drama aktif yöntemlerden birisi olarak uygulanmaktadır. Bir yöntem olarak diğer derslerin amaçlarını gerçekleştirmek için bir araç olarak etkin bir işlev üstlenmektedir. Yaratıcı drama aynı zamanda bir ders-disiplin olduğu için öğretmen yetiştirme programlarında yer almaktadır. Bu iş birlikleri elbette belirli bir bilim dalının gelişmesini de önemli kılmaktadır (Adıgüzel, 2016, s. 5).

2.1.2. Dünyada Drama Eğitimi

Yaratıcı drama, 20. Yüzyılın ilk yarısından itibaren, İngiltere'de "Eğitimde Drama", Amerika'da "Yaratıcı Drama", Almanya'da "Oyun ve Tiyatro Eğitimi" olarak ve daha birçok ülkede yaygınlaşıp, eğitim alanında yaygınlaşmıştır. Yaratıcı dramanın çok

yönlülüğü okullarda ders programlarında yöntem olarak aynı zamanda bireylerin kişisel gelişiminde amaç olarak yer almaktadır (Sağlam, 2004, s. 5-6). Bu alana öncülük etmiş ve farklılıklar katmış birçok isim yaratıcı dramanın bugünlere gelmesine önemli katkıda bulunmuşlardır.

2.1.2.1. Yaratıcı Drama Öncüleri ve Drama Anlayışı

2.1.2.1.1. Harriet Finlay- Johnson

Yaratıcı drama İngiltere’de ilk olarak, Finlay-Johnson 1897 yılında başöğretmen olduktan sonra, derslerinde öğrencilerine özgür ve bağımsız olacakları ortamlar sunarak başlamıştır. Finlay-Johnson 1912 yılında “Dramatik Öğretim Yöntemi” kitabını yayımlamıştır. Dramayı bir ders olmaktan ziyade, bir öğretim yöntemi olarak görmektedir. Dramatik yöntem de konu ve metin, öğretmen/lider tarafından seçilmez, öğrenciler konuyu birbirleri ile işbirliği içerisinde hazır metinleri yeniden uyarlayarak, özgün bir oyun haline dönüştürmektedirler. Yaratıcı drama, çocukların tiyatro sanatından da (oyunlar sırasında kostüm, dekor, sahne eşyası, sesli ve görsel efektler) yararlanmasına önem vermiştir. Böylelikle çocukların el becerilerinin yanı sıra zihin alışkanlıklarını geliştirmesine olanak sağlamıştır (Sapmaz, 2010, s. 162-163). Finlay-Johnson ‘un yaklaşımı diğer eğitimcilere örnek olmuş ve okul müfredatına alınmıştır.

2.1.2.1.2. Henry Caldwell Cook

Caldwell Cook, 1917’de yayınladığı “The Play Way” adlı kitabı ile yöntemini tanıtmıştır. Ona göre, öğrenci kendi davranışlarını ve eğitimini kontrol etmesi gerektiği görüşündedir. Caldwell Cook, yaklaşımı Shakespeare ve oyunlarını öğretmeye dayanmaktadır. Burada Shakespeare’in oyunları çalışmak için değil öğrenmenin amaçlarını anlayabilmeleri için, oyunları araç olarak kullanmıştır (Sağlam, 2004, s. 6).

2.1.2.1.3. Viola Spolin

Viola Spolin, (1963) “tiyatro için doğaçlama” adlı kitabında, tekniklerini ilk defa sadece tiyatro gösterilerine değil, aynı zamanda sınıfta tiyatro öğretmeni için de erişilebilir hale getirmiştir. Ayrıca, 1975’te Spolin Tiyatro Oyunları’nı kurmuştur. Spolin, yalnızca öğrencilere tiyatro deneyimleri kazandırmakla kalmayıp, aynı zamanda oyuncularına karşı

duyarlı olmalarını, davranış yoluyla bir ortam yaratmalarını ve sıradan nesneleri olağanüstü olanlara dönüştürmelerini amaçlamaktadır. En önemlisi, oyunlar sayesinde, öğrenciler kendilerini daha iyi tanıyarak, tiyatro oyunları oynayarak, sadece performans becerilerinin çeşitliliğini değil, aynı zamanda hikaye anlatıcılığının temel kurallarını, edebi eleştiriyi ve karakter analizini öğreneceklerdir. Oyun yoluyla hayal gücü ve sezgiyi geliştirecekler, kendilerini farklı durumlarda yansıtmayı daha kolay yaparak ve kendi yaratıcı ve sanatsal olanaklarına maruz kalarak, gereksinim duydukları şeyleri, enerjilerini yoğunlaştırmayı, paylaşmayı öğreneceklerdir. Oyunlar, öğrenme ve yaşamın her alanında yararlı olan beceri ve tutumları geliştirmek için tiyatronun ötesine gitmektedir (Spolin, 1986, s. 1-2).

2.1.2.1.4. Peter Slade

Peter Slade, drama terapi ile iyileştirme çalışmalarını geliştirmiş ve eğitsel drama ile okullarda yaratıcı dramanın yer almasını sağlamıştır. Peter Slade (1954), “Çocuk Drama”, 1976’da ise “Çocuk Dramasına Giriş” adlı kitabını yayımlamıştır. Peter Slade kendisine özgü geliştirdiği dramayla çocuğun kişiliğinin gelişmesini sağlayarak, eğitimde tiyatrodan farklı bir sanat formu olarak yer alması gerektiğini savunmuştur (Sağlam, 2004, s. 6-11). Peter Slade göre, çocuklar dramayı doğal oyunlar olarak görür ve farklı durumlardaki rolleri oynayarak gelişimlerine katkıda bulunacak beceriler edinmektedirler (Önder, 1999, s. 34).

2.1.2.1.5. Brian Way

Way, 1967 yılında yaratıcı dramanın amaçlarından ve gelişim yollarından bahsettiği “Drama Yoluyla Gelişim” adlı kitabını yayımlamıştır. Ayrıca dramada “kişiliğin yedi boyutu” ve “olduğun yerden başlamak” yaklaşımları ile kendine özgü geliştirdiği felsefeden de söz ederek, bireyin kişiliğinin gelişmesinin önemi üzerinde durmuştur. Way, yaşadığı toplumun, psikolojik ve siyasi akımları ve tiyatro deneyimlerinden güç alarak yaratıcı drama yaklaşımını geliştirmiştir. Way, yaratıcı dramanın temeline bireyi alarak, insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi olumlu yönde geliştirmiştir. Ayrıca farklı kültürden gelen bireylerin ilişkilerini olumlu yönde kuvvetlendirmeyi amaçlamaktadır. (Metinnam ve Adıgüzel, 2016, s. 2-28).

2.1.2.1.6. *Dorothy Heathcote*

Dorothy Heathcote, eğitimde drama alanında, öğrenci, öğretmen ve drama ilişkisini yeniden yapılandırarak kendisinden önce gelen drama anlayışlarını eleştirmiştir (Özen, 2011, s. 5). Dorothy Heathcote, drama öğretimi alanında, sürekli olarak geliştiren, dinamik ve radikal bir öğretmen olduğu yaygın olarak kabul görmektedir. Bunu düzenli olarak ve yoğun bir şekilde sınıfta çalışarak, sanatını uygulayıp etkisini yansıtarak yapmıştır. Heathcote başlangıçta Gavin Bolton ve daha sonra nispeten az sayıda uzman uygulayıcı ile yakından çalıştı. Heathcote, öğretmen ve öğrenciler için, sınıf uygulamaları sadece drama öğretiminin becerilerini geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda drama pedagojisinin kendisini anlamalarını ilerletmek için gerekli bir strateji haline geldi (Haseman, 2014, s.1).

2.1.2.1.7. *Gavin Bolton*

Gavin Bolton, dramanın merkezinde, kişi ile dış dünya arasındaki ilişki yer alır. Ona göre, dramanın içeriği, eğitim ve sanat formunun ortaya çıkacağı kurgulanan süreçler olmalıdır. Dramayı etkili bir biçimde kullanmanın yolu öğretmenin amaçlarına göre düzenlemesine bağlıdır. Öğretmenin ve öğrencinin aynı zamanda aktif olabilmesi için, cisim ile düşüncelerin oluşturulduğu paralelleri ve dramatik gerilimi bilmelerine bağlıdır (Sağlam, 2006, s. 58-62). Bolton'ın drama öğretmenlerinin ve katılımcılarının daha derinlere inerek uyguladığı bu metot, eğitimde drama alanının gelişmesine büyük ölçüde katkı sağlamıştır. Bolton'ın çalışmaları eğitimde dramanın üniversite programlarında yer alması ve aynı zamanda Bolton, akademik çalışmaları ile öğretmenlere drama uygulamalarının nasıl olması gerektiğine dair yol gösterici olmuştur (Çetin, Ö, ve Öztürk, 2003, s. 1-2).

2.1.2.1.8. *Winifred Ward*

Winifred Louise Ward, eğitimde yeni bir alanın temellerini atarak, öğretmen adaylarına çocuklara yönelik drama (yaratıcı drama ve çocuk tiyatrosu) eğitimi vermiştir. 1924 yılında, Illinois'teki Evanston ilkokulunda yaratıcı dramanın ders olarak okutulmasını sağlamış ve ilk danışman olmuştur. 1925 yılında daha sonra Konuşma Okulu'nun dekanı olacak olan Ralph Dennis ve Northwestern'daki tiyatronun başkanı olan Alexander Dean ile birlikte Amerika'daki en önemli çocuk tiyatrosu olan "Evanston Çocuk Tiyatrosu" nu kurmuştur. Bu tiyatro hem Evanston'a bir hizmet vermeyi hem de Konuşma Okulu'nun öğrencilerine gençlik tiyatrosu konusunda bir laboratuvar sağlamayı amaçlamıştır. Ward

1950 yılında emekli oluncaya dek, 25 yıl boyunca bu tiyatronun yöneticiliğini yapmıştır. 1944 yılında Ulusal Çocuk Tiyatrosu Konferansı'nı düzenlemiştir. Ward'un iki ayrı programı da farklı birer amaca hizmet etmiştir. Okullardaki yaratıcı drama sınıfları, çocuklara sınıfta kendini ifade etme, sözel İngilizce pratiği yapma ve literatür fırsatını sağlamıştır. Evanston Çocuk Tiyatrosu ise seyirci, çevre ve tiyatronun kabulünün gelişimi için olduğu kadar, Northwestern Üniversite'si Konuşma Okulu için de bir laboratuvar oluşturmuştur (Ward, 1978, s. 1-4).

2.1.3. Türkiye’de Drama Eğitimi

Türkiye’de 1980’li yıllardan önce, Ankara’da ilköğretim müfettişlerinden Selahattin Çoruh’un “Okullarda Dramatizasyon” ve Emin Özdemir’in “Uygulamalı Dramatizasyon” adlı kitapları yayımlanmıştır. Bu çalışmalar okullarda dramatizasyonun daha çok metin odaklı oyunlaştırmalarını içerir. 1980’li yıllardan sonra Ankara Üniversitesinden İnci San ve tiyatro sanatçısı Tamer Levent’in Ankara’da yaptıkları ortak çalışmaları ile birlikte yaratıcı drama sadece bir yöntem olarak kalmayıp, bağımsız bir ders olarak programlarda yer almıştır. Böylece Türkiye’de “eğitimde yaratıcı drama” olarak ilerlemeye başlamıştır (Adıgüzel, 2016, s. 9-10).

Eğitimde yaratıcı drama, rol oynamaya dayanan, aktif, etkileşimli, paylaşımlı, yaratıcı ve kültürel bir öğrenme deneyimidir. Öğrenme ortamlarında, öğrencilerin birbiri ile ilişkilerini güçlendirerek, öğrenmeyi ve odaklanmayı sağlar (Baldwin, 2012, s. 12).

Yaratıcı drama hem ders, hem de yöntem olarak disiplinler arası bir alandır. Yaratıcı drama öğretmen yetiştiren fakültelerin birçoğunda zorunlu ya da seçmeli ders olarak verilmektedir. “*Milli eğitimde ise drama bir ders olarak lise son sınıflarda, güzel sanatlar liselerinde ve MEB 4+4+4 değişikliği ile 5. ve 6. Sınıflarda seçimlik olarak yer almaktadır*” (Adıgüzel, 2016, s. 10). A.Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde 1982’de gençlerle yaratıcı dramanın etkinlikleri yapılmış. 1989-1990 öğretim yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde ilk yüksek lisans dersi açılmıştır. Oluşum Drama Atölyesinde çocuk, ergen ve çeşitli meslek gruplarından yetişkinlerle 1988 yılında ilk drama çalışmaları yapılmıştır. Çağdaş Drama Derneği ise 1990 yılında kurulmuştur. Dramayla ilgili ilk yüksek lisans ve doktora tezlerinin yanı sıra, 1999 yılından itibaren Ulusal Drama Seminerleri düzenlenmiştir (Okvuran, 2006, s. 20).

1998 yılında YÖK, Dünya Bankası ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğiyle hazırlanan Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması Projesini, yükseköğretimde drama eğitimi için önemli bir gelişme olarak kabul etmemiz gerekiyor. Bu proje ile okul öncesi öğretmenliğinde okul öncesinde drama, sınıf öğretmenliğinde ise ilköğretimde drama adı altında, drama dersi zorunlu dersler arasında yer almıştır (Yegen, 2006, s. 111’deki alıntı).

2000 yılında başlayan Ankara Üniversitesi “Yaratıcı Drama”, 2006 yılında Anadolu Üniversitesinde “Eğitimde Yaratıcı Drama” ve 2015 yılında, Gazi Üniversitesi “Drama ve Eğitim” tezli ve tezsiz yüksek lisans programı ile Türkiye’de yaratıcı drama eğitimi gelişimine devam etmektedir.

2.2. Eğitimde Dramanın Yapısını Oluşturan Öğeler

2.2.1. Drama Liderinin/Öğretmenin Özellikleri

Drama uygulamalarının en önemli ögesini lider/öğretmen oluşturur. Lider pedagojik formasyona sahip, yaratıcı, özgürlükçü, demokratik, oyunculuk becerisi olan, iyi bir gözlemci, kendini sürekli yenileyen, farklı disiplinler arası uzmanlar ile iş birliği içerisinde olan, tiyatro tekniklerini bilen ve drama süreçlerini programlayan kişilerdir. Dramada gösteri aşaması grubun isteği ile gerçekleştirildiğinden böyle bir durumda lider tiyatro ve estetik bilgisine sahip olmalıdır (Beceran, 2006, s. 121).

Ülkemizde, kısa süreli kurs ya da yalnızca bir dönem ders almış kişilerin drama uygulayıcısı olmaları, bunun yanı sıra üniversitelerde yaratıcı drama bölümlerinde ders veren eğitimcilerin yeterlilik düzeyleri konusundaki sorunsal henüz giderilememiştir (San, 2018, s. 160). Her ne kadar üniversitelerde yüksek lisans programları yürütülüyor olsa da lisans düzeyinde böyle bir okul henüz açılmamıştır. Bu alanı en iyi şekilde öğrenmeden drama dersinin amaçları olan yaratıcılık, eleştirel düşünme ve hedeflerine ulaşılmasını zorlaştırmaktadır. Dramanın asıl ögesi insandır. Bu nedenle drama yapan öğretmenin iletişim becerisi iyi olan, yaratıcı, demokrat, drama alan ve yöntem bilgisine sahip, nitelikli, deneyimli, kişiler olması gerekmektedir (Okvuran, 2010, s. 274-276). Eğitim ve öğretim faaliyetlerinde öğrenci merkezde yer alır. Fakat eğitim sistemi ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın, süreci başarıya ulaştıran öğretmendir. Çünkü, etkinliklerin verimli geçmesi, belirlenen amaçlar doğrultusunda kazanımlara ulaşmayı sağlayan, alana hakim, çok iyi yetiştirilmiş liderle/öğretmenle mümkündür. Bu nedenle, yaratıcı drama liderlerini/öğretmenlerini en iyi şekilde yetiştirebilmenin yolları aranmalıdır (Özbalcı, 1988, s. 8).

2.2.2. Dramada Etik

Bireyler yaptıkları her eylemde etiksel bir tutum sergilemelidir. Eğitim bireylerde yaşantıları boyunca istendik davranış değişikliklerini kazandırma sürecidir. Eğitim insanı doğduğu andan ölümüne kadar etkilemeye ve bir şekle sokmaya çalışır. Etiğin eğitimin içerisinde olmasını gerektiren en önemli nedenlerden biri de temelinde insan olmasıdır. Eğitimde bireylerin davranışlarını değiştirebilmek için çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Öğretmen bu yöntem ve teknikleri kullanırken öncelikle eğitimin genel ve özel amaçlarını dikkate almalıdır. Bu amaçlar, Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi kültürel değerlerini, bireyin koruması ve benimsemesidir. Bireyin kendisine ve topluma ne kadar faydalı olacağı da etiğin ilgi alanına girmektedir (İlgaz ve Bilgili, 2006, s. 201-203). Gerçek anlamda uygulanan eğitim, insanın zekâ ve kabiliyetini geliştirirken, kişinin olgunlaşmasına, tutum ve davranışlarının da dengeli hale gelmesine yardımcı olur (Toptan, 1996, s. 161). Drama etiği, dramanın eğitimde istenilen noktaya erişmesine giden doğru yolu gösterir. Etik kavramı, ahlak felsefesi, iş ve meslek ahlakı ile eş anlamlı kullanılır. Ahlak her işin başında yer alır. Drama eğitiminin hem ruh hem de davranış biçimlerinde ahlaka verdiği önem aşikârdır. Drama eğitiminde etiklik, eğitim katılımcılarını ve kamuoyunu derinden etkiler. Bilim insanlarının görevi, sürekli değişen ve gelişen bilgiyi en doğru biçimde bizlere aktarmaktır ve bunu yaparken en çok dikkat ettikleri en önemli şey bilimin etiğidir (Küçük, 2003, s. 256). Hangi branştan olursa olsun, öğretmenlerin bazı etik ilkeler doğrultusunda hareket etme zorunluluğu vardır. Bu bağlamda, etik ilkelere bahsedebilmemiz için yaratıcı drama öğretmenin yeterli donanıma sahip olması, tam bir profesyonel olarak yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu açıdan, eğitim fakültelerinde ve yaratıcı drama kurslarında verilen eğitimin çok özel olması beklenmektedir (İlgaz ve Bilgili, 2006, s. 204-205).

2.2.3. Dramada, Yaş, Süre ve Etkinliklerin Sahnelenmesi

Yaratıcı drama öğretim yöntemi ve alan olarak etkili hale getirilebilmesi için bir dönem yerine, iki ve üç döneme uzatılmalıdır. Öğretmen adayları bu şekilde yaratıcı dramayı daha iyi kavrayıp, anlayarak eğitimin hedefine ulaşabileceklerdir (Yegen, 2006, s.114). Örneğin, okulöncesi dönemde, keyif ve eğlence amaçlı oyunlarla, dört yaşta basit ısınma hareketleri, çeşitli rol oyunları ve basit düzeyde doğaçlamalar yaptırılırken, beş ve altı yaştaki çocuklarla bazen yetişkinlerin canlandırılmalarına yakın oyunlar ortaya çıkabilir. Drama

uygulamalarını uzun sürede gerçekleştiren çocuklar dramaya yeni başlayan bir yetişkinden daha yaratıcı ürünler ortaya çıkarabilmektedir. Yaratıcı dramada önemli olan, katılımcıların grupla birlikte yaşadığı süre ve süreçtir. Okulöncesi ya da ilköğretim sınıflarında, çocuklarla ya da tüm diğer drama gruplarında yapılan canlandırmalarda olumsuz değerlendirmeler yapılmamalıdır. Önemli olan katılımcının dramaya teşvikini sağlayarak, kendini güvende ve özgür hissetmesidir (Yıldızbaş, 2008, s. 51).

Yaratıcı drama 5-6 yaş ve lise öğrencilerinin doğaçlaması olarak bilinse de yalnızca belirli bir yaş grubuyla etkinlik yapılmaz. Aynı zamanda drama grubu kendi katılımcıları içinde drama uygulamalarını yapar, başka kişilerle paylaşım amaçlanmaz (McCaslin, 1968/2016). Bu yaş grubunda çocuklar drama tekniklerini kullanarak bedeniyle veya kuklalarla bir başka kişiyi taklit edebilir. Partneriyle beraber dramatik aksiyonu kullanarak doğaçlamaya katılabilirler (Sezgin, 2014, s. 79-94). Drama etkinliklerine yeteri kadar zaman ayrılmalıdır. Etkinlikler öğrenme aşamasına göre uygun olarak sıralanıp, hedeflenen kazanımlar sağlandıktan sonra diğer etkinliğe geçilmelidir (Antepli, 2014, s. 11).

Çocuklar birer aktör değildir. Okulda verilen dramalar ne bir tiyatro/oyunudur ne de tiyatro eğitimi veren bir yer değildir. Ortaokul seviyesi bütün bir konsantrasyonla oynanan drama oyunları tekrar tekrar oynanır ve en iyi oyun paylaşılır (Way, 1977, s. 283-284). Bu paylaşım eğitilmiş profesyonel, aktörlerin gözetiminde gerçekleştirilmiştir (Metinnam ve Adıgüzel, 2016, s. 2). Bu konu ile ilgili Finlay-Johnson, dramayı eğitim amaçlı görmüş ve gösteri olarak oynanmasından uzak tutmuştur (Sapmaz, 2010, s. 48).

2.2.4. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Aşamalar ve Yöntemler

Ülkemiz literatüründe, yaratıcı drama aşamalarının sıralanmasında ve içeriğinde farklılıklar gözlemlenmektedir. Bazen hatta aşamalar özensiz birbirinden kopuk ve eğitim hedeflerine uymayan etkinliklerle yapılmaktadır. Bu sorun yaratıcı dramanın iyi öğrenilmediğini, kaynakların da yetersiz kaldığını göstermektedir.

Örneğin, Şentürk'e (1996) göre, yaratıcı drama aşamaları, ısınma çalışmaları, oynama, doğaçlama çalışmaları, oluşumlar olarak sıralanmıştır (s. 24).

San (1991) ise, yaratıcı drama çalışmalarında genellikle beş aşama da anlatır. Bunlar; ısınma ve rahatlama çalışmaları, oynama, doğaçlama, oluşumlar ve değerlendirmedir (Üstündağ, 2011, s. 40'daki alıntı).

İngiltere’de 3-5 yaş grubu çocuklarıyla yaratıcı drama etkinlikleri yapılmaktadır. Bu oyunların temelini dramatik oyun oluşturmakta, aşamalar ise, hareket, rahatlama, pandomim, rol oynama, doğaçlama ve yaratıcı hikâye çalışmalarından oluşmaktadır (Ömeroğlu, 2006, s. 142-152).

Yıldızbaş’a (2008) göre, dramanın klasik sınıflandırılması şu şekildedir. *“Isınma ve rahatlama, rol oynama ve pandomim, doğaçlama, oluşum ve değerlendirme aşamalarıdır. Isınma oyunları; grubun birbirine ısınması, konuya ısınma ve rahatlamayı içeren hareketli oyunlardır”* (s. 50). Yaratıcı dramada işlenecek konunun durumuna göre en uygun olanı seçilmelidir. Isınma oyunları için yapılan açıklama ise,

Bir süre sonra bazı gruplarda sadece eğlenmek temel amaç haline dönüşebilir ya da diğer aşamalara geçilmezse oyunların yaratıcı drama etkinliklerinin kendisi olduğu algılanabilir. Bu tür sıkıntıları yaşamamak için oyunların gerekli durumlara göre yaratıcı dramanın diğer aşamalarında da yararlanılabilecek etkinliklerden sadece biri olduğu katılımcılara vurgulanmalıdır (Adıgüzel, 2006, s. 24-27).

Yaratıcı drama kaynağını grup üyelerinin hayatta ki tecrübelerinden alır. Bu tecrübeler çeşitli tiyatro tekniklerinden faydalanılarak, grup üyelerinin birbiri ile iletişim, etkileşim, tepki durumlarıyla tekrar gözden geçirilir *“Drama çalışmalarında ne, niçin, ne zaman, nasıl, nerede, kim, kime (kimlerle) gibi sorulara verilecek yanıtlar, yaratıcı drama sürecinin aşamalar zincirini oluşturur”* (Adıgüzel, 2006, s. 24-27). Bu aşamalar zinciri, Bowel ve Heap, Dorothy Heathcote’un süreçsel dramanın genel planlamasında belirlenen temel ilkelerinde ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın ders planlarında, giriş, işleniş, değerlendirme, şeklinde görülür. Bu ilkeler her yaş grubuna uygulanabilmektedir. Yaratıcı drama, amaçlarına göre konular, uygun gruplarla gerçekleştirilmeli (doğru zamanda) ve aşamaları birbiri ile bağlantılı olduğu etkinliklerle planlanmalıdır.

Bu açıdan düşünüldüğünde birbirini destekler ve tamamlar nitelikte olduğu ve önceden saptanan amaca ulaşmaya yetkin olduğu sürece etkinlikler dizisi olarak yazmak bile yaratıcı drama sürecindeki aşamalar sorunsalını çözmeye yetebilecektir. Bu aşamalar dramanın alan ve yöntem olarak kullanılmasında izlenilecek yoldur (Adıgüzel, 2006, s. 24-27).

San’a (2002) göre, yaratıcı dramanın en önemli ögesini grubun yapısı oluşturur. Aşamaların sıralamasını ise şu şekilde açıklamıştır. İlk aşamada farklı yöntemler kullanarak malzeme olsun ya da olmasın, çeşitli araç gereçlerle, dokunsal ya da beden hareketleri ile grup kendi aralarında tanışır. Etkileşim sağlandıktan sonra tartışarak ortaklaşa herhangi bir konu ya da kavrama ve nasıl bir oyun olacağına karar verilir. Doğaçlama üzerine kurulan oyunda roller kendiliğinden oluşur. Bu süreç içerisinde oyun pedagojisi açısından şöyle bir sıralama oluşur:

- 1- Kendini tanıma
- 2- Karşılıklı iletişim
- 3- Karşılıklı iletişimden
- 4- Tiyatro denilebilen aşama- Gösterim aşaması
- 5- Konunun irdelenmesi, tartışma (s. 67-69).

Üstündağ (2011, s. 42-45) çalışmasında, drama aşamalarını hazırlık, kuluçka, aydınlanma, gerçekleşme şeklinde açıklamıştır. Hazırlık aşamasında katılımcı öğrendiği, tüm birikim ve deneyimlerini grupla paylaşarak drama konusunu birlikte bulup keşfederler. Katılımcılar konuyu kendi bilgi birikimleri ile sorgulayarak yaratıcılıklarının farkına varırlar. Grup kendi aralarında etkileşime girer. Kuluçka aşamasında gruba belirli bir zaman verilir. Grup kendi içinde aynı konunun farklı yönlerinden çeşitli malzemelerle doğaçlamalara hazırlanır. Bu hazırlık sırasında katılımcıların yeni fikirler bulması aydınlanma aşamasını oluşturur. Gerçekleşme aşaması ise süreç sonunda bireyler yeteneklerinin farkına varmış kendilerini yeniden ifade ederler. Bu aşamalar, grubun özelliğine, ulaşılacak hedef, yöntem, teknik, araç-gereçlere göre değişmektedir.

Isınmanın içeriğini grubun birbiriyle etkileşimi, rahatlama ve hareketli oyunlar oluşturur. Rol oynama ve pandomim aşamasında imgelem ve duyguları geliştirerek, iletişim-etkileşim süreci gerçekleşir. Pandomim ifade davranışlarının gelişimine yardımcı olan, işitme, görme, hayal ve ses ile ilgili duyu çalışmalarını içerir. Doğaçlama bölümünde, farklı disiplinlerden, edebiyat (masal, şiir, öykü, hikâye vb.) tablo, fotoğraf, heykel ya da sosyal hayattan örnekler alınarak drama canlandırılır. Oluşumlar aşaması ise, dramayı birçok kez tecrübe etmiş gruplarda umulmadık bir anda, mükemmel bir doğaçlamanın ortaya çıkmasıdır. Son olarak dramanın değerlendirilmesi aşaması ise katılımcıların drama ortamından olumlu deneyimlerle ayrılmasına imkân veren sözel bölüm gerçekleştirilir (Yıldızbaş, 2008, s. 50).

Yaratıcı dramaya başlamadan önce lider belirlediği amaç doğrultusunda, araştırmalarını yapmalı ve planlamalıdır. Bu program daha sonra gönüllü katılım sonucu oluşan grup ile şekillenecektir. Uygulamaya ilk önce ısınma çalışmaları ile başlanmaktadır. Isınma çalışmaları katılımcıyı bedensel, ruhsal yönden bir sonraki aşama için hazırlanmaktadır. Isınma çalışmalarından sonra rol oynama aşamasına geçilir. Ortam her türlü fikir ve düşünceye açık, özgürlükçü, ön yargılardan uzaklaştırılarak katılımcıların güven ortamı içerisinde rol oynamaları sağlanır. Doğaçlamalarda analiz, gözlem yolu ile olaylar ve

durumlar incelenir. Grup etkileşim içerisine girer (Beceren, 2006, s. 123). Yaratıcı drama uygulamalarında gerçek ya da hayali olan sorunlar oluşturulup bu sorunlara sembolik düşünme ve tahmin çözüm yolları geliştirilir. Bir sonraki ve son aşama ise rahatlama ve soğumadır. Rahatlama oyunun yarattığı etkiden sıyrılarak gerçeğe dönmektir. Grupla oluşturulan bu süreçte katılımcıların ne yaşadığı, değerlendirilir. Etkinliklerdeki aşamalar birbiri ile bağlantılı, kesintisiz bir süreci takip etmelidir.

Morgül, 1996 'ise yaratıcı drama uygulamalarında en çok güven ortamının oluşturulmasının önemini belirtmiştir. Hatta öğretmenin tüm yıl boyunca birlikte olacağı sınıfta ilk haftalar dersin büyük bölümünü güven ortamı oluşturmaya zaman ayırmak zorunda olduğunu belirtmiştir. Katılımcı kendini grubun ve mekânın bir parçası olarak hissetmez ise yalnızlık duygusuna girerek içine kapanır, özgüven duygusunu geliştiremez, etkinliğe katılamaz. Öğretmen katılımcılar ile grup niteliğini oluşturduktan sonra yaratıcı sürecin diğer aşamalarına daha fazla zaman ayırabilir. Sınıfa her ders sürecinde bir grup oldukları hatırlatılır (s. 21).

2.2.5. Yaratıcı Drama Teknikleri

Bowel ve Heap'e (2001) göre teknikler, yaratıcı dramanın en önemli bileşenlerindendir. Lider ya da öğretmen uygulamanın, amaçlarına ulaşabilmek için en uygun planı tekniklerle yapılandırmalıdır. Lider/öğretmen ve katılımcılar, aynı zamanda bir sanat formu olan yaratıcı dramada anlamlı oluşumlar yaratmanın kaygısını yaşayarak onları, estetik düşüncelere sevk edecektir (Aktaran, Adıgüzel, 2015, s. 320). Yaratıcı dramada uygulanan birçok teknik bulunmaktadır. Bunların bazıları şunlardır; doğaçlama, rol oynama, pandomim, donuk imge, bilinç koridoru, geriye dönüş, sıcak sandalye, rol kartları, dans etmek, resim çizmek, kukla, ritüel, dramada yazınsal türleri kullanma (öykü, şiir, masal), dedikodu halkası gibi çoğaltılabilir.

2.2.6. Yaratıcı Drama ve Oyun

Yaratıcı drama kişilerde bulunan, zihinsel, sosyal ve psikomotor yeteneklerinin gelişimine ve katılım yolu ile bireyde var olan durumun ortaya çıkarılmasına yardımcı olan bir öğrenme yoludur. Katılımcılar grup ile birlikte düşünür, hisseder ve hareket eder. Yaratıcı drama hayali ya da gerçek yaşamdan alınmış olayların oyun yolu ile yeniden kurgulanmasıdır (Ömeroğlu, 2006, s. 123-126).

Ward'a göre oyun, çocuk neredeyse doğduğu günden beri dramayı öğrenmeye ve kendi öğrenme yolu olarak kullanmaya başlar. Çocuklar dramaya sezgisel tepkilerinin ilk işaretlerini gösterdiğinde ebeveynleri daima şaşırır ve eğlenirler. Yürümeye başlamadan önce bile, “ce-ee” oyununa keyifli katılımı ve buna inanması, tereddüt ve rahatlamayla, çocuğun ilk hayvan sesi taklidi, tıpkı babasının ayaklarında yukarı ve aşağı zıplaması gibi onun bir oyuncak at üzerinde komik bir şekilde sürüyor gibi yaparken mutluluk gösterir. 3-4 ya da 5 yaşındaki çocuk annenin hareketlerini gözlemlemeden, bir anne olmanın nasıl hissettirdiğini keşfedemez ve bir kamyon şoförünün oğlu bir kamyon sürücüsü gibi davranarak babasına daha yakın hisseder. Çocuklar üzerine çalışmış olanlar bilirler ki bu bir çocuğa dünyayı ve kendini yorumlama konusunda anlayabileceği açıdan yardımcı olmanın doğal bir yoludur (Ward, 1960, s. 1-2).

Oyun, kişinin özünde var olup ama açığa çıkaramadığı eğilimleri dışa aktarmasına yardımcı olur (Çoruh, 1943, s. 9). O böylece bulunduğu toplumda yaşayıp uyum sağlayabilmek için donatılmış olacaktır. Bir çocuk dört yaşına kadar kendi küçük dünyasını ve kendine ait yeni düşüncelerin denemelerini sürekli yorumlar. Aynı zamanda oyunun gerçek dünyanın yansımalarını içermesi sebebiyle eğitimde kullanılarak çocuğu gelecekteki yaşamına hazırlar (Morgül, 1996, s. 21).

2.2.7. Yaratıcı Drama ve Sanat İlişkisi

Ward (1957), sanat dersleri duyguları düzenli bir plan içerisinde kullanma imkânı verir ve bunu diğer okul derslerinden daha iyi yapar. Müzik, grafik ve plastik sanatları, yazma, dans ve drama, çocuğun keşfetme, keyif ve haz alma duygularını arttıran alanlardır. Bu tatmin olma ve rahatlama durumu anlık bir şey değildir. Çocuk kendi duygu ve düşüncelerini en iyi ifade edebildiği sanat dalını keşfettiğinde, genellikle ondan hayat boyu zevk alır. Bu onu geçmişteki olayların etkisinden kurtararak, içindeki cevherin ortaya çıkmasına yani, yaratıcı düşünme yeteneğini harekete geçirmesini sağlayacaktır (s. 4). Yaratıcı süreçte, kişi meraklı, imgelerle düşünebilen, serüvenci, sentezci yargılara varabilen, tutum sergilemektedir. Hazırlık, kuluçka ve aydınlanma aşaması yaratıcı süreci oluşturan öğelerdir. Dramada da aynı süreç yaşandığından yaratıcı kavramı drama ile birlikte kullanılmaktadır. Nasıl ki sanat ürünlerinin ortaya çıkmasında yaratıcılık geçerliyse, hayatın içerisinde ve insan ilişkilerinde de yaratıcılık makbuldür (San, 2008, s. 16). Yaşama aktif olarak katılmak ve sosyal, bedensel, zihinsel ve psikolojik açıdan gelişmek için gerekli becerilerin, olumlu davranışların edinilmesi drama uygulamaları ile

mümkün olabilir (Önder, 1999, s. 32). Yaratıcı drama eğitimde, amaç ve araç olarak kullanımının dışında, birçok sanat dallarının (resim, müzik, dans, edebiyat vb.) da kullanım alanını oluşturur.

2.3. İlgili Araştırmalar

2.3.1. Türkiye’de ve Yurt dışında Yapılmış Bazı Araştırmalar

Akyel, Y. ve Çalışkan, N. (2013), tarafından “okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin drama yöntemi yeterliliklerinin değerlendirilmesi” üzerine bir araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada, drama yöntemine yönelik yeterlikleri var olduğu biçimiyle tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmaya, Kırşehir Milli Eğitim Müdürlüğü’nde görev yapan okul öncesi öğretmenleri dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak Karadağ, Çalışkan, Korkmaz ve Yüksel (2008) tarafından geliştirilen “Drama Lideri Olarak Öğretmen ve Eğitimsel Drama Uygulama Yeterliği Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin çözümü ve yorumu için SPSS 15.00 programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okulöncesi öğretmeni olarak çalışan öğretmenlerin, “Dramayı Planlama Yeterliği” boyutunda kendilerini ara sıra yeterli görürken, “Dramayı Gerçekleştirme Yeterliği” boyutunda, “Dramayı Değerlendirme Yeterliği” boyutunda ve “Drama Genel Yeterliği” olan ölçeğin genelinde kendilerini çoğu zaman yeterli gördükleri ve okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine ilişkin olarak drama yöntemi yeterliliklerinin farklılaştığı bulunmuştur.

Güler, M. (2015) tarafından yapılan çalışmada, 2012-2013 eğitim öğretim yılında Kars İli merkez ve ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi okullarda çalışan Sınıf ve branş öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemine ilişkin öz yeterlik algı düzeyleri ve görüşlerinin hizmet süresi, cinsiyet ve branş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Çalışma, nicel ve nitel teknikleri kullanılarak çalışmada karma yöntem uygulanmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak, Can ve Cantürk-Günhan (2009) tarafından geliştirilen “Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlik Algısı Ölçeği” evrenden basit rastgele örneklem seçimi yöntemiyle seçilen 239 öğretmene uygulanarak veriler elde edilmiştir. Araştırma amaçlı örneklem çeşitlerinden ölçüt örneklem yöntemiyle seçilen 11 öğretmenden görüşme metoduyla veriler elde edilmiş ve uygun istatistik programları kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmaya katılanların kişisel özellikleri ile ilgili tanımlayıcı istatistiksel analizler için frekans ve yüzde teknikleri

kullanılmıştır. Analiz sürecinde araştırma sorularına uygun olarak bağımsız örneklem t testi ile tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemini kullanmaya ilişkin yeterli düzeyde öz yeterliğe sahip oldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenlerinin öz yeterlikleri arasında sınıf öğretmenleri lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada kadın/erkek öğretmenler arasında drama yöntemini kullanmaya ilişkin öz yeterlik düzeylerinin kadın öğretmenler lehine anlamlı farklılık gösterdiği, sınıf ve branş öğretmenlerin hizmet sürelerine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Godwin, S. A. (2007) tarafından yapılan, “ Okulöncesi sınıflarda oyun: Oyunun toplumsal ve duygusal önemi, öğretmenin rolü” başlıklı çalışmasının amacı; Okulöncesi sınıflarda yaratıcı dramanın, duygusal ve sosyal gelişimsel değerini ve öğretmenlerin uygulamalarındaki rolünü incelemiştir. Sonuç olarak, Okulöncesi çocuklarda yaratıcı drama; Çocukların yaşlıları ile uzlaşmayı, problem çözme yeteneğinin artmasını, birbirleriyle daha uzlaşıcı davranmayı, paylaşımcı, hoşgörülü, birbirine saygı duymayı, özgüvenin gelişmesi, grup ile çalışmayı öğrenebilmeyi sağlamaktadır. Öğretmenin rolü konusunda ise, iki tip öğretmen şekli olduğunu belirtmektedir. Bunlardan birincisi, dıştan oyunu yöneten, gözlemleyici, öğrencilerin oyuna katılımını arttırıcı ve oyun içerisinde öğrencilerin kurguyu kendilerinin oluşturmasını sağlayıcı öğretmen modeli. Diğeri ise öğretmenin oyun içinde aktif olarak yer aldığında, çocukların oyun içerisinde yaratıcılıklarının kısıtlandığı bulgusuna varılmıştır.

Erşan, E. (2014) tarafından yapılan çalışmada, beşinci ve altıncı sınıf drama dersi öğretim programının değerlendirilmesi incelenmiştir. Araştırmanın amacı, ortaokullardaki drama dersi öğretim programı kazanımlarının gerçekleşme düzeyi ile buna bağlı olarak öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme-değerlendirme boyutundaki farklılıkları gözlemlemek ve yönetici, öğretmen ve öğrencilerin programın uygulanmasına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubu ise, 2013-2014 eğitim öğretim yılında İstanbul’da drama dersi verilen okulların müdürleri, drama öğretmenleri ve drama dersine katılan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu kapsamda, seçmeli drama dersi verilen okullardan rastgele seçilmiş üç okulun yöneticisi, drama dersi öğretmeni ve drama dersini seçen 15 öğrenci oluşturmaktadır. Bu araştırmada bütüncül çoklu durum deseni kullanılarak veri toplama sürecinde gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Örneklem seçilen öğretmenlerin drama dersleri altı hafta süresince gözlem formunda yer alan maddelere göre gözlemlenerek notlar tutulmuştur. Görüşme formu ise örnekleme

oluşturan müdürler, öğretmenler ve öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen nitel veriler, içerik analizi ile incelenmiş ve toplam değerlendirme ile program değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, okullarda drama dersi yapılan ortamların drama çalışmaları için küçük olduğu ve hareketi engelleyici nesnelerden arındırılmadığı görülmüştür. Drama dersi öğretmenleri ve yöneticiler, drama ile ilgili herhangi bir eğitim almamışlardır. Öğretmenler, drama oturum planı hazırlamasını bilmemektedir. Drama derslerinde genellikle ezbere dayalı rol çalışmaları yapılmaktadır. Sahnedeki öğrencilerin çoğunlukla çok istekli olduğu ve eğlendiği, izleyici öğrencilerin ise bazen sıkıldığı görülmüştür. Öğretmenler, drama alanında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için drama dersi öğretim programını analiz edemeyeceklerini söylemişlerdir. Öğretmen ve yöneticiler, derse alan uzmanı bir öğretmenin girmesi gerektiğini özellikle öğretmenlerin, drama dersi öğretmen kılavuzuna ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Yönetici, öğretmen ve öğrenciler, drama dersinin öğrencilerin kendine güven, kendilerini ifade etme, jest ve mimiklerini kullanma, düzgün konuşma, yaratıcı olma gibi bazı becerilerini geliştirdiğini bulgulanmıştır. Yöneticilerin dramaya yönelik algıları hayat, tiyatro, doğaçlama kavramları, öğretmenlerin algıları hayat, tiyatro, oyun kavramları, öğrencilerin algıları ise tiyatro, hayat, hayal gücü, rol oynamak ve içten geleni gösterme kavramlarına ilişkin olduğu gözlemlenmiştir.

Kesici'nin "Drama Dersine İlişkin Öğretmen Görüşleri" üzerine yaptığı araştırma da, sınıf öğretmenlerinin drama dersini nasıl işlediklerine ilişkindir. Bu dersi işlerken karşılaştıkları sorunların ve eksikliklerinin neler olduğunu ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, 4 ilköğretim okulunda bulunan 10 öğretmenin yarısı bu dersle ilgili herhangi bir eğitim almadıklarını, drama dersiyle ilgili kaynak yetersizliğinin dikkat çekici boyutta olduğunu, öğretmenlerin çoğunluğunun bu dersi işlerken kendilerini yetersiz hissettiklerini vurgulamışlardır. Drama dersinin işleneceği özel bir sınıfa ihtiyaç duyulduğu, derslerin amacına uygun olarak işlenmediği belirlenmiştir. Tüm bu olumsuzluklara rağmen drama dersinin öğrencilerin sosyalleşmelerinde ve kendilerine güven duymalarında olumlu katkıları olduğu sonucuna varılmıştır (Kesici, 2014, s. 186).

Yaratıcı drama aşamalarının literatürdeki tanımları birbiriyle çelişmektedir. Konu bağlamında Türkiye'de yaratıcı drama eğitimi aldıktan sonra bir derse ilişkin drama etkinlikleri oluşturma, tasarlama ya da planlama çalışmalarında lider/eğitmen adaylarıyla bir araştırma (Ankara üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaratıcı drama Program'ından 34, Çağdaş Drama Derneği Yaratıcı Drama Eğitmenliği/ Liderliği Program'ından 40 lider aday) yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, bu adaylara

yöneltilen açık uçlu sorulara verdikleri cevaplarda yaratıcı dramının aşamaları arasında oyun, doğaçlama ve oluşum gibi kavramlar arasında çeşitli karışıklıkların yaşandığını belirtmişlerdir. Buna göre geliştirilen ve öne sürülen aşamalar şöyledir:

- 1- Hazırlık-Isınma çalışmaları
- 2- Canlandırma
- 3- Değerlendirme

Aşamalar yaratıcı drama kavramının ve bileşenlerinin lider/egitmen tarafından ayrıntıları ile bilinmesine bağlıdır. Yaratıcı drama akış planlarının aşamalarında, gerekçeler anlaşılır, karmaşıklığa yer vermeyen, aşamaların, birbirlerine bağlı ve birbirlerini destekler nitelikte etkinlikler olmalıdır (Adıgüzel, 2006, s. 25).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması başlıkları ele alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Çevremizdeki dünyayı anlamamızda kendimize sorduklarımızı yanıtlarken izlediğimiz süreç araştırma olarak nitelendirilmektedir. Bilim insanlarının akademik anlamda yaptıkları bilimsel araştırmalar, sistematik bir biçimde soruşturmak ya da incelemektir (Saban ve Ersoy, 2017, s. 2). Bilimsel araştırma yöntemi olan nitel araştırma, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemleri kullanılarak, süreç içerisinde algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulduğu bir araştırma desendir” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 41). Yapılacak bu araştırmada görüşme yöntemi (mülakat) seçilmiştir. Görüşme, nitel araştırmada kullanılan en yaygın veri toplama yöntemlerinden biridir. Görüşme, araştırılmak istenen konu çerçevesinde sorular hazırlayarak, ilgili kişilerden cevapların verilerini toplama yöntemidir (Büyüköztürk, vd., 2016, s. 153).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmamızın evrenini yaratıcı drama eğitimine öncülük yapan ve çalışmalarını hala sürdüren öğretim üyeleri/ uzmanlar oluşturmaktadır. Örneklem, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme olarak belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemi,

“...önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 122). Bu yüzden araştırmamızın problem durumunun açık bir şekilde görüşlerine başvuracağımız kişilerde şu ölçütler belirlenmiştir;

- Yükseköğretim kurumlarında yaratıcı drama eğitimi dersi vermek.
- Drama alanı ile 15 yıl ve üzeri çeşitli çalışmalarda bulunmak.

Bu bağlamda, 1 sanatçı, 9 öğretim görevlisi ve 1 eğitim uzmanı seçilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubu Tablosu

Görüşmeci Kodu	Unvan	Çalıştığı Yer/Üniversite	Yaratıcı Drama Alanı Çalıştığı yıl
K1	Prof. Dr.	Ankara Üniversitesi	25
K2	Prof. Dr.	Ankara Üniversitesi	35
K3	Doç. Dr.	Ankara Üniversitesi	36
K4	Prof. Dr.	Ankara Üniversitesi	38
K5	Sanatçı	Sanatçı	38
K6	Prof. Dr.	Çukurova Üniversitesi	25
K7	Doç. Dr.	Anadolu Üniversitesi	25
K8	Doç. Dr.	Gazi Üniversitesi	20
K9	Prof. Dr.	Gazi Üniversitesi	25
K10	Prof. Dr.	Gazi Üniversitesi	30
K11	Eğitim D.	Eğitim Danışmanı	32

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılacak veri toplama araçları, araştırma probleminin açık bir şekilde ortaya konulabilmesine yardımcı olacak şekilde düşünülmüştür. Araştırmamızda görüşme tekniğinin tercih edilmesinin temel sebebi ise; bu veri toplama tekniğinin, nitel verilere ulaşılmasını kolaylaştıracak bir “Görüşme Formu” hazırlanmasında ve görüşmeyi gerçekleştirme sürecinde kolaylık sağlamasıdır. Görüşme Tekniği; esneklik sağlama, yanıt oranlarının çokluğu, ortam üzerinde kontrol sağlama imkânı vermesi, soru sırasının takip edilebilmesi, anlık tepkileri takip edebilme, veri kaynağının teyit edilebilmesi, tamlik ve derinlemesine bilgi sağlama gibi imkânlar sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 133). Bu bağlamda görüşme formu, araştırmanın alt amaçları kapsamında 9 sorudan oluşturulmuştur. Alanda uzman kişilere yarı yapılandırılmış görüşme formu düzenlenmiş ön uygulaması yapılmış, sonuçlar değerlendirilmiş ve son şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde sorular, sabit seçenekli cevaplanırken aynı zamanda ilgili

alanda derinlemesine gidilebildiğinden araştırmacıya büyük kolaylık sağlamaktadır (Büyüköztürk, vd., 2016, s. 154). Görüşme formundaki sorular açık uçlu, yönlendirici olmayan, odaklı (spesific), kolay, anlaşılır olmasına dikkat edilerek hazırlanmış ve sorular sondalarla desteklenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 137-140).

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler, yaratıcı drama eğitimine yönelik uzman görüşlerini belirleyecek şekilde yükseköğretim kurumlarında yaratıcı drama veya drama bölümlerinde derslerine giren ayrıca bu alana öncülük etmiş, alanda uzman kişiler ile görüşme yapılarak toplanmıştır. Yapılan araştırmada, çalışmanın amaçlarına ulaşmak için “görüşme” yöntemi kullanılmıştır. Görüşme Formunu hazırlamadan önce elde edilen literatür bilgilerinin paralelinde ve araştırmanın amaçlarına hizmet edecek şekilde yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formunun içerik geçerliliğini sağlamak amacıyla, pilot uygulama niteliğinde önce 1 sanatçı, 3 öğretim üyesi ile ön değerlendirme yapılmış alınan dönütlere göre sorular yeniden düzenlenmiştir. Form bu aşamada 3 alan uzmanına uygulanmış ve ön uygulaması yapılmıştır. Uygulama sonrası soruların anlaşılır düzeyde, yeterli olduğu belirlenmiştir. Görüşme sorularının son halini alması ile birlikte çalışma grubuna dahil olan uzmanlardan görüşme için randevu alınmış, görüşmeler uzmanların izni çerçevesinde ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Örnekleme dahil olan uzmanın ses kayıt yönteminin kullanılmasını kabul etmemesi üzerine, görüşme not yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir (K10, K11). Bu görüşmelerin ardından kayıtlar Microsoft Word programında raporlaştırılmıştır. Görüşmelerin yapıldığı yer ve görüşme süreleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 2

Görüşmeler Tablosu

Görüşmeci Kodu	Yer	Tarih	Toplam Süre
K1	Ankara Üniversitesi	03.07.2018	01:08:60 Saat
K2	Ankara Üniversitesi	28.05.2018	23:19:49 Dakika
K3	Ankara Üniversitesi	17.05.2018	36:20:167 Dakika
K4	Ankara/Ev	18.12.2018	01:25:29 Saat
K5	WhatsApp/Ses Kaydedici	15.07.2018	28:26 Dakika
K6	Hotmail/Ses Kaydedici	21.07.2018	01:18:09 Saat
K7	Ankara/Misafirhane	13.06.2018	39:35:19 Dakika
K8	Gazi Üniversitesi	16.04.2018	27:45 Dakika
K9	Gazi Üniversitesi	01.06.2018	32:12:10 Dakika
K10	Gazi Üniversitesi	04.06.2018	-
K11	Eğitim Danışmanı	18.05.2018	-

3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

“Yaratıcı drama eğitimine yönelik uzman görüşlerinin değerlendirilmesi” konulu araştırmada veriler, örneklemden görüşme yöntemi ile araştırmacı tarafından toplanmıştır. Katılımcılara dahil olan 2 uzman görüşmeyi kabul etmiş (K10 ve K11) ancak sorulara cevap vermemeyi tercih etmişlerdir. Bu doğrultuda 9 uzman ile görüşme yapılmıştır. Verilerin çözümlemesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre elde edilen veriler daha önce belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 239). Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen nitel veriler her uzman için ayrı olarak Microsoft Word ortamında yazılmış, elde edilen metinler okunduktan sonra kodlamalar yapılmıştır. Araştırma sorularından temalar/kategoriler oluşturularak gruplanmış ve tabloda gösterilmiştir. Katılımcıların yorumlarında birden çok kategoriye girebilecek ifadeleri kullanmalarından dolayı toplam frekans sayısında farklılıklar bulunmaktadır. Ayrıca bu sayılar % simgesi ile gösterilmiştir.

3.6. Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırma yöntemlerinde inandırıcılık, güvenilebilirlik ve doğrulanabilirlik gibi niteliği artırıcı ölçütler araştırmacıların yorumları açısından büyük önem taşımaktadır. Bu doğrulama stratejileri, araştırmanın süreç ve sonuçlarının geçerlik ve güvenirliliğini oluşturmaktadır. Araştırmanın geçerlik ve güvenirlilik ölçütleri ise Guba ve Lincoln’un (1981) nitel araştırmalarda niteliği artırıcı yöntem olarak görülen güvenduyulabilirlik

ekseninde açıklanmıştır. Güvenduyulabilirlik; İnandırıcılık (credibility), aktarılabilirlik (transferability), güvenilebilirlik (dependability) ve onaylanabilirlik (confirmability) ölçütlerini oluşturmaktadır (Arastaman, vd., 2018, s. 49-62).

İnandırıcılık (İçsel geçerlik); Araştırmada amaçlı örnekleme yönteminin kullanılması ile seçilen grubun bütün üyelerinin özellikleri yansıtılmıştır. Katılımcı dürüstlüğü destekleyen taktikler kullanılarak görüşmelerde katılımcılar açık sözlü olmaları yönünde teşvik edilmiştir. Katılımcılara istedikleri zaman herhangi bir gerekçe göstermeden çalışmadan çekilebilecekleri açıklanmıştır. Görüşmelerde kayıt cihazı kullanılmış ve katılımcıların söylediklerinin doğru bir şekilde kaydedilip kaydedilmediği test edilmiştir. Deşifrelerin talep eden kişilere sunulmasıyla araştırmada inandırıcılık sağlanmıştır. Kodlayıcılar arası güvenilirliğin belirlenmesinde Miles ve Huberman'ın (1994) belirttiği formüle göre, üzerinde uzlaşılan kod sayısının toplam uzlaşılan ve uzlaşılamayan kod sayısına bölünmesiyle kodlayıcılar arası güvenilirlik oranı hesaplanmıştır (Arastaman, vd., 2018, s. 58). Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevaplar, alanda bir uzman ve bir araştırma teknikleri uzmanı ile incelenmiş, kodlayıcılar arası güvenilirlik oranı % 80'in üzerinde ve güvenilir kabul edilmiştir. Ayrıca aynı veya benzer konularda yapılmış başka araştırma sonuçlarını yapılan araştırma sonuçlarıyla ilişkilendirmeler yaparak araştırmanın inandırıcılığı sağlanmıştır. *Aktarılabilirlik (Dışsal geçerlik);* Katılımcıların özelliklerini gösteren çalışma grubu tablosu 1 ve veri toplama yönteminin (görüşme) ayrıntılarıyla gösterildiği görüşmeler tablosu 2 ile aktarılabilirlik sağlanmıştır. *Güvenilebilirlik (Güvenirlik);* Araştırma sürecinin ayrıntılı kronolojik sırası güvenilebilirliği oluşturmaktadır. Araştırma alanına yakınlık, yüz yüze yapılan görüşmeler, derinlemesine bilgi toplama ve betimsel analiz tekniğinin kullanılmasıyla, araştırmada görüşülen bireylerin yorumları doğrudan aktarılmış ve sonuçlara yer verilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 269-272). *Onaylanabilirlik (Nesnellik ölçütü);* Veri ve yorumların doğrudan katılımcılar tarafından onaylanmasının ardından onaylanabilirlik sağlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde “Yaratıcı Drama Eğitime Yönelik 1 sanatçı, 8 uzman ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Bulgular açıklanırken genel amaç çerçevesinde hazırlanan görüşme soruları göz önünde bulundurulmuştur. Çalışma grubuyla yapılan görüşmeler doğrudan aktarımlar olarak betimlenmiş ve gerekli yorumlara gidilmiştir. Doğrudan aktarımda ifadelerin orijinal formuna sadık kalınmış ve italik, sıkıştırılmış paragraf şeklinde gösterilmiştir. İfadelerin kime ait olduğu (K1, K2, K5 vb.) şeklinde kodlarla belirtilmiştir. Katılımcıların görüşleri doğrudan ifade şeklinde verildiğinden, konunun akışını engelleyen ya da okuma kolaylığını bozan cümle ya da kelime grupları araştırmacı tarafından çıkarılmış ve bu bölümler üç nokta ile belirtilmiştir. Ayrıca katılımcıların birden çok kategoriye girebilecek ifadeler kullanmalarından dolayı tablonun toplam frekansında farklılıklar bulunmaktadır. Oransal frekanslar ise % simgesi ile gösterilmiştir.

4.1. Yaratıcı Drama Etiğine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Birinci Soruya İlişkin Bulgular:

Çalışma grubuna “Yaratıcı drama etiğini nasıl tanımlarsınız?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 3

Yaratıcı drama etiği için yapılan tanımlar

Temalar	f	%
Meslek ahlakı	7	87.5
Sanatın etiği	1	12.5
Oransal Frekans	8	100

K1:

“...İnsan grubuyla uğraştığımızı göre, drama eğitmeninin düşünmesi gereken şey, ben onun sadece bilişsel alanını değil aynı zamanda duyuşsal ve psikomotor alanına da sesleniyorum. Yüzde yüz bir güven oluşturmak zorundayım dolayısı ile yaygın kullanımı ile drama lideri veya drama eğitmenine katılımcı öyle ya da böyle kendini teslim eder. İşte burada dramanın etiği hem alan açısından hem de mesleki etik açısından çok daha ortaya çıkar. Birincisi size emanet edilen yaşantı odaklı paylaşımdan kaynaklı bütün bu birikimlerin asla ve asla alan dışında kullanılmaması gerekir. Üçüncü bir kişiyle asla paylaşılmaması gerekir... Dramanın etiği eğitmen açısından, mekân, katılımcı ve eğitmen arasında ki bu üçlem de oluşan kuralları asla ihlal etmemek demektir...”

K2:

“...Her şeyden önce yaratıcı dramada insanlar kendilerini çok rahat ve açılmaya hazır hissettikleri için yaratıcı drama liderinin etik olarak, ahlaki olarak, kişinin özel hayatıyla ilgili ya da onun kendine özgü fikirleriyle ilgili grubun dışında herhangi bir paylaşım yapmaması gerektiğini düşünürüm... Başka gördüğüm ve altını çizmek istediğim konulardan birisi, yaratıcı drama teknikleri içerisinde bazı teknikler ve ısınmalar var ki artık bunlar anonim ısınmalar ve teknikler bunları kullanan kişiler sanki kendileri ilk defa bu şeyleri buluyorlarmış gibi bir şey içerisinde buna dikkat etmeleri ve kaynak göstermeleri gerekir. Sonra genellikle şunu gözlemledim. Mesela; birinci elden kaynaklara ulaşmadan daha sonra yazılan kaynakları kaynak göstererek tanımlara rastladım...”

K3:

“...Drama etiği dramada uyulması gereken kurallar. Öncelikle ilkeler, bir öğretmenin sahip olması gereken ilkelerden yola çıkarak, drama öğretmeni olan bir kişinin sahip olması gereken ilkeler ve kuralardır...”

K4:

“...Her bir bilgiye insan sonuna kadar tek başına sahip olamaz. Öyle bir şey olabiliyor ki sizi aşabiliyor. Bir soru ile karşılaşıyorsunuz, bilemeyebilirsiniz, o anda da rahatlıkla dersiniz ki, şu an da, seni yanıtlayamayacağım, ama

öğreneyim bir daha ki sefere üstünde dururuz diyebilmelisiniz, yani bilmiyormuş gibi yapmak meselesi var ya, en kötüsü bu...”

K5:

“...Dramanın etiği sanatın etiğidir. Yani bir işi sanatla yapmak demek etik, estetik ve adalet kavramlarını bir arada kullanmak ve yapılacak o işi sanat süreci demekse ki drama da süreçtir...”

K7:

“...Katılımcılarınızı veya çalıştığınız kişileri iyi tanımadan yapacağınız bir etkinlik onları geçmişe götürmeleri veya bir yaşantıları çağrıştıracak şeylerde bulunup onları kontrolü zor olabilecek psikolojik durumlara düşmeleri de bir etik davranış gerektiriyor. En temel şey şu, yaptığımız işin doğrudan olarak bir araç bir yöntem olarak kullanıldığını göz ardı etmeyip taşınacak, yaşantının, deneyimin kişiselleşmeden bütün nesnelliği ile aktarılmasını sağlamak...”

K8:

“...Meslek etiği olarak belki dile getirilebilir. Çünkü her mesleğin kendine göre bir uygulama etiği var. O şekilde ele alabiliriz. Mesela ben özellikle pedagojik anlamda ele aldığım için, belki öğretmen olduğumuz için pedagojiye ters düşecek hiçbir şeyin olmaması gerektiğini düşünüyorum...”

K9:

“...Yaratıcı dramada en önemli unsurlardan birisi özgürlük, insanlar özgürlüklerini ifade ederken bunların sınırlılıklarını çok iyi belirlemesi gerekiyor. Yaratıcı drama bu sınırları belirlerken hem özgürlükleri sınırlandırmayacak hem de başkalarının özgürlük alanlarını daraltmayacak. Yaratıcı drama tam anlamıyla bir denge...”

Katılımcılardan toplam 8’ i sorulan soruya yanıt vermiş ve drama etiği ile ilgili görüşler iki tema etrafında yoğunlaşmıştır. 7 katılımcı 87.5% meslek ahlakı, 1 katılımcı ise 1.12% sanatın etiği olarak yorumlarda bulunmuşlardır.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu yaratıcı dramada mesleki ahlak kurallarına dikkat çekerek, liderin davranış ve tutumu üzerinde görüş bildirmişlerdir. Yaratıcı drama uygulamaları bir lider ya da öğretmen tarafından uygulanan bir grup etkinliğidir. Bu aşamada liderin/ öğretmenin uyması gereken ilkeler ve kurallar vardır. Ahlak felsefesi

olarak da adlandırılan etik sözcüğü bazen ahlaki kuralları anlatır (Kuçuradi, 2003, s. 7-9). Bu bağlamda yaratıcı drama uygulamalarında lider, grup ile arasında güven duygusu oluşturarak, kişinin fikirlerinin ve özel hayatının atölye dışına taşınmamasına özen göstermelidir. Ayrıca lider, grup içerisinde paylaşılan düşünceleri kişiselleştirmeden, herkese eşit mesafede tavır ve tutum içerisinde olmalıdır. Yine yaratıcı dramada kullanılan tekniklerin ve oyunların birinci elden kaynağına ulaşarak bilgiyi doğru aktarmaları ahlaki etik kurallar çerçevesindedir. Katılımcılar drama liderinin/ öğretmenin aldıkları eğitimle gösterdiği davranışların nasıl olması gerektiğini belirtmişlerdir. Liderden beklenen, eğitim sisteminin bir öğretmenden beklediği özelliklerle aynıdır (Adıgüzel, 2015, s. 71). MEB (2017), öğretmenlik mesleği genel yeterliliklerini şu şekilde belirlemiştir.

- Mesleki bilgi (alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi, mevzuat bilgisi).
- Eğitim öğretimi planlama (öğrenme ortamları oluşturma, öğretme ve öğrenme sürecini yürütme, ölçme ve değerlendirme).
- Tutum ve değerler (milli, manevi ve evrensel değerler, öğrenciye yaklaşım, iletişim ve iş birliği) (s. 8). Yaratıcı drama liderinin de bu yeterliliklere sahip olması beklenilmektedir.

4.2. “Drama” Kavramlarına Yönelik Bulgular ve Yorumlar

İkinci Soruya İlişkin Bulgular:

Bu alt başlıkta çalışma grubuna “Drama, eğitimde ve literatürde çeşitli isimlerle anılmaktadır. Bunlar, yaratıcı drama, eğitimde drama, eğitsel drama, eğitici drama, mış gibi yapma, okul tiyatrosu, okulda tiyatro, dramatik eğitim, çocuk oyunu, çocuk draması, oyun ve tiyatro pedagojisi olarak sayılabilir. Bu durum yaratıcı drama alanını yeni öğrenenler için bir kavram karmaşası oluşturmaktadır” konuya ilişkin görüşleri sorulmuştur.

Tablo 4

Dramanın çeşitli isimlerle anılmasından dolayı oluşan kavram karmaşası

Temalar	f	%
Drama	4	26.66
Yaratıcı drama	5	33.33
Eğitimde drama	5	33.33
İçerik önemli	1	6.66
Oransal Frekans	15	100

K1:

“... Kavramın uluslararası adı nedir? “Drama in Education” ne demek eğitimde drama, bu kavram İngiltere’de başlayan ve kuzey Avrupa ülkelerinde bir şekilde devam eden ama eş zamanlı olarak ABD, Kanada, Yeni Zelanda gibi ülkelerde de yaratıcı drama, “Creative Drama” adıyla yerleşen bir kavramdır. Türkiye’de yaygın kullanımı eğitimde yaratıcı dramadır. Yani bütün yaygın kullanımı budur. Eğer bunun adına eğitici drama diyorsa bir kişi, eğitsel drama diyorsa bunun akademik olarak açıklamasını yapması gerekiyor. Bunun birçok açık nedeni var, yaratıcılıktan korktukları için yaratıcı drama diyemiyorlar. Dramanın başına getirilen yaratıcı ve eğitimde sözcüğünün gerekçesi var. Tiyatroyla karıştırıldığı için, tiyatroyla karıştırılmaması için başına bir sözcük getiriliyor bu bir, ikinci gerçekten öğrenciler, katılımcılar dediğimiz kişiler tarafından yaratıldığı üretildiği, onların yaşantılarından kaynaklandığı için bu kavram söyleniyor ama Türkiye’de bu kavramdan çok korkuluyor. Birincisi dini açıdan, ikincisi sanki uluslararası literatürü kullanmak bir sakıncaymış gibi görülüyor... Bu kavramın özü dramadır. Ama bizim ülkemiz ve pek çok yeni gelişen ülkelerde hep drama, tiyatroyla hala dramatizasyonla çocuk tiyatrosuyla karıştırıldığı için mecburen ek açıklamalar gerektiriyor... Dolayısı ile kavramın adına çok net bir şekilde Türkiye’de ister eğitimde drama deyin, ister yaratıcı drama deyin isterse drama deyin bu üç kavramdan hangisini kullanırsanız kullanın bu üçü de doğrudur ve aynı anlama hizmet eder...”

K2:

“... Türkiye’de yaratıcı drama derneğini kurarken de yüksek lisans programını açarken de aslında yaratıcı drama dememizin nedeni “(Creative Drama)”. Dramanın bir yöntem olarak insanların yaratıcı düşünme yönünü geliştirmesi, bu beceriyi daha ortaya çıkartması (üzerine kurguladık her şeyi), ama eğitimde drama, eğitsel drama, oyun ve tiyatro pedagojisi, çocuk tiyatrosu gibi kavramlar ele alınıyor. Drama tanımında, biz yeni bir şey söylemenin önemli olduğunu düşünüyoruz. Yani, dramatizasyonla dramanın karıştırılmaması gerekir: Ezber bir metnin tekrar edilmesi ve sahne de bir oyunun ortaya konması, çocuk tiyatrolarında çok fazla yapılıyor. Bunun drama olmadığını düşünüyorum. Türkiye’de yaratıcı drama diyoruz, ama eğitimde dramaya da bir itirazım yok...”

K3:

“...Başlangıçta yaratıcı drama denildiğinde yaratıcılık kavramına karşı çıkıyorlardı Türkiye’de. Eğitimde drama dediğimizde daha çok dersleri hedefleyerek (daha çok) drama etkinliklerinin yapılması... Aslında ben drama dediğimde yaratıcı dramayı da eğitimde dramayıda kapsayan bir kavramdan bahsediyorum, drama deyince benim için genel olarak anlaşılır. Diğer kavramların aralarında farklar var: Okul tiyatrosu dediğimizde bir tiyatrocunun ile birlikte okulda gösteri amaçlı olarak yapılan çalışmalar. Yani bir tiyatro metninden yola çıkıyorlar ve o tiyatro metni uzman bir tiyatrocunun ile daha çok onunla bir gösteri olarak planlanıyor, oyun yapıyorlar. Dolayısı ile okul tiyatrosu böyle ayrılıyor... Oyun kavramı da aslında drama kavramından ayrılır: Dramada kullandığımız oyundan kastımız grubun iş birliği halinde ve etkileşime dayalı olarak eğitim ortamında sınıfta gerçekleştirmesidir. Ya da açık havada bir okul dışı ortamda da yapabiliriz bunu...”

K4:

“... İlk başlangıçta, belki bilirsiniz? Geçmiştir hep yazılarda, dramatizasyon olarak başladık biz. Çünkü dramatizasyon Türkiye’de müfredat programlarında varmış. Onun için bu da nedir? Nereden çıktı? Denmemesin diye bilerek o şekilde kullandık. Sonra hemen 2. Seminerde eğitimde dramatizasyon dedik, yani bunun tiyatrodan farklı bir şey olduğunu anlatabilmek için... Sonra Amerikalı uzmanlarla karşılaşıncı onlar yaratıcı

drama diyor, onun daha güzel olduğunu düşündük... Çok önemli bir kavram oldu ve öyle de. Onun, insanları yaratıcılığa yönelten, hiç değilse çağrıştıran bir isim olması bakımından ona karar kıldık. Yaratıcı drama bir kavram olarak iyice yerleşmeli, ona hepimizin biraz çaba göstermesi gerekiyor diye düşünüyorum... Eğer yaratıcı dramanın ne olduğunu hiç bilmeyen ve öğrenmek isteyen bir kesime anlatmaya çalışıyorsanız bu durumla çok karşılaşıyorsanız, belki orada eğitimde yaratıcı drama diyerek bunun öğrenim hayatında önemli bir şey olduğunu vurgulamak açısından “Eğitimde Yaratıcı Drama” diye ayırmak söz konusu olabilir... Eğitimde drama eğer çok kullanıyorsa artık ayrıca eğitsel drama demenin bir anlamı yok. Çocuk draması ise çocuklar için yazılmış, yani metin halinde, oynanmak için ve sahnelenmek için yapılmış çalışmalardır. Yaratıcı drama olduğuna dair hiçbir çağrışım yok, buna okul tiyatrosu diyebiliriz...”

K5:

“... Drama kavramı esasında kullanıldığı disiplinle anılıyor. Eğitimde drama dediğimiz zaman öğretim olarak aldığımız bilgilerin yaşamda kullanılma şekli eğitim olduğuna göre drama bilgiyi yaşamda nasıl kullanabileceğimizi ya da bilginin yaşamdaki karşılığının durumlar içerisinde nasıl görüntülenebileceğini tartışan bir metottur, yöntemdir. (Psikoloji de psikiyatri de yine aynı şey) yaratıcı drama dediğimiz zaman oyunculuk eğitiminde de problem çözmekte de durumları anlamakta da yaratıcılık kavramının yani düşünce de yaratıcılığın esas alınması söz konusudur...”

K6:

“... Oyun ve tiyatro pedagojisi daha çok Almanların yaklaşımıdır. Bana göre isimden ziyade içerik önemli. Bir de değişik ekoller, değişik isim kullanabilirler bu da doğaldır. Türkiye’de çok yeni olduğu için zamanla bu kavramların bu başlıkların oturacağını zannediyorum. Çocuk oyunu dramatik eğitim kuşkusuz tiyatro bunlar tabi ekollere göre (tiyatro kökenli ne de olsa) tiyatro bölümünün oyunculuk bölümü daha çok ağırlık kazanabilir. ...”

K7:

“... Yabancı literatüre baktığınızda... Eğitimde yaratıcı drama (Creative Drama in Eeducation) herkesin bildiği artık tekerleme ya da Almanya’daki haliyle (Play and Theater Pedagogy) oyun ve tiyatro pedagojisi. Yaratıcı dramanın altında eğitimde drama, eğitimde yaratıcı drama diye de geçiyor. Okul tiyatrosu ki yine orada bir alt başlık gerekiyor. Okullarda dramatizasyon (okul tiyatrosu) Balaticioğlu’na dayanıyor ama dramayla ilgisi yoktur onun. Doğrudan tiyatroyla ilgisi var. Mış gibi gibi yapmak dramanın özelliğidir...”

K8:

“... 1910’lardan itibaren H. Finlay C. İle başlayan mış gibi yapmayla başladığı için mış gibi yapmada olabilir ama o metodu geliştirirken Finlay C. ne geliştirdiğini kendisi de tam olarak ortaya koymamıştır. Sonradan bir disiplin alanı oldu, Sonradan üzerine metot geliştirildi. Türkiye’de daha çok yaratıcı drama ve eğitimde dramanın kullanıldığını daha yerinde kullanıldığında böyle daha uygun olacağını düşünüyorum...”

K9:

“... Kullanıldığı yere göre ad alıyor. Ama hepsinden öte bir üst çatı var. Drama üst çatısındaki temel felsefeden birisi insanların kendi varlıklarını ifade edebilecek bir alan oluşturmaktır. Yaratıcı dramayı bir çatı altında toplamak gerekmiyor. ...”

Tablo 4’te dramanın farklı isimlerle anılmasına yönelik olarak katılımcıların 33.33% yaratıcı drama ve 33.33% eğitimde drama ifadeleri ile eşit şekilde yer almasını sağlamıştır. 4 görüş ile drama 26.66% iken, 1 katılımcının içerik önemli yorumu 6.66% ile en az oranı oluşturmaktadır.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, dramanın ülkemizde yaratıcı drama ve eğitimde drama başlığı adı altında yaygınlaşması konusunda yorumlarda bulunmuşlardır. Bunun dışında dramanın dünyada hangi isimle anıldığına ve ülkemizde nasıl gelişme gösterdiğine dair görüşlerini de bildirmişlerdir. Drama İngiltere’de “Eğitimde Drama”, Amerika’da “Yaratıcı Drama”, Almanya’da “Okul Oyunu”, Avustralya’da “Eğitimde Drama”, Fransa’da “Okul Tiyatrosu” ve Avusturya’da ise “Oyun” olarak isimlendirilmektedir. Ülkemizde ise drama dramatizasyon ile başlayıp, sonrasında Amerikalı uzmanlardan esinlenilerek, dramanın hem tiyatro ile karıştırılmaması hem de yaratıcı düşünmeyi çağrıştırdığı için “Yaratıcı Drama” ismi kabul görmüştür. Buna rağmen yaratıcı drama,

Ülkemizde literatüre bakıldığında farklı isimlerle karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde yaratıcı dramanın ilk izlerini oluşturan Osmanlı döneminin sonuna doğru, 1908’de, İsmail Hakkı Baltacıoğlu’nun girişimi ile ilk olarak, ilkokul ve ortaokul programlarında temsil yoluyla canlandırma biçiminde dramatizasyon etkinliklerine yer verilmiştir. Daha sonra Selahattin Çoruh’un 1943’de yayımlanan ‘Okullarda Dramatizasyon’, ve Emin zdemir’in 1965 yılında “Uygulamalı Dramatizasyon” adıyla öğretmenler için (Hizmet-İçi Eğitim) hazırlanmış el kitapçı yayımlanmıştır.

Adığzel’e göre (2015, s. 196), temsil, dramatizasyon, rol oynama, doğaçlama, müsamere, okul tiyatrosu gibi, Cumhuriyet döneminde karşımıza çıkan bu kavramların çoğunlukla yaratıcı drama ile karıştırılması ya da yaratıcı drama ile aynıymış gibi anılmasının, canlandırmaya ilişkin ilk izlerin görüldüğü bu çalışmaların, tamamen yaratıcı drama olarak da adlandırılmaması gerektiğini belirtmektedir. Okul öncesinde dramanın ilk uygulayıcılarından Esra meroğlu’nun, yaratıcı dramanın İngiltere ekolünün etkileriyle, Okulöncesi/Erken ocukluk Dönemi bölümlerinde bu alan dersini ğrencilerine “Eğitimde Drama” adıyla öğretmesi ve 1985’ten bugüne İnci San’ın bu kavramı yaratıcı drama kavramı olarak kullanması, yeni öğrenenlerin farklı kaynakları kullanmaları ile bu sorunun oluşmasına sebebiyet vermektedir.

Katılımcılardan K1 yaratıcı dramanın eğitim sisteminde de kavram karmaşasının olduğunu şu sözleri ile dile getirmektedir.

“... Nitekim bu kavram karmaşası örgün eğitim kurumlarına da yansımakta ve dikkat ederseniz üniversitelerde ders olarak ilk yıl 1997 de dersin adı ilköğretimde dramaydı, okul öncesinde dramaydı, daha sonra bu 2007 bu revize edilen eğitim programlarında ki program, drama oldu. Okul öncesinde de drama, beden eğitiminde de drama, sosyal bilgiler ğretmenliğinde drama, sınıf ğretmenliğinde de drama oldu. şimdi dersin adı erken çocuklukta drama. Okul öncesinde, sosyal bilgilerde diğer bölümlerde seçimlik oldu, dersin adı eğitimde drama oldu. İlkokulda drama oldu (K1).”

K1 dramanın adının değişse de içeriğinin aynı sadece boyutlarının farklı olduğunu, drama, eğitimde drama ya da yaratıcı drama hangisi olursa olsun, dramanın tek bir isimle anılması gerektiğini savunmuştur. Ayrıca, dramada kavram karmaşasının uzmanlar arasında bile yaşandığını K1’ in şu sözlerinden anlıyoruz.

“ Eğitici drama kavramını kullanan bir meslektaşımız var. Ben bunu yazdığım kitapta da sayfalarca anlattım. stelikte gndermelerinde de çok ciddi eksiklik

var. Akademik tartışma ortamında bu tartışmayı her zaman yaparım.” Education Dramayı” eğitici drama diye çevirebilirsiniz, eğitsel drama diye çevirebilirsiniz. Dramanın eğitimde kullanılması yöntemiyle, yöntemi anlamında kullandığını iddia ediyor. Yaratıcı drama ise başka bir alanmış ve eğitici dramanın altında bir teknikmiş ve bu da yaratıcılığı ve empati becerisini geliştirmek için kullanılan bir kavrammış, böyle bir şey olamaz (K1).”

Yine K4 benzer bir durumu, bireylerin kendince kavramlar üreterek, nasıl karmaşaya yol açtıklarını karşılaştıkları örneklerle şu şekilde yorumlamıştır.

“Sonradan daha çok İstanbul eko ’lünün kullandığı eğitici dramayı çıkardılar. İki yıl oldu, olmadı, Bursa’da bizim drama seminerinde başka bir adla çıktı. Bir hanım kız, “ben öyle görüyorum ve bu şekilde ortaya koyuyorum. İşte bu benim kavramım “ falan gibi, bunu çok seviyorlar ama karışıklığa yol açtıklarını fark etmiyorlar ne yazık ki, o doğru değil (K4).”

Katılımcılara göre drama, ülkemizde yaratıcı drama, eğitimde drama olarak yaygınlaşmalı ve kabul görmelidir. Ayrıca yaratıcı dramanın, dramatizasyon, okul tiyatrosu, oyun ve daha birçok kavramla karıştırılmasının önüne geçilmesi gerekmektedir. Farklı bir kavram olarak drama kullanılıyorsa, akademik olarak açıklaması da yapılmalıdır.

4.3. “Oyun” Kavramına Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Üçüncü Soruya İlişkin Bulgular:

Çalışma grubuna “Halk eğitim merkezlerinde veya MEB okullarında verilen drama dersleri genelde, diğer branş hocalarınca teatral oyun veya eğlenceli oyun olarak anlaşılmaktadır. Drama akış planlarında yer alan oyun kavramı ve çeşitliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 5

Oyun kavramı ve çeşitliliği

Temalar	f	%
Oyun, doğaçlamaya hazır hale gelmek için yapılır	4	36.36
Oyunun eğitimsel bir amacı olmalıdır	1	9.09
MEB’de drama liderliği standardının olmaması	5	45.45
Dramanın tiyatro ile karıştırılması	1	9.09
Oransal Frekans	11	100

K1:

“...Drama da bir sonraki işlenecek esas konuya hazırlık niteliğinde ısınma çalışması yapılır. Bu aşamada eğitmen daha aktiftir. Eğitmen kuralları açık söyler katılımcı yapar. Burada eğitmen merkezdedir, öğrenci burada tam merkezde değil, daha çok harekete dayalı çalışmalar yapılır. Beden hareket halindedir ve içe dönük psikik çalışmalarda burada yapılır ve burada amaç uyum, gözlem, güven, kompozisyon gibi pek çok şeyi süreci katılımcıyı daha da geniş adıyla grup dinamiği oluşturmak için bu aşamalar yapılır. Bunu yapabilmek içinde sizin eğitmenin bunu en kısa sürede amacınıza ulaşabilmek için kullanması gereken araçlar var. Bu araçlardan sadece bir tanesi oyunlardır. Bu oyunlar, derleme oyunlar olabilir, anonim oyunlar olabilir ya da dramacılar gibi onların yaptığı ya da spor eğitimcilerin yaptığı gibi türetilmiş oyunlar olabilir. Demek ki oyun daha fazla ısınmanın amacını gerçekleştirmek için kullanılıyor ama bizde neye dönüştü; sanki ben bu oyunu oynattığımda dramanın devamı yok, drama bu duruma dönüştü. O yüzden oyun dramanın sadece bir aracıdır. Güzeldir, eğlendirir, koşturur, hoplatır, zıplatır ama siz orada bırakırsanız drama değil. Genellikle okulöncesi eğitimlerde yeterli eğitim almayan pek çok kişi, özgün oyun oynattığını sanarak drama yaptığını sanırlar. Oysa bu drama değildir. Oyuna da haksızlık yapmamak gerekiyor. Oyun çok önemlidir ama bunun adına zaten oyun diyeceksek drama demezdik. Oyun oynatılır ama oyundan sonra mutlaka onunla bağlantılı onu destekleyecek bir konuya geçilir ve doğaçlama yapılır ve süreç ondan sonra devam edilir. Halk eğitim merkezleri ve MEB 'liğinin pek çok biriminde sadece oyunlar oynatılarak drama yapılıyor gibi bir şey, evet doğrudur. Bunun başka bir adı da dramada kirlenmedir. Bunun tek bir nedeni var, yeterli eğitimi almamış kişilere bu dersleri verdirmektir. Bu eğitimi öyle ya da böyle belgesiz, belgesi olmayan hiç kimseye bu ders gönüllülük ya da ücretsiz bir şekilde verdirmemelidir. Bu öyle basite alınacak bir alan değildir. Ehil olmayan kişiler tarafından yapılırsa da yarardan çok zarar getirir...”

K2:

“... Dramanın eğlence kısmı da önemlidir. Hiçbir zaman yadsınamaz çünkü grup mutlu olduğunda da daha mutlu olduğunu düşünüyoruz. Onun için ısınma oyunları ana metne ısınmadır. Hem kişinin bedenini ısıtması hem de psikolojik olarak ona hazır hale getirilmesidir hem de dışarıdaki etmenlerden onu bir

nevi arındırmaktır. Ama okullarda tabi ki drama konusunda yeterli eğitim almamış öğretmenler bu konu da çalışmalar yaparken bazı kavramlar birbirine karışıyor. Gönül ister ki bunu drama da lider olmuş, lisansüstü eğitim yapmış öğretmenler versin. Ama Türkiye gerçeğinde bu maalesef yeterince olamıyor...”

K3:

“...Dramada da bir doğaçlama yapabilmek için gruba, hadi şu konuyu veriyorum, bu konuyla ilgili neler çağrıştırdınız, bununla da ilgili hadi çocuklar doğaçlama yapın diyebilmeliyiz. Biz hala bu aşamaya gelemedik. İngilizler buna benzer yapabiliyorlar canlandırmaları, ama bizim ülkemizde daha çok Almanlardan da daha çok öğrendiğimiz bir drama türü, yaklaşımı var. Orada başlangıçta biraz hareketli oyunlar yaptırıyoruz. Bu çocuk oyunlarına benzer ama diyorum ya kasıtlı yapıyoruz. Çünkü sınıf ortamında ya da sınıf dışı bir ortamda, eğitim amaçlı yapıyoruz bu oyunları ve doğaçlamaya hazırlık olarak yapıyoruz. Dolayısı ile bu oyunlar bir kere yetişkinlerin oynadığı oyunlar ya da çocukların oynadığı oyunlar da olabilir. Ama eğitim ortamına da ön hazırlık olarak yapılan oyunlar grubun ısınması grubun kaynaşması grubun rahatlıkla etkileşime geçebilmesi, “ elele tutuşa bilmesi, birbirine dokuna bilmesi” bu tip etkinlikleri yapabilmesi için bu oyunları yaptırmamız gerekiyor başlangıçta ...”

K4:

“... Oradaki oyun teknik olarak kullanılan bir şey. Drama tekniği, orada çocuk oynasın bir oyun öğrensın ya da bir oyuna katılsın diye değil. Amaç ısınsın, neye ısınacak? Hareket, özgürlük ama belli kurallar var. İlle de hazırlık olmaya bilir. Belli teknikler var. Bir ara Almanya’da çok tartışıldı. Isınmaya gerek var mı? Yok mu? Diye. Küçük çocuklarda hatta 3-4 yaşa ki çocuklarda zaten hareketli teneffüsten çıkmış geliyor ya da evden çıkmış geliyor. Yani hareket içinde geldiği için ona ayrıca bir ısınma yaptırmaya gerek yok diyenler oldu ve birazda kabul gördü galiba. Ama bizim gibi böyle çok kolay tembelliğe alışan ve tembelliğe giden yetişkinlerde ısınma iyi oluyor. Bir de yüzleri gülmeye başlıyor. Buraya aslında yorgun argın geliyor ama bir hareket oluyor Yaratıcı drama tanışma içinde kullanılıyor. Mesela: tanışma içinde teknikler var. Ad söyleme, top atma birbirine falan... Bunlarsa birer oyun. Yerinde

kullanırsanız gayet iyi, hele bir oyun kurup ta... Tarihsel bir olaya odaklanacaksanız, onunla ilgili bir oyun oynanması bir bağlantı kurulması hoş olabilir. Bir drama liderinin önemli bir aşaması hazırlanma aşamasıdır. İyi bir plan yapıp zihninde ona göre, gerekirse elinde kâğıt, kalem ile liderlik yapsın. Ama yanlış bir şey yapmasın. Akla hemen bir başka bir soru gelebilir. O plandan ayrılmasını gerektiren durumlar olabilir. Öyle gitmedi konu başka yere saptı, eyvah şimdi ne yapacağım diye birden bire paniğe kapılmaması lazım. Dolayısı ile ya bir b planı, c planı olacak ya da o anda aklına doğru bir şeyin gelmesi için hazırlıklı olacak...”

K5:

“... Oyun ciddi bir kavramdır. Çünkü oyunun kuralları vardır ve oyun o kurallarla oynanır. Dramada da rol oynamak yine böyledir. Çünkü ele alınan temanın en doğru en anlaşılır, en açık en samimi bir şekilde oynanması gerekir ki izleyiciler o durumla empati kurabilsinler. Hatta kendilerinin dahi yaşamadıkları içinde yaşarken düşünemedikleri bu durumu nasıl çözebileceğini dışardan bakarak çözüm arayışlarıyla birlikte düşünebilsinler. Yani empatinin tozu o kadar yüksek olmalıdır ki o insanlara dışardan bakarken ben nasıl yapmışım diye kendini düşündürte bileceği, çözüm araya bilecekleri serinkanlı bir düşünce ve ortamı yaratabilsin. Drama sıkıcı bir şey değildir. Ama zaten kendisi eğlencelidir. Çünkü öğretimin sıkıcılığı yanında da drama eğitimin eğlenceli halini hayata geçirmek için var olmuştur ve rol oynama metoduyla da o hayata nasıl öğrendiklerimizi indirgeye bileceğimizi biz eğlenceli bir şekilde dramayla düşünürüz. Ama drama bütün bunların dışında oyun oynamak zıplamak sadece eğlenmek demek değil yani belli bir amaca da ulaşmak için yapmak demektir. Rol oynamamayı bu anlamda halk eğitim merkezlerinde kimler nasıl yapıyor bu dramayı ve nerden öğrenmişler merak ediyorum. Çünkü biz Çağdaş Drama Derneğini kurmazdan önce moda olmuştu drama. ÇDD’ni kurduktan sonra da bu moda ÇDD’nin benzeri ticari kuruluşlarının kurulmasıyla da gelişir. Onun için farklı ekollerden farklı farklı kişiler drama adına bir şeyler öğretiyorlar ama bunun denetimini yapmak çok kolay değil...”

K6:

“... Türk eğitim sisteminde de eğlenerek öğrenme kavramı maalesef yoktur. Sınıfta ciddi olacaksın, öğretmenini dinleyeceksin, itiraz etmeyeceksin, çok fazla katılmayacaksın, onun için teatral oyun veya eğlenceli oyun yani niye olmasın ki niye eğlenmesin ki çocuklar. Öğrenci eğlenmeden nasıl öğrensın ki, çünkü diğer dersler de asıl öğrenci pür dikkat oturuyor, hareket etmiyor, ses çıkarmıyor, hoca soruyor öğrenci cevaplıyor böyle bir sistem olduğu için diğer branş hocalarının böyle algılaması yadırganacak bir şey değil bence. Ben hep şunu savunurdum “öğreteceğiniz içerikle yapacağınız sonuç birbiriyle ilişkili olursa çocuğun kazancı, çocuğun hazırlanma süreci çok daha olumlu olur. Hadi şu konuyu alın bunu bir oyunlaştırın ya da fikir üretin dediğiniz an da, çocuk orada bir şaşkınlık yaşıyor. Burada hopladım, zıpladım, örneğin birbirimizi tanımak için top attık, şimdi ben ne yapacağım? Gibi bir kavram karmaşasına düşebilir ki bu da doğal. İlk aldığımız kurslar da hepimiz bu süreçleri yaşadık. Isınma süreci bilinçli bir biçimde ve bir sonraki öğretilecek içerikle ilişkili hale de getirilebilir. Esasında bu alan Türkiye’de çok tanınmadığı için özellikle milli eğitim bakanlığında... Ben üniversitede bu dersi verirken, öğrencilerle çok güzel vakit geçiriyorduk. Sesim dışarlara kadar çıkıyormuş, birkaç kere, dekan ne yapıyorsunuz burada diye kapıyı açıp girmişti içeri. Onun için eğlenmeden ziyade bir şeyi yaratmanın ortaya çıkardığı bir heyecan olarak adlandırıyorum. Ama dışardan bakıldığı zaman bilinmediği için bu farklı yorumlanabiliyor...”

K7:

“... MEB orada kendisi ile çelişiyor. Milli eğitim gerek Çağdaş Drama Derneği dernek olarak gerek yetki verdiği kimi özel kurumlara diyor ki, 320 saatlik bu programı verdiği kişiye sınavdan sonra ben drama eğitmenlik sertifikasını veririm diyor. Ankara’da 3, 5 tane oldu, İstanbul’da 7, 8 tane var. Derneğin dışında bütün bunlar iyi bir şey. Ama çelişki şurada halk eğitimde Türkçe öğretmenine ya da bir şekilde orada ben ders vereyim mi diye ahbap çavuş ilişkisiyle başlatılmış birileri amatör tiyatrocı da ola biliyor, profesyonel tiyatrocı da olabiliyor fark etmez, orada da kendi içinde başka çelişki var. Diyor ki 20 saatlik senden ders alana ben sertifika vereyim diyor. Neyin sertifikası bu, 320’ye yazık değil mi giden ömürden gidiyor. Onun için bu

kirlilik tamamen kendi mevzuatıyla ilgili. Ondan sonra ki bölüme hiç girmiyorum. Yani oradaki yapılanma, orada ki ders programı, ben gerçekten merak ediyorum, Halk eğitim merkezlerinde ki drama programı ne zaman yapılmış? Kim yapmış? Ne zaman yürürlüğe girmiş? Ne zaman çıkacak?...”

K8:

“... Kime, neye, niçin yapıyoruz. Dolayısı ile burada mesela; Eğitimde dramayı uyguluyorsak, ben zamanımızın çok kıymetli olduğunu düşünüyorum, çünkü belli bir amaca belli bir sürede ulaşmak zorundayız. Sadece ısınma amaçlı oyun oynatıyorum şeklinde olmasını açıkçası uygun bulmuyorum. Mutlaka konuyla, kazanımla bağlantılı olması gerektiğini düşünüyorum. Yaptığımız her oyunun içerisinde kazanımla ilgili bir şey olmalı. Yine oyun oynatabiliriz ama bizim kazanımıza transfer edilmiş, kazanımızı hatırlatan, ondan çıkarım yapabileceği bir oyun olmalı. Ama oyun işin özünde olmalı diye düşünüyorum, çünkü yetişkin gruplarda bile her ne kadar ilk başta direnç gösterilse bile yani “oyun mu oynayacağız bu saatten sonra” gibi tepkiler olsa bile sonrasında, oyunun nasıl amaçlı ilişkili olduğunu anlattığınızda anlaşılıyor. Bunun içinmiş deniliyor. O yüzden ilk başta bu dirençler gösterilse bile oyunun bu sürece çok katkısı bulunduğunu düşünüyorum. Bu dramatik oyunlar olabilir, Kurallı oyunlar, çocuk oyunları, bizim kendi geliştirdiğimiz oyunsu süreçler olabilir, ama eşittir eğlence demek değildir. Yani sadece ısınma çalışması yaptırmak için, sadece eğlenmek için kullanmıyoruz oyunu. Mutlaka eğitimsel bir amacı olmalı. Eğlenilir de ama eğitimde dramadan bahsediyorsak öğrenmekte zorunda...”

K9:

“... Dramanın en büyük problemlerinden birisi tiyatro ile karıştırılmasıdır. Öncelikle drama tiyatro değildir. Ama drama liderinin mutlaka tiyatro alt yapısı olması gerektiği şarttır. Yani bir drama lideri tiyatro alt yapısına sahip olması gerekir ama drama uygulayıcısının tiyatroculuk yapmak gibi bir kaygısı yoktur. Çünkü drama doğallığı gerektirir... Tabi ki dramanın bize girişiyle ilgili en temel problemlerden birisi bunun öncelikle okulöncesinde bir oyun gibi algılanması ve daha çok okulöncesi çocuklarının oyun aşamalarında kullanılması gereken birtakım etkinlikler olarak düşünülmesinden ötürü hala bizde özellikle okulöncesi eğitimciler, diğer bu benzer branşta ki kişilerin yaratıcı dramaya bakışı tamamen oyun kavramı içerisinde bakıyorlar ve öyle

değerlendiriyorlar. Drama öncesinde ki bu ısınma çalışmalarındaki, mış gibi, rol yapma çalışmalarında ki alt yapıda bundan ileri geliyor. Hâlbuki öyle değil. Yaratıcı drama bir olguyu sunar. Olgunun üzerine olayları inşa eder. O yüzden bizim burada asıl üzerinde durmamız gereken noktalardan birisi bu yapıyı mutlaka çok iyi sorgulamamız gerekiyor. Tiyatroyla karıştırmadan kişilerin kendi doğal yeterliliklerini mutlaka kullanmalarına fırsat verecek ortamları hazırlayıp uygulaması gerekiyor. Seviyelendirme ve sınıflandırmanın önüne geçmek gerekiyor. Her seviyede her grupta ve her akademik düzeyde yaratıcı dramadan yararlanılabilir...”

Tablo 5, incelendiğinde, oyun kavramı ve çeşitliliği ile ilgili 4 tema oluşturulmuştur. 9 katılımcıdan elde edilen yorumların birden çok kategoriye girebilecek ifadeleri kullanmalarından dolayı toplam frekans sayısında farklılıklar oluşmuştur. Buna göre 5 görüş ile en çok 45.45% ile MEB’de drama liderliği standardının olmaması görüşü yer almıştır. Tabloda oyun, doğaçlamaya hazır hale gelmek için yapılır, 4 görüş ile 36.36% iken, oyunun eğitimsel bir amacı olmalıdır ve dramanın tiyatro ile karıştırılması 9.09% ile eşit sayı ile gösterilmiştir.

İnsana, kendini ifade etme becerisiyle özgür alanlar yaratan, kişilerin birbiri ile etkileşimini sağlayan en etkili ortamlardan biri oyun ve dramadır (Tekerek, 2006, s. 64). Bir drama liderinin ilk yapması gereken uygulamaya hazırlanmaktır. Öncelikle öğretmen iyi bir plan yapmalıdır. Yaratıcı dramanın ısınma aşamasındaki “oyun” bir sonraki işlenecek esas konuya (doğaçlamaya) hazırlık niteliğinde, harekete dayalı ısınma çalışması amacıyla yaptırılan tekniktir. Oyunların eğitimsel bir amacı olmalıdır. Bu aşamada eğitmen daha aktiftir ve kuralları açık söyler, katılımcı ise uygular. Bu oyunlar, çocukların ve yetişkinlerin oynadığı oyunlar olabilir. Bunlar, dramatik oyunlar, kurallı oyunlar, çocuk oyunları, derleme oyunlar, anonim oyunlar olabilir ya da bizim kendi geliştirdiğimiz oyunsu süreçler olabilir. Burada amaç uyum, gözlem, güven, kompozisyon gibi pek çok şeyi grup dinamiğini oluşturmak, grubun kaynaşması grubun rahatlıkla eğlenerek etkileşime geçebilmesi için bu aşamalar yaptırılır. Katılımcılara göre dramanın ısınma aşamasındaki oyunla bütünleştirilerek sadece oyun olarak algılanmasının en önemli sebebi; MEB’nin dernek ve özel kurumlarda, 320 saatlik programı bitiren herkese yaratıcı drama eğitmenlik sertifikasını vermesidir. Bunun yanı sıra, halk eğitim merkezlerinde ise 20 saatlik kurs programlarını bitirenlere de MEB ‘ının sertifika verdiği görülmektedir. Bu durum yaratıcı dramanın ne olduğu, nasıl uygulanacağı, kimler tarafından verilmesi

gerektiği çözümlenmediğinden, yetersiz eğitim almış kişilere bu yetkinin verilmesi, dramanın oyun ya da yalnızca eğlenceden ibaret bir ders olarak algılanmasına neden olmaktadır. Oyun yine okulöncesi eğitimde çocuklara, yaratıcı drama adı altında, sadece oyunlarla diğer aşamalara geçilmeden etkinliklerin yaptırılması bu algıyı olumsuz yönde desteklemektedir.

4.4.Yaratıcı Drama Eğitiminde Akış Planlarının Düzenlenmesine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Dördüncü Soruya İlişkin Bulgular:

Çalışma grubuna “Yaratıcı drama aşamalarının literatürde farklılık göstermesine ilişkin, düşünceleriniz nelerdir? Erken çocukluk dönemi/ İlkokul çağı/ Lise çağı/Yetişkinlerde...” sorusu yöneltilmiştir. Sonda: Yaratıcı dramada tüm aşamalar uygulanmalı mıdır?

Tablo 6

Yaratıcı drama aşamalarının literatürde farklılık göstermesi

Temalar	f	%
Hazırlık-Isınma, canlandırma, değerlendirme	3	33.33
Kazanımlara göre lider planlamalı	1	11.11
Hazırlık, ısınma, canlandırma, tartışma, değerlendirme	1	11.11
Hazırlık, ısınma, canlandırma, yapılandırılmış doğaçlama, değerlendirme	1	11.11
Yaş gruplarının özelliklerine göre yapılmalıdır	2	22.22
Aşamaları doğru bulmuyorum	1	11.11
Oransal Frekans	9	100

K1:

“...Daha önceki aşamalardan buraya getirmekte ki amacımız biz dramayı yaygınlaştırmak istiyorsak aşamayı daha kolay anlaşılır ve basit hale getirmemiz gerekir. Gördüm ki ben, Çağdaş drama derneğinde ve bizim ilk yüksek lisans programımız olan Ankara Üniversitesinde ki programda adaylarımız plan yazamıyorlar. Oyunla ısınma arasında ki farkı, doğaçlama ile oluşum arasında ki farkı ya da oluşumla oyun arasında ki farkı bu açıklamalardan yeterince çözümleyemiyorlar ve bu net değil. Dolayısı ile böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyuldu ve ben uzun süreli bir araştırma yaptım. Araştırmanın sonucunda da başlangıçta dört, altı aşamalı bir şeydi bunu

daha sonra üçe indirdim. Uluslararası literatürde onların genel anlamda bir başlangıcı, doğaçlamaları ve sonunda da değerlendirmesi var. Bu aşamalar Türkiye'ye özel gelişti. Rahatlama diye kiminde bir aşama var. Asla böyle bir aşama olamaz. Yine tam anlamıyla söylüyorum akademik bir verisi olsa saygı duyacağım ama... Rahatlama dediğiniz zaman her çatışmadaki çalışma da rahatlatmanız gerekir. Oysa sizin yaptığınız bir çalışma da rehabilite etmiyorsunuz. Siz bir çalışma yapıyorsunuz. Değerlendirme de gözü kapalı yaptığınız çalışmada olabilir. Siz oyunu değerlendirmede de kullanabilirsiniz o da bir rahatlama etkinliği olabilir. Rahatlama, çalışmanın sonucunda katılımcı da ulaşmasını beklediğiniz sonuçlardan biridir. Bu çalışmanın sonucunda katılımcı eğlenecek, düşünecek, eleştirel, sonucunda mutlu olacak ve rahatlayacak gidecek. Siz bunu aşama olarak koyduğunuz anda o zaman hedefiniz rahatlama dediğiniz şey çok daha farklı bir şeye gider. Farklı adlandırmalar eğer akademik bir araştırma içermiyorsa çokta etkili ve gerekli değildir. Eğer bir yetişkine yapacağınız yönergeleri okul öncesine yaparsanız başarısız olursunuz. Hiçbir yaş grubuna aynı olmaz, orada da bir hazırlığınız var. Orada da bir canlandırmanız olacak, orada da bir değerlendirmeniz olacak. İyi bir eğitmen çalıştığı gruba amaca göre en iyi stratejiyi çizmesi gerekiyor... ”

K2:

“...Prensip olarak herkes farklı işleyebilir. Bura da esneklik sağlamak lazım. Ama bir ders planı gibi düşündüğümüz zaman dramanın bir giriş kısmı vardır. Bir de gelişme kısmı uygulamanın yapıldığı, bir de değerlendirme kısmı vardır. Bana göre ast olan bu üç gövdedir. Bunun içerisine alt başlıklar yerleştirilebilir bana göre, tabi herkesin bir yoğurt yiyişi vardır. Kimisi milli eğitimin günlük planına uyduruyor, bunu ona göre yapıyor. Kazanımlara göre yapıyor. Tabi ki kazanımların olması lazım. Tabi ki bir ölçme değerlendirilmesinin olması lazım, tabi ki bir uygulama boyutunun olması lazım. Ana çatı bence üç bölümdür. Eğer grup gerçekten uzun süredir birlikteyse ve birbirini tanıyorsa ve ne yapacağı konusun da daha önceden bir sürecin devamını işliyorsa buradaki çalışma başkadır. İlk defa bir araya gelen grupta ısınma çalışması yapmadan, tanışma çalışması yapmadan asıl çalışmaya geçemezsiniz. Onun için birbirinden farklıdır ama siz sürekli devam

ettiğiniz bir şeyde mesela, en son oturumu ancak değerlendirmeye ayırırsınız. Hiç ısınma da yaptırmazsınız, ana oyunu da yaptırmazsınız. Gene ısınmaya ayırabilirsiniz. Bu biraz da süreçle bağlantılı. İlle o her derste böyle olacak falan diye bir şey yok...”

K3:

“...Bu aşamaya gelene kadar epeyce aşamalardan geçti. İnci hanımın yabancı uzmanlara dayalı olarak, ısınma, rol oynama, pandomim, doğaçlama, oluşumlar ve değerlendirmeydi Bu nerdeyse beş aşamaydı sonra dördüncü aşamaya geçildi. Bu oluşumlar aşaması da aslında hala yapmak istediğim bir çalışma. Bu oluşumlar niye anlaşılamadı Türkiye’de. Oluşumlar ile kastettiği neydi? Bir türlü bu sınıflamada anlaşılamayan bir aşama olarak kaldı ve kendiliğinden kayboldu. Oluşumdan kastı şuydu; İnci San’ın yaptığı bu sınıflamalarda doğaçlamanın en yetkin haliydi. Oluşum ve grupta aslında grup artık o kadar hazır hale gelebilecekti ki tek bir sözcüğü söylediğinde bile orada o anda bir şey yaratabilecekti. Ya da doğaçlamanın içerisinde en yetkin en iyi doğaçlama diye bileceğimiz bir canlandırma haliydi ama anlaşılamadı, tam yerini bulamadı. İnci hanımın yaptığı o sınıflama da biraz Almanca kaynakları ve Alman eğitimcilerle yaptığımız çalışmalara dayalı idi. Onların hepsinde birinciden itibaren uluslararası drama seminerlerinde böyle aşamalandırmalar yapıldı. Şimdi herkesin de anlayacağı ısınma, canlandırma ve değerlendirme herkesin anladığı daha makul bir yol haline geldi...”

K4:

“...Nasıl bir grupta yapıyorsunuz o önemli. Bir tiyatrocular grubu olursa, onlarla hemen direk doğaçlamaya geçebilirsiniz. O konuda deneyimleri vardır. Ama olmayanlarla nasıl başlayacaksınız? Konuya hazırlanma, dramının ne olduğuna ilişkin biraz olsun bir bilgi verme. 2 kişiyi çıkartıp hemen orada bir doğaçlamadan diyalog kurdurma, ondan sonra onlardan birisinde buna katma, grubu büyütme... Yani bunlar için deneyim gerekiyor tabi. Aşamaları atlayayım da dememek lazım. Değerlendirmeye ben tartışma diyorum. Canlandırmanın üzerine tartışma olmasında yarar var. Ya o grup kendi içinde yapar, ya da canlandırmayı büyük gruba gösterdiği zaman o gruptan sesleri yükselir. Çok iyi yaptınız ama şurada da şöyle bir şey olabilirdi falan diye, tartışma- değerlendirme gibi belki kullanmak iyi olur. Çünkü

değerlendirmeden normal bir insan ne anlar. Not vermek ya da kötü demek, iyi demek gibi... Onun ötesinde sorgulamak, yeni fikirler üretmek gerekirse aynı oyuncuların tekrar etmesini sağlamak. Burada yaratıcılıklar girdiği zaman, bakıyorsunuz bazen çok başka bir yere gitmiş. Onu lider olarak benimseyip içselleştirip oradan devam etmeniz gerekebiliyor, esneklik çok önemli liderde.

K5:

“...Tabi ki drama temel bir disiplin olarak yaş gruplarına göre eğitsel uygulama metotları vardır. Yani o yaş gruplarının kendi içerisindeki dönemsel yaşam biçimleri beyinlerinin çalışması algılarının açıklığı beş ve altıncı duyularını harekete geçmesi refleksleri düşünceleri anlaması ifade etmesi algılaması gibi durumların dram pedagogu lideri tarafından yaş grubuna göre göz önünde bulundurulması gerekir. İlkokul çağındaki çocuklarda mesela daha çok ısınma ve oyun terimleri yapılabileceği gibi kendi kendilerini tanımak yani o yaş grubundaki çocukların farkındalık elde edebileceği ve kendi beş ve altı duyularını tanımak kullanmak kendi hayatlarını incelemek, geriye dönüş, bakmak kendi hayatlarında neler yaptıklarını fark etmek gibi çalışmalar olabilir. Daha ileri ki yaş grubunda da bunlar yaş grubunun gelişmesine uygun ölçüde temelde aynı olan temaların daha geliştirilmiş egzersizler ve doğaçlamalarla gerçekleştirilmesi demektir. Tabi psikolojide ve psikiyatride kullanıldığı zaman da mesela, ora da kendine has seçimler ve uygulama teknikleri olmalıdır. Engelli dediğimiz çocuklarımız da ya da insanlarımızda kullanıldığı zaman engelleri aşma konusunda neler yapılabileceğini onlara cesaretle ve özgüvenle kabul ettirebilme doğrultusunda seçimler yapılmalıdır ama temel mantık aynıdır. Yaş gruplarının psikolojik, sosyolojik gelişmesine imkân verecek şekilde onlarla yapılacak çalışmalarda yaş grup özellikleri dikkate alınmalıdır tabi ki... ”

K6:

“...Erken çocukluk dönemi için bu aşamaları hazırlarken farklı, ilköğretim çağı için, lise ise çağı, yani bu normal bir öğrenme ve eğitim yaklaşımıdır. Sen erken çocukluk dönemine örneğin okulöncesinde ya da ilköğretim de şarkılarla şunlarla bunlarla öğretirsin değil mi? Mevsimleri öğretirsin, hareketli falan aynı şeyi yetişkinlere sayıları öğretirken şarkıyı öğretmek olmaz. Onun için her bir yaş grubunun hem öğrencilerin hem de gereksinimleri doğrultusunda bu

aşamalarını drama hocasının kendisinin ayarlaması lazım. Drama derslerinin bir sınırı var. Ben üniversitede haftada 3 saat ders veriyorum, O 3 saate göre bunları ya da haftayı bölebilirsin. Aynı konuya aynı motivasyonla devam etmek oldukça zor olabilir. Onun için drama saatlerine göre tüm etkinlikleri ayarlayabilmek tabi ki bu yılların getirdiği deneyimle ancak olabilir...”

K7:

“...İlk zamanlar şöyle kullanılıyordu, kendi yazdığım makalede de var. Hazırlık ve ısınma diye kendi içinde ayırmak bence aynı şey. Öte taraftan değerlendirmeden önce canlandırmadan sonra bir aşama daha görülüyordu. O da oluşum aşaması, canlandırduğunuz şeyin oluşturma aşaması ama oluşum dediğimiz şeyden eğer daha yapılandırılmış kendi cümlelerimle şöyle ifade edeyim, yapılandırılmış doğaçlama diye bir kavramdan söz ediyorum ben. Yapılandırılmış doğaçlama dediğimiz yeni bir şey değil. Yani prova edilerek tekrarlarla temizlenerek bir şeyi oluşturup bir performansa dönüştürmek. Bu grup içi performanstan çıkmaya başlamıştır. Artık seyirci kabul eder hale gelir. Okul öncesi çocukları için canlandırma aşamasının hür, kendi istekleriyle, kendi iç dinamikleriyle gerçekleşmesini beklemek gaflet. Yani gelişim düzeyleri ile bağlantılı olarak. Bir ısınma aşaması ile nitelendirdiğimiz daha çok oyun odaklı geçen bölümün onların seviyesine uyarlanmış ya da doğrudan onlar için hazırlanmış olanlarının oynanmasının hiçbir sakıncası yoktur. Onlarla gidilebilecek yer kişisel görüşüm, rol oynama düzeyinde olmalıdır. Değerlendirme olmadan da hiçbir eğitim programı olmaz. Nasıl ki klasik bir ders planında dersin işlenişi değerlendirme bağlantısı kaçınılmazsa ya da giriş etkinliği bir sonraya ışık tutmak zorundaysa laf olsun zaman dolsun diye bakılmıyorsa ders bağlantısı olmak zorunda. Dramada da olmazsa olmazdır. Kafanıza göre hadi ben şu oyunu çok seviyorum, çocuklar hep seviyorlar hep istiyorlar, ne yapayım... Bu sizin zayıflığınızı gösterir... ”

K8:

“...Biraz daha küçük yaş gruplarında daha farklı şeylerde yapılabilir. Oyun, doğaçlama ayırıyorlar orada. Biraz daha farklı ele alıyorlar ama özünde hazırlık var yani, zihinsel, bedensel olarak. Hazırlık aşaması mutlaka gerekli. Canlandırma zaten işin özü. Drama dediğimiz zaman canlandırma olması gerekiyor. Değerlendirme de sürecin sonunda nereye ulaştığımızı anlamamız

için kime ne kadara ne ulaştı, bunu görebilmemiz için şart. O yüzden bu 3 temel aşamayı gerekli görüyorum. Hangi yaş grubuna hangi şekilde uygulanıyorsa uygulansın...”

K9:

“...Bu aşamalandırmaların her birini tek tek ele aldığımız da şöyle bir durum ortaya çıkıyor sanki bunlar bir sürecin yöneltilmesi gereken yönergeler olarak ele alınıyor. Bu olmazsa bu olmaz... Ben bunların hiçbirine katılmıyorum. Yani süreçler içerisinde ki mesela; Isınma çalışması diyor, ısınma çalışması olmadan bu olmaz falan olmasa filan olmaz, bu doğru değil çünkü bu yaratıcı dramının felsefesine aykırı. Çünkü yaratıcı drama doğallığı gerektirdiğine göre yönergelerle siz ne yapıyorsunuz bu doğallığı sınırlandırıyorsunuz. Çünkü çocuk öncelikle bir ortama yabancılaşır ve o ortamda kendini hissetmek ve bulmak ister. Ondan sonra o ortam içerisinde kendini oluşturur. Ben buna şöyle diyorum. Ortama dahil etmek için öncelikle çocuğun kendini orada hissetmesi lazım. Çocuk olarak düşündüğümüz de, siz çocuğa git şunu yap, şöyle et dediğiniz de olmaz zaten. O bir müddet sonra kendiliğinden oluşur. Zaten yaratıcı drama şunu istemiyor mu? Ne diyor yaratıcı drama, birey kendisini rahatlıkla ifade etsin, gruba katılsın. Sen grubun içerisine bırakacaksın o zaten kendi sosyalliğini bulur. O ısınma dediğimiz hadise kendiliğinden oluşur. Ben o süreçlerin hiçbirine katılmıyorum, o süreçlerin hiçbirini doğru bulmuyorum. Çokta fazla akademik değil...”

Tablo 6’da, katılımcılar yaratıcı drama aşamalarını, 3 görüş 33.33% ile hazırlık-Isınma, canlandırma, değerlendirme olarak belirlemişlerdir. 2 katılımcı 22.22% ile aşamaların yaş gruplarının özelliklerine göre yapılması gerektiğini düşünmektedir. Diğer 4 katılımcının her birinin farklı görüşlerinden dolayı 11.11% ile temalar, kazanımlara göre lider planlamalı; Hazırlık, ısınma, canlandırma, tartışma, değerlendirme; Hazırlık, ısınma, canlandırma, yapılandırılmış doğaçlama, değerlendirme ve aşamaları doğru bulmuyorum şeklinde çizelgede yer almıştır.

Yaratıcı drama ülkemizde, Alman eğitimcilerle yapılan çalışmalara dayalı olarak aşamaları oluşturulmuş ve yaygınlaştırılmıştır. I. Uluslararası drama seminerlerinden itibaren, ısınma, rol oynama, pandomim, doğaçlama, oluşumlar ve değerlendirme olarak öğretilmiştir. Aşamalar zamanla 5 aşamadan sonra 4 aşamaya düşürülmüştür. Oluşumlar aşaması, sınıflamalar da doğaçlamanın en yetkin hali olmasına rağmen çok fazla anlaşılmayıp

zamanla kaybolmuştur. Bunun dışında canlandırmadan sonra, tartışma- değerlendirme hatta rahatlama şeklinde sınıflama oluşturulduğu da gözlemlenmektedir. Yaratıcı dramayı amaç ve yöntem olarak kullanacak lider ve öğretmenlerin, aşamalar arasındaki farkı çözümlemekte zorlandıklarından ötürü yeni bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur. Araştırmanın sonucunda da başlangıçta 4 ya da 6 aşama şeklinde işlenen drama, daha sonra 3 aşamaya indirilmiştir. Farklı adlandırmaların akademik bir araştırma içermiyorsa gerekliliği ve etkililiğinin olmadığı bilinmektedir. Uluslararası literatüre bakıldığında, genel anlamda bir başlangıcı, doğaçlamaları ve sonunda da değerlendirmesi vardır. Bu aşamalar araştırma uzmanının belirttiğine göre Türkiye'ye özel geliştirilmiştir. Şimdi ise ısınma, canlandırma ve değerlendirme herkesin anladığı daha makul bir yol haline dönüştüğü katılımcılar tarafından da desteklenmektedir. Aşamaları nasıl bir grupta yaptığınızda çok önemlidir. Eğer bir yetişkine yapacağınız yönergeleri okul öncesine yaparsanız başarısız olmanız kaçınılmazdır. Her yaş grubuna ayrı bir planın yapılması önemli bir unsurdur. Bir tiyatrocular grubu ile çalışıyorsanız, deneyimleri olduğundan onlarla hemen direkt doğaçlamaya geçinilebilmesi olasıdır. Yaratıcı drama çalışmaları sürece bağlı olmakla birlikte aşamaları atlamamakta önemli bir unsurdur. Örneğin; ilk defa bir araya gelen grupta ısınma çalışması yapmadan, tanışma çalışması yapmadan, asıl çalışmaya geçemezsiniz. Uygulayıcılar, yaratıcı drama aşamalarını, milli eğitimin günlük planı doğrultusunda, yaş gruplarının, psikolojik, sosyolojik gelişimine imkân verecek şekilde, düzenlenmesine özen göstermelidir.

4.5. Akış Planlarında Yer Alan Tekniklere Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Beşinci Soruya İlişkin Bulgular:

Çalışma grubuna “Yaratıcı drama aşamalarında olmazsa olmaz diyeceğiniz, etkinliklerde mutlaka geçmesi gereken teknikler hangileri olmalıdır?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 7

Yaratıcı dramada mutlaka olması gereken teknikler

Temalar	f	%
Doğaçlama	4	33.33
Rol oynama	4	33.33
Rol kartları	1	8.33
Isınma çalışmaları	2	16.66
Tekniği amaca göre lider belirler	1	8.33
Oransal Frekans	12	100

K1:

“... Asıl olan doğaçlamadır. Doğaçlama olmazsa drama olmaz. Rol oynama olmazsa doğaçlama olmaz. Rol oynama ve doğaçlama iç içe girer. Rol oynarken doğaçlarız, doğaçlarken rol oynarız. O yüzden ayrı teknikler gibi görünür ama iç içe geçer. Onun dışında ki teknikler süreçsel drama ve diğer tekniklerde daha çok kullanılır...”

K2:

“... Temel aşamada verilen ısınma çalışmaları çok gereklidir. Bir drama liderinin bir rol kartı oluşturma konusunda bilgi sahibi olması lazım ve işleyeceği konuya göre rol kartları oluşturmaları lazım...”

K3:

“... Rol oynama, doğaçlama, pandomim olmazsa olmaz teknikler...”

K4:

“... Bir kere doğaçlama kesin olmazsa olmaz. Doğaçlama dramanın çekirdeği gibi. Rol oynamada olmazsa olmaz gibi düşünüyorum...”

K5:

“... Drama uygulamalarına geçmeden önce yapılan ısınma çalışmaları bence çok önemlidir. Çünkü bu ısınma çalışmaları sırasında rol oynayacak kişilerin öz güvenlerini kazanması beş duyularının harekete geçirmesi altıncı duyularının yani sağ ve sol beynin ve onları birleştiren beyinciğin işlevini tanımalarını reflexlerini geliştirmeleri yani rol oynarken partnerleriyle nasıl

uyum içerisinde olup birlikte konuyu birleştirebilecekleri gibi egzersizler yapılabilir...”

K6:

“... Bunu hoca seçecek yaş grubuna göre, konusuna göre...”

K7:

“... Rol oynama ve doğaçlamadır. Her zaman doğaçlama olmak zorunda değil. O da yine yaş grubuyla ilgili bir şey...”

K8:

“... Canlandırma mutlaka olması gerekiyor. Doğaçlama yaptırırsın. Hazırlık çalışmaları bunun içerisinde yürüyüş çalışmaları olabilir, çocuk oyunları olabilir, oyunsu süreçler olabilir...”

K9:

“... Birinci ve en önemli tekniklerden birisi yaratıcı dramada mutlaka kişilerin hangi şeyi, neyi yaptığının sorusunu doğru anlaması lazım. Yani bunu hissetmesi lazım... Yönergenin doğru oluşturulması gerekiyor...”

Tablo 7’de görüldüğü gibi, yaratıcı drama tekniklerinde, 4 katılımcının 33.33% ile doğaçlama ve rol oynama teknikleri yaratıcı dramada mutlaka yer alması gereken teknikler olarak belirlenmiştir. 2 görüş 16.66% ile ısınma çalışmalarının olması gerektiğini düşünürken, 2 ayrı katılımcının rol kartları ve tekniği amaca göre liderin belirler görüşleri 8.33% ile tabloda en az oranları oluşturmuştur.

Eğitim sürecinde öğretmen yaratıcı dramaya başlamadan önce uygulamalarını planlarken programda yer alan amaç ve kazanımlardan uygun olanlarını seçebileceği gibi çocuğun gelişim, gereksinimlerine uygun yönergeler doğrultusunda, konusunu belirleyip ders planını hazırlar. Amaçlar seçildikten sonra çocukların özelliklerine göre amaç ve gözlemlenebilir kazanımların belirlenmesi esastır (Akyol, 2012, s. 107-108). Yaratıcı drama aşamaları uygulanırken çeşitli teknikler kullanılmaktadır. Öğrenciler ısınma çalışmalarında, çeşitli çocuksu oyunlarla, belirlenmiş kurallar içinde özgürce oyun oynama ve bu oyunları geliştirme çalışmalarından yararlanılarak gerçekleştirilir (Yegen, 2003, s. 2). Bu aşamada rol oynayacak kişilerin öz güvenlerini kazanması beş duyularının harekete geçirmesi ile rol oynarken partnerleriyle uyum içerisinde konuyu birleştirebilecekleri bedensel, dokunsal egzersizler yaptırılır. Katılımcılara göre en önemli teknikler doğaçlama

ve rol oynamadır. Rol oynama ve doğaçlama olmadan drama olmaz. Bu teknikler dramanın çekirdeğini oluşturmaktadırlar. K1, doğaçlamanın önemine şu sözleri ile dile getirmiştir “Siz dramayı doğaçlama yapmadan canlandırma yapmadan yaparsanız o drama olmaz, o bir aktif yöntem olur”. Doğaçlama, yazılı bir metne bağlı kalmadan, içinden geldiği gibi doğal bir biçimde, belirlenen konu çerçevesinde doğrudan olayları rol oynayarak inceleme yöntemidir (Koçak, 1999, s. 114). Bilinmesi gereken en önemli husus, doğaçlamalarda oluşan şeylerle tekrarlar yapılmamasıdır. Çünkü tekrarlar kişiyi yaratıcılıktan olabildiğince uzaklaştıracaktır. Algılanabilir etkinlikler için, doğaçlamada birdenbirelik düşünmeden değil, oyunda oluşan durumlara karşı aniden tepkiler verilmesidir (Ebert, 1930/2004).

Rol oynamada ise oyundaki karakterlerin özellikleri ve duygusu canlandırılır. K1 drama tekniklerinin lider tarafından nasıl kullanılması gerektiğini şu şekilde yorumlamıştır.

“Türkiye’de yine şöyle bir yanlışlık var. Özellikle genç eğitim arkadaşlarımız daha ilk atölyelerde çocukların ya da katılımcıların doğaçlama, rol oynama becerilerini geliştirmeden birden fazla tekniğe boğarak, tekniğin dramanın önüne geçmesine neden oluyor ve dramayı mekanikleştiriyor, içselleştirmekten uzaklaşıyor. Orada inanılmaz bir büyücü, sihirbaz eğitim havasına sokuyor ve bundan çok hoşlanıyor. Dolayısı ile o donuk imge ve başka bir teknikle getirilen atmosferden o kadar etkileniyor ki eğitimci, bunun doğru bir şey olduğunu düşünüyor. Oysa hala yılın sonunda bir öğrenci bir katılımcı doğaçlama yaparken hala gülüyorsa, rolden çıkıyorsa, dramatik durumu ortaya çıkartamıyorsa, başladığı bir şeyi sonlandıramıyorsa o yıl boş geçmiş demektir. Drama sadece doğaçlamayla olur, rol yapmayla da olur, sadece doğaçlama ile de drama olur, öteki teknikler olmasa da olur. Ama varsa bile yerinde zamanın da uygun stratejiyle uygun katılımcıyla kullanılmalı ve yararlanılmalıdır. Asla ve asla dramanın amacının önüne geçmemelidir. Çünkü önüne geçen teknik ya da yaklaşım dramayı mekanik hale getirir. Bu da dramanın doğallığını ve spontanlığını bozabilir (K1). ”

K1 göre, Türkiye’de liderlerin yaptığı en büyük yanlışlığın, katılımcıların doğaçlama ve rol oynama becerilerini geliştirmeden birçok farklı tekniği çok sık yaptırımları ile tekniklerin, hem dramanın önüne geçmesine hem de doğallığını bozarak, amacından uzaklaşmasına sebebiyet vermektedir. Teknikler yerinde, zamanında ve uygun katılımcı ile kullanılmalıdır.

4.6.Yaratıcı Dramanın Bileşenlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Altıncı Soruya İlişkin Bulgular:

Çalışma Grubuna, Yaratıcı etkinliklerinin yaş gruplarına göre süresi ne olmalıdır? Erken çocukluk... (en erken kaç yaşında uygulanabilir) İlkokul... Lise... Yetişkin... (Yaratıcı drama uygulamaları minimum ve maksimum kaç kişi ile yapılmalıdır?) sorusu yöneltilmiştir. Sonda: Yaratıcı drama uygulamaları minimum ve maksimum kaç kişi ile yapılmalıdır?

Katılımcıların yanıtlarına göre çeşitli başlıklar altında soruya yanıtlar aranmıştır.

- Yaratıcı drama uygulamalarında süre
- Küçük çocuklarda süre,
- Yetişkinlerde süre
- Yaratıcı drama uygulamalarına en erken başlama yaşı
- Yaratıcı drama uygulamalarında grup sayısı

Tablo 8

Yaratıcı Dramada Eğitiminde Süre

Temalar	f	%
Süre, konuya göre belirlenir	1	8.33
Süreyi, lider belirler	4	33.33
Süre, yaş gruplarına göre belirlenir	2	16.66
Süre, ders saati süresince uygulanır	3	25
Süreyi amaç belirler	2	16.66
Oransal Frekans	12	100

K1:

“...Konumuz ne? Amacımız ne? Kimlerle çalışacağız?...”

K2:

“ ...Çocukla iletişime geçmiş kişinin karar vereceği bir konudur...”

K3:

“... İlkokulda bir ders saati uygulayabilir ama yarım saat 40 dakikalık etkinliğin çocuklar için yeterli olduğunu düşünüyorum. Liselerinde aslında tahammülleri sınırlıdır ama 1, 1 buçuk saat bir sürü şeyi uygulayarak drama yaptırılabilir...”

K4:

“... Süre o anki durumlara o kadar bağlı ki, eğer ders ise, ister istemez 45 dakika olacak. İki ders üst üste ise, teneffüs yaparsınız ya da yapmazsınız. Yorgunluk belirtisi, dikkat azalması gördüğünüz anda bir ara vermek mümkün. O anda bir rahatlama olabilir. Yani, beden, zihnen rahatlama tamamen kafayı boşaltma anlıyorum ben...”

K5:

“... Tabi ki drama temel bir disiplin olarak yaş gruplarına göre eğitsel uygulama metotları vardır...”

K6:

“... Süresi tamamen drama öğretmenin bu işi ne kadar yetkin bir biçimde yaptırmasına bağlı. Güzel seçersen yöntemi, tekniğini de doğru seçersen hiçbir şekilde zaman kavramı sorun olmadığı gibi ortadan da kalkar...”

K7:

“... Yaş büyüdükçe ders saati süresince drama yaptırılır...”

K8:

“... Lise, ilkokul dediğimiz de belli bir saat var. Ders saati var. Bunun dışına taşamıyorsun zaten. Dolayısı ile ders saatine göre planlaman gerekiyor. Erken çocukluk, ilkokul, lise için, eğitim müfredatına bağlı süreçler olduğu için ister istemez okulun, milli eğitimin belirlediği sürelerle uymak gerektiğini düşünüyorum...”

K9:

“...Süreyi amaçla birlikte sınırlandıracağız. Amaç gerçekleştiği an süre biter. Dolayısıyla işte bu süre, amacı en kısa zamanda gerçekleştirme sürecidir. Bu beş dakikada olabilir, on beş dakikada olabilir, belki yirmi dakikada olabilir,

ya da bir saatte olabilir bu çok fark etmiyor. Önemli olan o amaca ulaşmada ki sizin yönetme beceriniz grubun yönergeleri uygulama aşamaları ve bunları gerçekleştirme yeterlilikleri bizim için önemli. Süreyi belirlemekle yaratıcılığı sınırlandırmış oluyorsun, özgürlüğü sınırlandırmış oluyorsun. Bu tiyatro oyununun süresi gibi değil. Karıştırıldığı nokta gene burası çünkü tiyatrodaki ne yapıyorsunuz? Diyorsunuz ki diyalogumuz bu, bu diyalog şu kadar süre içerisinde sahnelenecek. Sen yaratıcı dramaya da böyle bakarsan zaten mantığına aykırı. İşte bunları sürelendirmek en büyük yanlışlık, bundan kaynaklanıyor...”

Küçük Çocuklarda Süre;

K2:

“...Okulöncesinde ki çocuk zaten bütün gün oyun oynuyor. Dolayısı ile drama bunun içerisine zaman zaman serpiştirilerek yapılabilir. Canlandırmalar, rol oyunları, heykel çalışmaları, ısınma çalışmaları yaptırılabilir...”

K3:

“... En fazla yarım saat diye düşünüyorum...”

K4:

“...Çocukların dikkatleri daha çabuk dağıldığı için normal olarak 20 dakika derler öğrenme için. Ama bu oyunla karışık olduğu için yarım saat olabilir...”

K6:

“...Öyle bir düzenlersiniz ki erken çocuklukta bile çocuklar saatlerce sıkılmayabilir...”

K7:

“... Bir tek okulöncesini ayırıyoruz, o da şu; 15 ile 20 dakika çünkü onların dikkat süreleri ile ilgili ...”

Yetişkinlerde Süre;

K2:

“... Yetişkinlerde çok daha uzun çalışmalar yapılabilir. Bu zaman zaman günde bazı eğitim kurslarında 6 saat çalışan yetişkin grupları var. Hiçte sıkılmıyorlar, çokta rahat çalışıyorlar. Burada grubun hazır olması önemli...”

K3:

“... Bana 3 saatlik çalışma hala sıkıcı geliyor ama dramada 3 saatlik çalışma yapılıyor. Yetişkinlerde 3 saat uygun. Böyle işlerde öğretmenin sabrı da çok önemli...”

K4:

“... Büyüklerde öyle bir durum oluyordu ki bazen uzuyor. Benim 2, 2 buçuk saati bile bulabilir. Onu pek bir kural haline getirmemenizde yarar var. Belki bir kurssa ne bileyim, öyle özel bir çalışmaysa diyelim ki 3 günlük bir çalışma, sabahdan öğleye kadar, zaman ayrılmışsa onu gruptan zaten fark edersiniz. Yorgunluk belirtilerini esnemeler başlayınca v s. Ara vererek süreleri ayarlamak kolay ama bir süre belirlemek doğru değil bence...”

K6:

“...Yetişkinlerde onlardan çok daha anlayış bekliyorsun ama ilgilerini çekmeyen bir içeriği alt üst etmeye başlar. Onun için grup (öğrencilerin) özelliklerini ilgi alanların bilmek çok önemlidir...”

K7:

“... Yetişkinler de 2-3 saate kadar çıkabilir...”

K8:

“... Üniversitede de yine bizim dersimiz 2-3 saat. Arka arkaya en fazla 4 saattir...”

Yaratıcı drama uygulamalarında süre;

Tablo 8’de, katılımcıların yorumlarına göre 5 tema oluşturulmuştur. Yaratıcı dramada 4 katılımcının süreyi lider belirler görüşü 33.33% ile en yüksek oranı oluşturmaktadır. Okullarda süre 3 katılımcının yorumu ile 25% oranla tabloda yer almıştır. Süre, yaş gruplarına göre belirlenir ve süreyi amaç belirler görüşleri tabloda 16.66% ile eşit şekilde gösterilmiş, 1 katılımcının süre, konuya göre belirlenir yorumu 8.33% en az görüş olarak yer almıştır.

Katılımcılar, yaratıcı dramanın süresini belirlemede liderin etken olduğunu belirtmişlerdir. Süre, öğretmenin bu işi ne kadar yetkin bir biçimde yaptırmasına bağlıdır. Uygulayıcı yaratıcı dramayı planlarken, amacı göz önünde bulundurarak, konuya, grubun yaş durumlarına göre yöntem ve tekniği doğru seçmelidir. Ayrıca yaratıcı drama okullarda uygulandığında, eğitim müfredatına bağlı olarak gerçekleştiğinden, milli eğitimin belirlediği sürelerle uymak gerekmektedir.

Küçük çocuklarda süre; Okulöncesinde çocukların dikkatleri daha çabuk dağıldığı için 15-20 dakika ya da oyunla karışık olduğu için en fazla yarım saat ile sınırlandırılmalıdır. Bu dönemde canlandırmalar, rol oyunları, heykel çalışmaları, ısınma çalışmaları yaptırılabilir. Yaş büyüdükçe ders saati süresince drama yaptırılır.

Yetişkinlerde süre; Yetişkinlerde çok daha uzun çalışmalar yapılabilindiğinden, süre 2 ya da 3 saate kadar çıkabilmektedir. Hatta bazı eğitim kurslarında 6 saat çalışan yetişkin grupları görülmektedir. Burada grubun hazır olması ve öğrencilerin özelliklerini, ilgi alanların bilmek çok önemlidir.

Yaratıcı Drama Uygulamalarına En Erken Başlama Yaşı;

K1:

“...İdeal olan 4 ve üstüdür. Tepki veren her yaş grubu ile yapılabilir. Engelliler dahil, öğrenme güçlüğü varsa da tepki verebiliyorsa... Drama herkes ile yapılabilir. Yeter ki drama yapmak istesin, zorla olmasın. Herhangi bir bedensel engel dramaya engel değildir. O katılmak istediği sürece çok rahatlıkla drama uygulamalarına katılabilir...”

K8:

“... Kreşten itibaren yaratıcı drama uygulanabilir. Yani 4-5 yaştan itibaren...”

K3:

“... Bana göre 5-6 yaş, en erken drama yaptırılabilir...”

K7:

“... En erken dramaya 6 yaşında başlanabilir. Çünkü dil gelişimi ile ilgili 5 yaşta bile sıkıntı var. Çok fazla kurs var. 5, 6 hatta 4 yaşa bile iniyorlar. Ondan öncekiler drama yapmıyorlar ki oyun oynuyorlar...”

Yaratıcı drama uygulamaları çocuk kendini ifade etmeye başladığı andan itibaren oyunla birlikte devreye girmektedir. Yaratıcı drama herkes ile uygulanabildiği gibi herhangi bir bedensel durumu olanlarında drama yapmaya engelleri yoktur. Yaratıcı drama uygulamalarına gönüllü katılım çok önemlidir. 6-7 aylık bebeklerde taklit çalışmaları ve 2-3 yaş çocukları ile evcilik oyunları oynatılabilmektedir. Lakin katılımcıların çoğunluğu frekans tablosuna bakıldığında 4 yaştan itibaren yaratıcı drama uygulamalarına başlana bilineceğini yorumlamaktadırlar. Daha küçük yaş gruplarıyla yapılan çalışmaların gelişim özellikleri nedeni ile drama olmadığını, oyundan ibaret olduğunu nitelendirmişlerdir.

Yaratıcı Drama Uygulamalarında Grup Sayısı;

K1:

“... Mekânın büyüklüğü, küçüklüğü, ısısı, ışığı, yeterli donanımlı olup olmaması kaç kişi ile çalışacağınızı gösterir...”

K4:

“... Gruplar 12'den az olmaması... 30'un üstüne çıkmaması iyi olur gibi düşünüyorum genel olarak...”

K5:

“... Yaş gruplarının psikolojik, sosyolojik gelişmesine imkân verecek şekilde onlarla yapılacak çalışmalarda yaş grup özellikleri dikkate alınmalıdır tabi ki...”

K7:

“... Okulöncesi ile ilgili bir şey sayı sınırı 5-6 kişi ile başlanabilir. Her biri ile ilgilenmeniz lazım. Orada geri bildirim, birbirlerine geri bildirim sunamıyorlar. İlkokul ve ortaokulda 14-16. Ondan sonrası da 20-22 civarında fakat sosyodrama diye bir kavramda var. Sosyodrama yapıyorsanız 100 kişiyle yaparsınız. Kullanacağımız amaca göre değişir...”

Yaratıcı drama uygulamalarında, yaş gruplarının psikolojik, sosyolojik gelişmesine imkân verecek şekilde, yaş grup özellikleri dikkate alınarak gerçekleştirilmelidir. Okulöncesinde 5-6 kişi ile başlanırken, İlkokullarda 14-16, liselerde 20-22 kişi sayısı belirlenmiştir. Büyük gruplarda ise örneğin, 100 kişi ile çalışılacak ise, 12 kişilik gruplar oluşturularak çalışmalar yapılabilir. Burada dikkat edilmesi gereken durum, bir grup oluşturmak ve bu grubun içinde yer alan kişileri çift olarak düzenlemektir. Uygulamaların yapılacağı mekânın özellikleri de grup sayısını etkilemektedir. Bir sanat eğitimi alanı olarak görülen yaratıcı dramada süreç önemlidir. Lider ya da öğretmen, bu süreç içerisinde dramatik durumun çözümlenmesi sonucunda kişilerin kazanımlara ulaşmasını sağlamaktadır.

Yedinci Soruya İlişkin Bulgular:

Katılımcılara “Günümüzde drama eğitimcisi olma özelliği henüz netleşmemiştir. Lise ya da üniversite mezunu olanların 155-320 saat arasında, drama kursu alıp okullarda drama dersleri verdiği gözlemlenmektedir. Sizce yaratıcı drama lideri hangi eğitimlerden geçmiş olmalıdır?” Sonda: Lisans programlarında drama öğretmenliği programı açılmasına ilişkin düşünceleriniz nelerdir? sorusu yöneltilmiştir. Soru kapsamında 2 çizelge oluşturularak temalar oluşturulmuştur.

Tablo 9

Lisans düzeyinde drama öğretmenliği programının açılmasına ilişkin görüşler

Temalar	f	%
Yaratıcı drama alanında lisans programı açılmalıdır	4	57.14
Yaratıcı drama alanında doktora programı açılmalıdır	3	42.85
Oransal Frekans	7	100

Tablo 10

Yaratıcı drama öğretmeninin eğitim durumuna ilişkin görüşler

Temalar	f	%
Yaratıcı drama lideri lisans mezunu olmalıdır	2	15.38
Yaratıcı drama lideri yüksek lisans mezunu olmalıdır	4	30.76
Lider sanatlar eğitimini, tiyatro türlerini ve tekniklerini bilmelidir	7	53.84
Oransal Frekans	13	100

K1:

“... Genellikle üniversitelerin eğitimleri kuram odaklı kuram ağırlıklı derneklerin ise uygulama ağırlıklı. Üniversitelerde kuram eş zamanlı gitmeli, derneklerde ise kuramsal kısım daha fazla yer almalı. İngiltere, Amerika, Norveç’e gidelim oralarda lisans programı var. Ama oralarda da bizim gibi dernek ve yapılanma gibi programlarda var. Drama öğretmenliği lisans programı açılmalıdır, bununda adresi eğitim bilimleri fakülteleridir ve hangi bölüm ya da anabilim dalı altında açılmalıdır, onu da söylüyorum, güzel sanatlar eğitimi bölümünün altında açılmalıdır... Aday sanat bilgisini bilecek, temel sanat tarihi bilgisini bilecek yani sanatı okumayı bilecek. Sanatın herhangi bir türünde uzman ise daha güzel ya da kendi backgroundunda olacak ama sanatla dramayı, bir şekilde bunları birleştirmiş olması gerekiyor ...”

K2:

“...Drama lideri olabilmek için alanın uzmanı olması gerekiyor. Uzmanlık eğitimi de yüksek lisanstır. Hem bilimsel olarak hem etik olarak, hem de yetkinlik olarak lisansüstü eğitim yapması gerekiyor. Lisans programının açılmasını biraz zor olarak görüyorum. Lisansüstünde de doktora düzeyinde açmayı planlıyoruz. Bir yan alan olabilir diye bunu kurguladık. İleride lisans programı olabilir, ama biraz Türkiye için zor. Çünkü bir kadronun maliye bakanlığının onay vermesi lazım her şeyden önce, tabi gönlümüz bunu istiyor...”

K3:

“...Öncelikle bir üniversite eğitiminden geçmiş olması lazım diye düşünüyorum. 4 yıllık bir lisans eğitimi ve dramayı onun üzerine inşa ediyoruz. Çünkü daha dramanın bir lisans düzeyinde bir eğitim kavramı yok. Mesela sen resim öğretmenisin dramayı resim derslerinde bir araç olarak kullanacaksın. Belki onun 400 saatlik bir program alması zor olur. Onun için daha çok 150 saatlik bir programda olabilir. Ona dönük olan sıkı bir programda öğrenmesi için yararlanacağı araç olarak kullanacaksa daha az kullanacaksa olabilir. Ama baştan aşağıya drama öğretmenliği yapıyorsa o yetmez. Zaten uygulama yaptığında görecektir ki her an yeni bir oyun bulması gerekir, yeni bir canlandırma yapması gerekir, konu bulması gerekir. Öyle çocuklara her hafta aynı şeyi götürüp yapamazsınız. Onlar sıkılırlar, ergenler çok daha fazla sıkılırlar. İlkokul çocukları öğretmenim zaten bunu yaptık derler. Öğretmenin bunları öğrenmesi gerekiyor...”

K4:

“...Her hangi bir branşta üniversite mezunu olmasında yarar var. Drama eğitmeni için gelişim psikolojisi önemli, birazda felsefe, ama bu felsefe ile hangi filozoflar ne demiş falan değil, düşünceyi sorgulamak, kendi düşünceni geliştirmek gibi. Ama felsefeden korkmamak lazım. Felsefe sözü geçtiği zaman “aman benden uzak dursun” dememek, mümkünse içine girmeye çalışmak iyi olur diye düşünüyorum. Düşünce tarihini biraz bilmek gibi. Dikkat ederseniz bunlar böyle ille de bir fakültesi bir bölümü olan şeyler değil. Sonradan en başta okumalarla öğrenebilen şeyler. Çünkü bunlar bizim müfredatımızın içinde pek olmuyor. Tiyatro türlerini iyi bilmesi lazım. Sanat eğitimine gelince tabi sanat eğitiminin en baş konusu sanat tarihi ondan sonra da mümkün olduğu kadar yeni zamanımızın sanatlarıyla ilgilenmesi, sanatlar diyorum artık. Yani resim, resim kadar müzik, dans, dans kadar tiyatro, tiyatro bütün görsel sanatlar bunun içine seramikte giriyor. Mümkün olduğu kadar müze gezsin, geldik mi müzeye. Çünkü müzeler çeşitli sanatlarının müzeleri olduğu gibi çok görsel kültüründe müzesi var. Yani ille de görsel sanat eseri olması şart değil tarihten bir arkeolojik eserde müzededir. O da bir görsel sanat gibi algılanmalıdır. Tiyatroya gitmeli mümkün olduğunca. Sinema çok önemli ama iyiyi seçmesi lazım. İyi tiyatro, iyi film, iyi konser...”

K5:

“...Tiyatro türlerini bilmesinde yarar var. Çünkü tiyatro türlerinin tümünü bilmesi durumu bu türlerin nasıl sahneye uygulandığını anlamasına yardımcı olur. Tabi drama atölyelerinde durumu sahneye uygulamak söz konusu değildir. Ama drama atölyelerine katılan kişilerin durumu oynamalarında atölye liderinin tiyatro ekollerine akımlarını ve türlerini biliyor olması onun bireylerin oynayacaklarını geliştirmelerine de katkıda bulunmasına yardım eder. Ayrıca durumları çözümlerken dramaturji durumoloji diyorum ben ona dramaturji yapmasına da olanak verir. Durumu analitik olarak inceler ve bu incelemenin sonunda bir senteze varmaya çalışırlar. Bunu da oyuncularla birlikte yani daha çok rol oynamak az konuşmak sonucunda bu elde edilen bir sonuçtur. Sonunda herkesin anladığı bu durum çözümlemesini de sözel olarak yazılı olarak tarif etmek gerekir. İşe bütün bunları yaparken tiyatro eklerini bilmek zarar değil, olağan üstü fayda getirir drama liderine. Lisans programlarında tabi ki drama programının açılması bence şarttır, ancak buralarda kimler ders verecek... Buralar da yaratıcı drama dernekleri en eski en kurumsal yapıya sahip olan derneklerdir. Bu derneklerden mezun olmuş akademik kariyer yapmış kişilerin bu lisans programlarında ders vermesi, tabi çok önemli bir kriter. Ayrıca bunun dışında üniversitelerin lisansüstü programlarında yaratıcı drama dersi verdikleri zaman bu dersleri veren hocalarında tabi bir kriteri bir ölçü olması lazım. Yani yaratıcı drama derneği yıllardır bu konuda gönüllü bir kuruluş olmasına rağmen Türkiye’deki en doğru akademik eğitimi gerçekleştiren kurum. Dolayısı ile sivil toplum kuruluşunun olması yanı sıra akademik alanda da toplumun içinde yapacağı çalışmalarla etkili olduğu için bence akademik olarak Çağdaş Drama Derneğinin değerlendirilmesi incelenmesi ve deneyimlerini drama derneğinin ölçü alınması, kriter alınması yararlı olur diye düşünüyorum...”

K6:

“... Drama lideri kişiliğine, ilgi alanına uygun mu? Siz bunu isteyerek severek mi yapıyorsunuz? Başkaca yapacak bir işiniz yok hadi ben drama kursuna gideyim de drama öğretem mi? İşte bunlar çok tehlikeli şeyler. Hem yapan için tehlikeli çünkü o kendisinin bir şey yaptığını zannediyor. Hem de bu işi alanlar böyle zannettikleri için yanlış şeyler öğrenmiş oluyorlar. Bu bağlamda

iki taraf içinde zor. Bunun bir standartı olmalı. Bunu da üniversiteler bilir diye düşünüyorum. Tiyatroyu bilmek kuşkusuz çok iyi ama bu yüksek lisans döneminde çok daha önemli diye düşünüyorum. Örneğin üniversitelerde bir master programında kaç saat uygulama ve ne veriliyor? Nasıl veriliyor? Yurt dışında lisansüstüdür bildiğim kadarıyla ama ben eğitimci gözüyle baktığım için drama bir öğretim yöntemidir. Belli bir alt yapısının olması gerekiyor. Yüksek lisans düzeyinde olması çok daha iyi olacaktır. Lisans düzeyinde ders seçerken kişiyi tamamlayacak, yeteneğini ortaya çıkaracak derslerde seçilmelidir. Değişik görüş ve değişik alanlarla tanışmasını önermişimdir öğrencilerime... Dramadan önce yaratıcılık ve sanat dersi olabilir. İnsan sanattan anlamıyorsa dramayı nasıl yapar? Yaratıcılığı fark edemiyorsa dramayı nasıl yapar? ...”

K7:

“...İki temel eğitimden geçmesi gerekiyor. Bir tanesi çok geniş anlamda sanat eğitiminden ve bir de eğitim eğitiminden geçmesi gerekiyor. Eğitim eğitiminden kastettiğimiz şey yaygın söyleyişle formasyon diye geçiyor ama kurslarla alınan formasyonu kastetmiyorum. Öğretmenlik için üst başlıklarımız vardır. Alan yeterliliği gibi... Drama lisans programlarının oluşmasında... Bir plan olacak Türkiye'nin her yerinde o plana uyulacak. Lider de dramaya ilişkin bütün alan yeterliliğine sahip olacak. Kültürel donanımı, sanatsal donanımı gerekiyor... Drama yöntemde olsa sanat formu da olsa çıkış noktası bir sanat formudur. İlla müzik yapmak zorunda değil ama müziği bilecek. İyi bir resim izleyicisi olacak, çizemeyebilir. İyi bir okuyucu olacak çünkü oradaki öykülerde alt anlamlar, alt metinler, o şiirlerdeki damıtılmış sözcüklerden çıkan anlamlar onun besin kaynağıdır. Bolca film izleyecek onun görselliğinde anlatılmak istenen sanatsal filmleri kastediyorum. Öte taraftan psikoloji bilecek, program geliştirme bilecek, bir gazete haberinin, öykünün, metnin dramatik yapıya nasıl dönüştürülebileceğini bilecek. Bunun için kendisinin ortaya ürün çıkarabilecek bir yaratıcı zekâya ve uygulamaya ihtiyacı var...”

K8:

“...Sanat eğitimi çok önemli. Tiyatro üzerine genel olarak bilgi sahibi olmalıdır. Türlerini de bilmelidir tabi ki. Lisans programından çok doktora programının açılabilceğini düşünüyorum. Lisans programı açılırsa çok iyi düşünülmesi gerekiyor. Çok emin değilim ama yüksek lisanstan sonra doktora açılması gerektiğine inanıyorum. Lisansüstü program daha uygun gibi çünkü farklı alanlardan gelen kişilerin yüksek lisansa daha farklı deneyimler yaşadığı için zenginlik kattığına inanıyorum. O yüzden ben Gazi'deki programı çok uygun buluyorum. Farklı deneyimlerin birleştiği sınıfları gördüğüm için ve bunların karşılıklı olarak hem dersin hocasına hem öğrencilere zenginlik kattığını gördüğüm için yüksek lisans çalışmalarının disiplinler arası olması gerektiğine inanıyorum. Bu yüzden tek disiplinliğe indirmiş oluruz drama lisans programını açarsak. Bu anlamda yüksek lisans ve doktora programı olması gerektiğini düşünüyorum. Lisans programı açılacaksa, iyi düşünülmesi, ...program üzerinde çalışmak lazım. Bir kere temel kültür dersleri gerekir diye düşünüyorum sanatla ilgili. Yoğun bir ders sürecinin olması gerekiyor. Ama sadece drama lideri yetiştirmek için 4 sene daha farklı bir şey olacaksa olabilirde, sadece drama eğitmeni yetiştirmek için 4 senelik program içeriğinin iyi doldurulması lazım...”

K9:

“...Tiyatro türlerinin hepsini bilmesi gerekir. Ne kadar çok bilirse o kadar zenginleşir, o kadar etkili ve verimli olur. Ne kadar zayıf kalırsa da başarısı belli bir noktadan sonra oyuna dönüşür. Yani çocukların kendi aralarında oynadıkları doğaçlamalara dönüşür. Tabi ki lider tiyatroculuk yaptırmayacak. Ama bilirse yönetmesi ve yönlendirmesi daha ustalıkla olacak. Bir yönergeyi söyleyip önce kendi yaparsa ve bununla ilgili olarak gösterirse diğerleri bu konuda cesaretlenir. En önemli özellik, teorik alt yapısını tamamlamasıdır. Yani bu kavramın kendisi için ne ifade ettiği, yaratıcı dramının tarihsel süreç, akademik süreç, bilimsel alt yapısı bununla ilgili kaynakları, öncelikle bilmesi lazım. Yaratıcı dramının felsefesini oluşturabilmek için öncelikle akademik bir alt yapıya ihtiyaç vardır. Liseden sonra bunun bir lisans eğitimi ondan sonra yüksek lisans eğitimi, doktora eğitimiyle birlikte öncelikle akademik yapısının oluşturulması lazım. Liderin, güzel sanatların hepsine hâkim olması gerekir.

Güzel sanatların fonetik ve plastik hatta mimarlık olmak üzere bütün alanlarından haberdar olması lazım ...”

Tablo 9’da, yaratıcı drama alanında lisans programının açılmasına yönelik olarak, katılımcılar 57.14% oranla lisans programları açılmalıdır yorumlarıyla en yüksek oranı oluştururken, 42.85% ile katılımcılar doktora programının açılması gerektiği görüşünü savunmuşlardır.

Yaratıcı drama lideri/öğretmeni yetiştirilmesinde ülkemizde eğitim kurumlarında farklı alanlardan gelen öğrencilerle yüksek lisans çalışmaları kuram ağırlıklı yapılırken, bunun yanı sıra çeşitli derneklerle birlikte, bu eğitim uygulama ağırlıklı olarak verilmektedir. Yaratıcı drama lideri olabilmek için akademik alt yapı kuramsal bilgi çok önemlidir. Eğitim durumun bir standart olması gerektiği açıktır. Katılımcılardan K6 bu durumun ne kadar önemli olduğunu şu sözleri ile dile getirmektedir.

“Ben tıpla eğitimi çok benzetirim, öğrencilerime hep şöyle anlatırım; Doktorlar bir yanlış yaptıkları zaman hastayı öldürürler, eğitimciler de ömür boyu süründürürler”. Bir yanlışlık yaptığınızda o çocuğun hayatını kaydırabiliyorsunuz. Onun için bunun ne zaman, nerede başlayıp, nasıl yapılacağı çok kritiktir, uzmanların oturup birlikte karar vermeleri lazım (K6)”.

Yine katılımcılardan K1 yaratıcı drama lideri yetiştirilmesine yönelik, eğitim kurumlarından uzmanların bir araya gelerek bu duruma nasıl çözüm üretmesi gerektiğini şu sözleri ile aktarmaktadır.

“...Alanda bu kadar emek vermiş birisi olarak çok mutlu oluyorum ama çok mutsuz olduğum bir nokta da var. Eş güdümsüz ve iletişimsiz bir şeye başlamak kurumlar arası anlayışları öğrenciye yansıtmaya başlıyor. Diğer üniversitelerle bir araya gelip ortak bir program geliştirelim. Gazi Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi doğrudan eğitim bilimleri enstitüsüne bağlı drama anabilim dalı olarak kuruldu. Anadolu Üniversitesi ve Gazi’de ise yaratıcı drama veya eğitimde drama anabilim dalı olarak yürüyor. Biz anabilim dalı olmak istediğimizde YÖK buna izin vermedi. Çünkü siz lisans programı açmak istiyorsanız anabilim dalı olmak zorundasınız, şimdi YÖK buna karşı çıkacak, dolayısı ile bu üç üniversitenin bir araya gelip terminoloji ve bakış açısıyla hem ortak bir ad, hem ortak bir ders, kredi sistemi belirleyip bir de ortak senatolarla geçirmemiz gerekiyor. Ama burada da akademik çalışmalar ve

dünyada ki yaklaşım sanat eğitimi alanının altında gelişmesi yönünde. Buna tabi diğer üniversitelerin nasıl bakacağı çok çok önemli. Her iki eğitime de baktığımızda yeterli eğitimi almak, nitelikli eğitimi almak, bu dersi verebilecek donanım da olmak gerekir. Genellikle üniversitelerin eğitimleri kuram odaklı kuram ağırlıklı, derneklerin ise uygulama ağırlıklı. Üniversitelerde kuram eş zamanlı gitmeli, derneklerde ise kuramsal kısım daha fazla yer almalı. Türkiye’deki gidişat biraz bunu gösteriyor. Hükümet yeni istihdam alanları açmak istiyorsa işte size buyurun bir alan... (K1).”

Katılımcılardan K1 lisans programının açılmasının gerekliliğini ve eş güdümlü hareket edilmesi halinde yaratıcı dramının eğitimde yollarının açılarak, nitelikli eğitime kavuşulacağını vurgulamaktadır. Tablo 9’da diğer katılımcılarda yaratıcı dramada lisans programının açılmasına olumlu bakarak, K1 görüşlerine destek vermektedir. Diğer 3 katılımcı ise program içeriğinin çok iyi oluşturulması gerektiğini belirterek, şimdilik bu durumun olanaksız olduğunu ve lisanstan ziyade doktora programının açılmasının daha uygun olacağını yorumlamışlardır. Yaratıcı dramının ülkemizdeki yaygınlığı ve önemi düşünüldüğünde bu alanın eğitim süreci ile ilgili katılımcı K9 “*Yaratıcı dramının felsefesini oluşturabilmek için öncelikle akademik bir alt yapıya ihtiyaç vardır*” yorumunda bulunarak, çalışmalarını sürdürmekte olan üniversitelerin yüksek lisans bölümlerinin yanı sıra lisans ve doktora programlarının oluşturulması gerekliliğini savunmaktadır. Tablo 10’da ise, yaratıcı drama liderinin/öğretmenin, sanatlar eğitimi, tiyatro türlerini ve tekniklerini bilmelidir görüşü 53.84% oranla kabul görmüştür. Lider 30.76% yüksek lisans mezunu olmalıdır ise, lisans mezunu olmalıdır 15.38% görüşünden daha yüksek bir orana sahiptir.

Yaratıcı drama liderinin/öğretmenin eğitim durumlarına ilişkin görüşleri doğrultusunda yaratıcı drama uygulayıcısının mutlaka sanatlar eğitimi, tiyatro ve tekniklerini bilmesi büyük önem taşımaktadır. Katılımcılardan K6 yaratıcı drama lideri yetiştirilmesinde sanat eğitiminin önemini ve gerekliliğini şu sözleri ile anlatmaktadır.

“Sanat eğitiminin tümünde yaratıcılık vardır. Drama yaratıcılığın ortaya çıkartılmasındaki en güzel yollardan biridir (K6).”

Bu bağlamda, yaratıcı drama liderinin/öğretmenin yüksek lisans eğitimi tamamlamış olması, tiyatro türlerini, sanat tarihini, felsefeyi, gelişim psikolojisini bilmesi, müzelere gitmesi, bunun yanı sıra tüm sanat dallarıyla ilgili olması ve takip etmesi büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte yaratıcı drama çalışmalarında lider/öğretmen, rehber olarak

yer almalıdır. Ayrıca rehber rolünden çıkmadan hayatın farklı noktalarını okulda yaratıcı drama sayesinde sunabilmelidir. Lider ya da öğretmen öğrencilerin gelişimine ve öğrenmesine yardımcı olan kişidir. Grup içerisinde yer alan katılımcıların birbiri ile etkileşimini arttırırken, kişilerin oyunda aktif olarak yer almalarını sağlamaktır. Onlara farklı deyimler sunabilmeli ve uygulamaları planlamalıdır (Godwin, 2007, s. 206).

Sekizinci Soruya İlişkin Bulgular:

Katılımcılara “MEB’e bağlı yaratıcı drama sertifikası veren derneklerin-kurumların yanı sıra üniversitelerin drama yüksek lisans programlarından da drama liderleri yetişmektedir. Bu durumu yaratıcı drama etiği yönünden nasıl değerlendiriyorsunuz?” Sonda: Yaratıcı drama lideri yetiştirilen kurslarda sanat eğitime ne kadar yer verildiğini düşünüyorsunuz? sorusuna yanıtlar aranarak, 2 çizelge halinde sunulmuştur.

Tablo 11

MEB’e bağlı yaratıcı drama sertifikası veren derneklerin-kurumların yanı sıra üniversitelerin drama yüksek lisans programlarından da drama liderleri yetiştirilmesi durumu

Temalar	f	%
İlk kurulan dernekler iyidir	6	37.5
Derneklere olumsuz bakmaktadır	3	18.75
Halk eğitim kursları yetersizdir	1	6.25
Y. Drama lideri eğitiminin standarttı olmalıdır	2	12.5
Üniversiteler akademik temelli ve güvenilirdir	4	25
Oransal Frekans	16	100

K1:

“...Türkiye’de drama lideri nereden yetişiyor? Birincisi, MEB onaylı olan özel kurslardan yetişiyor. İkincisi, üniversitelerde ki yüksek lisans programlarından yetişiyor. Çağdaş Drama Derneği, Oluşum Drama Enstitüsü, başka yerlerde de onay alan pek çok kurum var. Bu saydıklarım en eski iki kurum, MEB onaylı 320 saatlik eğitim veren, Ankara’da birkaç kurum daha var. Türkiye’de çeşitli yerlerde var, daha da artacaktır. Her yerde nitelikli eğitim verildiğini sanmıyorum. Bu verilen eğitimler yeterli değil yani 320 saat yeterli değil. Normalde 500- 1000 ya da 1500 saatlik dersler olmalı. Ama şimdilik bu saatler Türkiye için lüks, çünkü biz 320 saatlik programı bile adaylarımıza

tamamlatmakta zorlanıyoruz. Şunu söyleye bilirim ki, 320 saatlik programı tamamlayan bir kişi projesini tamamlayıp bunu savunabilmişse her türlü drama dersini yürütebilir. Dramanın kendisi olan yöntem boyutu ya da drama derslerini verebilecek donanımına sahip olur ama nereden mezun olduğu önemli...”

K2:

“... Şunu düşünmek lazım en eski açılan yer Ankara Üniversitesi’dir. Diğerleri ondan sonra esinlenerek açılmıştır. Ankara Üniversitesi sonuçta bu alanda doktorasını yapmış, lisansüstü eğitimini tamamlamış hocaların yer aldığı programdır, programın en iyisi olduğunu düşünüyorum. Derneklerde de şöyle bir handikap var bence, özellikle bitirme projelerinin danışmanları, danışman yetkinliğine sahip olmayan kişiler. Yani en fazla yüksek lisans yapmış olabilirler. Bana göre bir insanın danışman olabilmesi için en az doktorayı bitirmiş olması gerekiyor. Dolayısı ile araştırma yöntemlerini bilmiyorlar, tez yazım kurallarını yeterince bilmiyorlar, yeterince yönlendiremiyorlar. Çağdaş drama en iyisi orada bile çok problem olduğunu düşünüyorum. Projeleri gördüğümde üzüntü duyuyorum açıkçası...”

K3:

“...Farklı bölümlerden gelen öğrenciler var. Mesela, tiyatrodan geldi öğrenci fakültelerinde zaten lisansta drama dersi alıyorlar. Her döneme bir drama dersi var ondan sonra yüksek lisansa geliyor burada en az 10 ders alıyor. Her bir ders, haftada 3 saat ve 14 haftada dersi yapıyor bitiriyorsun. Bir ders 42 saatlik, 400 saatlik bir programdan geçiyor öğrenci. Ondan sonra uygulamalar yapılıyor. Bizim yüksek lisans programımız bayağı sıkı idi. Şimdi ikinci öğretime geçiyoruz. İkinci öğretimi de 10 ders yaptık ve 2 dönemde bitirilecek. 3 zorunlu, 2 seçimlik ders alacak ve böylece yoğun bir programdan mezun olacaklar, bir proje yapacaklar. Dolayısı ile 400 saatlik bir programı bizde de bitirmiş oluyorlar. Dernek çatısı altında da epeyce bir saat geçiriyor 6 kur alıyorlar. Kısa dönemli kurslar almak tabi ki drama için yeterli olamaz...”

K4:

“...Uygulama ne kadar almalı? Çağdaş dramada, onlarda bir şeyleri sık sık değiştiriyorlar. Çünkü zamana ve koşullara göre ve tabii ki gereksinimlere göre yapıyorlar. Orada ne kadar yer verdiler bilmiyorum ama bu kursları yaparken zaten yarıdan fazlası uygulamadır. O uygulamaları yaptıkça

kendilerindeki yaratıcılığı ve dramaya yatkın olup olmadığını fark etmiş oluyorlar. Bir okula drama öğretmeni alınmasına karar verme aşamasında herhalde onun bir uygulamasını seyredip ondan sonra karar verip alıyorlardır diye düşünüyorum. Bizde öyle bir şey yok ama zannedersem batıda var...”

K5:

“... Drama eğitmeni yetiştirilmesi konusuna gelince ülkemizde bizim başlattığımız çalışmalar sonucu kurulan Çağdaş Drama Derneğinde bu ilk defa akademik bir boyutta gerçekleşti. Böyle bir akademik boyut henüz üniversitelerde bölüm olarak bulunmuyor. Konservatuarda henüz dramanın yaratıcı oyunculuğa ne kadar hizmet ettiği tam olarak tanımlanabilmiş değil. Dolayısı ile dramanın akademik alanda gönüllü kuruluşların dışında henüz eğitim içerisinde olduğunu pek bilmiyorum. Dolayısı ile Çağdaş Drama Derneğinin varlığı örnek bir eğitimidir. Beş dönem kurs alan kişiler her dönem bitirme tezi hazırlayarak en sonunda da bitirme tezi hazırlayarak Çağdaş Drama Derneğinin MEB tasdikli sertifikasını almaya hak kazanıyor. ...”

K6:

“...Çağdaş drama derneği kurucuları Ankara Üniversitesi hocalarından oluştuğu için onları daha ayrıcalıklı hale getiriyor. Hemen hemen birçok şehirde drama dernekleri kurulmuş, bunun hem olumlu boyutu var hem olumsuz boyutu var. Kaliteli yayıldığı sürece bence hiçbir sakıncası yok. Her önüne gelen böyle bir şey açmaya kalktığında yanlış uygulamalar, çocuğun kişiliğine zarar verebilir. Kötü bir öğretmen insanın hayatını mahvedebilir. Drama lideri olmanın belirli bir standarttı olması gerektiğine katılıyorum...”

K7:

“... Yüksek lisans programı akademik bir çalışmadır, araştırma odaklıdır, kuramsal ağırlıklıdır. Uygulamalar olsa bile ki dernekteki tümüyle uygulamadır, küçük ödevlerle kuramsal açık kapatılmaya çalışılır. İkisini bir tutmak doğru değil...”

K8:

“...Çağdaş drama derneğinin vermiş olduğu eğitim, o anlamda sağlam bir eğitim olursa neden olmasın. Sadece drama eğitimi yetmez, eğitimle ilgili formasyon derslerinin de olması lazım. Ondan sonra bir kreşte öğretmenlik yapacaksa bu sadece drama eğitimiyle olamaz. O yüzden yanlış buluyorum.

Yoksa dramayı drama olarak öğrenmek istiyorum ve bir liderlik sertifikası almak istiyorum olabilir ama bir kreşe gideceğim öğretmenlik yapacağım lise mezunuyum sadece bu yetmez. O zaman okulöncesi bölümlerine niye ihtiyaç var. Formasyon gerekiyor çocukla uğraşıyoruz. Bir şeyi yanlış yaptığınızda geri düzeltme şansınız olmayabilir. Kavram yanılıgısına yol açabilirsiniz, çocuğun psikolojisini etkileyebilirsiniz. Daha ehil ellerde olması gerektiğini düşünüyorum. Dernek dediğimiz yaratıcı drama derneği ya da oluşum drama enstitüsü gibi birkaç iyi kuruluş var. Onların dışında pek çok kurumlarda veriyor yani niteliğine çok iyi bakmak lazım. Her kurum aynı şekilde vermiyor. Senelerdir bu işle uğraşanların vermesiyle sadece para kazanmak için işi ticarete döktüğü için bu işi yapanlar var. Oraların verdiği eğitimi uygun bulmuyorum ama yüksek lisans, doktora programlarının 3 üniversitede çok ciddiye alındığını biliyorum, eksiklikleri olabilir ama sonuçta alanında deneyimli insanlar veriyor...”

K9:

“... Halk eğitim merkezleri ve kurslarda yetişenlerin bir tiyatro oyunundaki oyuncudan farkı yok, onlar oyunculuk rolüyle diğerlerine oyunculuk yaptırıyorlar, aralarında ki fark bu... Farklı lisans bölümünden gelenler ise bu alanda akademik alt yapıyı oluşturduktan sonra kendi akademik alanlarıyla ilgili bunu nasıl kullanacaklarını yüksek lisans, doktora programlarıyla geliştirmelidir, diye düşünüyorum. Derneklerin yaptığı işlemlerden birisi sadece yetiştirdiği kişilerin oyun oynama, oyunları hazırlama, sahnede sergileme aşamasını öğretmektir ama bunun akademik alt yapısıyla ilgili olarak yeterlilikleri yok. O yüzden yeterlilik açısından değerlendirdiğimizde bunun mutlaka akademik alt yapısının olması gerekir diye düşünüyorum. Kursla bu işler olmaz. Kurslar olacak ama kursların fonksiyonlarıyla akademik faaliyetleri birbirine karıştırmamak gerekir. İkisini birbirine denk tutmayacağız. Son zamanlarda şöyle bir algı ortaya çıkmaya başladı, Sanki kurslar bu işi çözecekmiş gibi kurslara gidenler bu işi hallediyormuş, kurslara gitmeyenler bu işten hiç haberleri yokmuş gibi düşünüyorlar en büyük yanlışlardan birisi bu...”

Tablo 11’de, katılımcılar yaratıcı drama alanında ilk kurulan derneklere 37.5% ile olumlu bakanların oranı, olumsuz görenlerden 18.75% daha yüksek bir orana sahiptir. 25%

oranda ise üniversiteler akademik temelli ve güvenilir bulmaktadır. 6.25% halk eğitim kursları yetersiz görülmüştür. 12.5% ile yaratıcı drama lideri standartı olmalıdır görüşü çizelgede en az yüzdeler dilime sahiptir.

Türkiye’de Çağdaş Drama Derneği, Oluşum Drama Enstitüsü gibi başka yerlerde de yaratıcı drama lideri yetiştiren pek çok kurum olduğu bilinmektedir. Katılımcıların çoğunun Çağdaş Drama Derneği’nin kurulmasında ve yönetim kurulunda görev aldığı bilinmektedir. Dolayısı ile eğitimini katılımcıların geneli başarılı bulmaktadır. Buna rağmen eksiklikler olduğu konusunda da görüş bildirmişlerdir. Bu kurumlardan 320 saatlik programı bitiren tüm liderlere MEB sertifika vermektedir. Her kurumda nitelikli eğitim verilip verilmediği ise tartışılması gereken bir durumdur. Kimi katılımcıya göre derneklerin yaptığı işlerden birisi yetiştirdiği kişilere oyun oynama, oyun hazırlayıp sergileme aşamasını öğretmektir. Oysa bu akademik alt yapı eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Kursların daha çok uygulama ağırlıklı eğitim verdiği de belirtilmektedir. Üniversitelerin yüksek lisans çalışmaları, akademik temelli ve güvenilir bulunmaktadır.

Tablo 12

Yaratıcı drama öğretmenliği sertifika eğitimi veren kurslarda sanat eğitiminin yeri

Temalar	f	%
Evet, yer veriliyor	3	60
Hayır, yer verilmiyor	2	40
Oransal Frekans	5	100

K2:

“...Drama kurslarında yeterince sanat eğitime yer verilmediğini görüyorum. Eleştirel bakış açısıyla yaptıklarını sorgulamadıklarını görüyorum. Bu dramanın aslında yozlaşmasına neden oluyor. Yapılan her şeye ne kadar mükemmel diye... Hâlbuki öyle değil. Sanatı referans almayan hiçbir drama eğitimi başarıya ulaşamaz, ulaşamayacaktır, yozlaşacaktır ve de toplum tarafından reddedilecektir. En büyük drama kirliliği budur... Liderlerin yetkin olmamasından kaynaklanıyor...”

K3:

“... Projelerde de çok önemiştir ama sanat, öğrenciler tarafından biraz ihmale uğruyor diye düşünüyorum...”

K4:

“...Sanat eğitime Çağdaş Drama Derneğinde yer verildiğini düşünüyorum. Oluşumda herhalde yer veriyordur. İstanbul'dakiler de yer veriyordur. Ortamları uygun çünkü müze var çok konser var, çok sergi var ama o diğer ufak tefek kurs veren yerler hakkında bilgim yok. Biraz derme çatma olabilir. Orada denetiminin işin içine girmesi gerekiyor...”

K5:

“...Yaratıcı drama eğitimi veren kurslarda sanat eğitime bence de yeterince önem verilmiyor. Çünkü sanat eğitimi konusunda Türkiye de henüz netleşme yok. Sanat süreç olarak değil de, bizim ülkemizde ürün olarak algılanıyor. Eğer sanatı biz resim heykel tiyatro, müzik, mimarlık, edebiyat, dans, fotoğraf, sinema, spor (dokuzuncu sanat dalı da spor biliyorsunuz) bu dallardan ibaret olarak ürün üretebilmesini görürsek yanılırız. Çünkü bu dallar en başta altıydı şimdi yedi oldu sekiz oldu, dokuz oldu önümüzdeki yıllarda on bir, on iki olmayacağı ne malum... UNESCO kararları bunlar. Bu durumda sanat eğitimi süreç eğitimidir. Yani bireyin resim becerileri varsa oyunculuk becerisi varsa bunların süreç içerisinde evrilerek bir kişisel donanım ve gelişme elde etmesi sürecidir sanat. Ürün bu sürecin sonucunda ortaya çıkar. Dolayısı ile biz sürecin sonunda ortaya çıkan eseri, ürünü sanatın kendisi zannediyoruz. Hayır, o üründür. Her ürün yeni süreçleri başlatır. O halde, biz sanat eserinin ortaya çıkıncaya kadarki olan sürecin sanat olduğunu kabul ettiğimiz zaman... Drama eğitiminin insanları bu sürece son derece iyi hazırlayan bir metot olduğunu daha iyi kavrarız. Dolayısı ile sanat eğitiminin dünyada anlaşıldığı gibi bizde de yeniden anlaşılması ve yaşamın bütününde sanatın kullanılması... Yani insanların iletişimi, birbiriyle anlaşması, ortak akıl yürütmesi, doğru olana doğru, yanlış olana yanlış diye bilmesi gibi kriterlerin sanat eğitimi ile gerçekleşebileceğini düşünüyorum. Bu sanat anlayışının da drama eğitimi ile çok iyi buluşup gerçekleşebileceğini düşünüyorum. Drama eğitiminde yaşamdan örnekler seçilip onların dramayla nasıl düşünülerek gerçekleştirilebileceği incelenebilirse o zaman bu incelemenin sonuçları bizim yaşantımıza da yansıtacaktır...”

K8:

“...Sanat eğitime önem verildiğini düşünüyorum ve değerli kişilerle çalıştıklarını düşünüyorum bu tür kuruluşların ...”

Yaratıcı drama lideri yetiştirilen kurslarda sanat eğitime yer verilmesi konusunda tabloda görüldüğü gibi, katılımcıların 3’ü 60% ile yer verildiğini düşünürken, diğer 2 katılımcının 40% tam aksini düşündüğü görülmektedir. Dramanın çıkış noktası bir sanat formudur. Dolayısı ile liderin güzel sanatların hepsine hakim olması önemli bir gerekliliktir. Katılımcılardan K5’e göre sanatın, ülkemizde süreç yerine, ürün olarak algılanıyor olması büyük bir yanılgıdır. Ona göre, sanat, bireyin her hangi bir sanat becerisinin süreç içerisinde yaratıcı düşünce gereği, bir biçimden başka bir biçime dönüşerek kişisel donanım ve gelişme elde etmesidir. Ürün ise bu sürecin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Drama eğitimi insanları bu sürece en iyi şekilde hazırlayan bir metottur. Dolayısı ile sanat eğitiminin dünyada anlaşıldığı gibi ülkemizde de yeniden anlaşılması ve yaşamın bütününde sanatın kullanılması büyük önem taşımaktadır.

Dokuzuncu Soruya İlişkin Bulgular:

Çalışma grubuna “Yaratıcı drama uygulamalarının amaç ya da yöntem olarak gerçekleşmesi sonucunda, görsel-performans sanatı olarak sergilenmesine yönelik görüşleriniz nelerdir?” sorusu yöneltmiştir.

Tablo 13

Yaratıcı drama uygulamalarının görsel-performans sanatı olarak sergilenmesine yönelik görüşler

Temalar	f	%
Yaratıcı drama ürünlerinin sergilenmesi yanlıştır	6	66.66
Yaratıcı drama ürünleri çeşitli amaçlara bağlı olarak sergilenebilir	3	33.33
Oransal Frekans	9	100

K1:

“... Drama da gösteri diye bir şey söz konusu değildir ve çok yanlıştır. Drama da süreç önemlidir, tiyatro ve diğerlerin de sonuç önemlidir. Drama da iç seyirci vardır, yani yirmi kişilik bir sınıfta beş kişi oynarsa on altı kişi iç izleyicidir. Ama bu yirmi kişinin dışında yapılanları başka birilerine

seyrettirmek amacıyla yaptırırsanız o yaratıcı dramanın amacından çıkmıştır artık...”

K2:

“... Yaratıcı drama bir sanat eğitimi alanıdır ama bir sanat alanı değildir. Sanat alanı bize en yakın olan yer tiyatrodur. Yaratıcı dramadan yöntem olarak atölyeden eğer tiyatro boyutuna geçilecekse artık o tiyatrodur, yaratıcı drama değildir. Yaratıcı drama teknikleri, yaklaşımları içerisinde, bir ışık nasıl kullanılır, ses nasıl kullanılır, sahne nasıl kullanılır diye bir ders var mı? Yok. Sahne sanatları diye bir ders var mı? Yok. Çünkü yaratıcı drama sonuçta kişinin kendini ifade etme becerisini kendine öğretmektir.”

K3:

“...Bu artık dramanın kaderi, bundan kaçış yok. Tabi ki ideali öğrencileri gösteriye zorlamamak. Sadece dramayı biliyorum demek yeterli değil. Drama bilen de tiyatro bilmesi lazım. Görsel sanatları bilmesi lazım. Performans sanatı nedir, onu bilmesi lazım, bir de eğitimi bilmesi lazım...”

K4:

“... Çok yanlış değil açıkçası çünkü bunu katılımcılar da istiyor. Ortaya çıkan şeyin iyi bir tiyatro gösterisi niteliğinde olmasını sağlamak gerekir. Eğer bu sağlanmazsa gösteri çıkmaya daha iyi. Dramadan tiyatroya geçmesinin de liderin daha fazla bilgiye sahip olması gerekiyor. Onu sağlayamazsa, danışacağı insanlar olmalı, denetleyebilmeli, yol gösterebilmeli. Yani gördüğünüz gibi bir sistemin ona göre baştan kurulması lazım. Diyecek ki ben sadece ders olarak yapacağım... Bunun sonunda gösteri yok, benden gösteri istemeyin diyecek baştan. Seçmeli ders olarak almış olan çocuklar tiyatro grubuna katılabilirler. Bu daha çok ilköğretim ve okulöncesinde oluyor. Okul öncesinde drama faaliyeti yapan liderlere biz şunu dedik: Anne, babalar ve öğretmenlere, sahnede olay başlamadan önce “biz çocukların yaratıcılıklarını geliştirmek için bir yöntem olarak kullanıyoruz. Onları daha neşeli kılmak için kullanıyoruz. Şimdi size normal bir seansta ne yapıyorsa onları göstereceğiz”. Hem onlar dramanın ne olduğunu biraz anlamış, öğrenmiş oluyorlar. Hem de bir tiyatro beklentisi olmuyor o zaman...”

K5:

“...Yaratıcı drama sonuçları eğer eğitim çalışmasıysa gösterilmesi gerekmiyor dışarıya ancak amaçlar gösterilebilir. Örnek olarak, diğer eğitmenlere gösterilmesi bir ders olarak söz konusu olabilir. Bunun dışında yaratıcı dramayla gerçekleştirilmiş sahne gösterileri olabilir. Onlar yaratıcı dramayla çalışıp sonuçta rötuşlenerek sahne gösterisi haline getirilebilir. Yaratıcı dramayla tiyatro oyun metni yazılabilir. O yazılan metin sahne estetiğine göre sahne ve plastiğine göre dekor, kostüm, ışık, müzik katılarak belki sahnelenebilir. Dramanın bütünü sanata evettir...”

K6:

“... Drama tiyatro değildir. Drama bir öğrenme süreci ürünü ortaya çıkıyor, bu bağlamda ürün çıkması gayet doğal ama bunun performans olarak sergilenmesi yanlış...”

K7:

“...Hayır, illa sergilenmesi gerekmiyor. Dersteyseniz sergileme olmaz grup içi gösterim olur. O zaten sergileme değildir...”

K8:

“... Öyle bir şey zaten yaratıcı dramanın ruhuna aykırı olur. İlla sahnelenmesi doğru bir tanımlama değil. Amacımız bu değil bir kere hele eğitimde dramada bu hiç değil. Kazanımı kazandırmayı amaçlıyoruz biz...”

K9:

“... Yaratıcı dramada sergi gerekmiyor. Yaratıcı drama zaten sergiyi reddediyor. Sergiye dönüştüğü zaman felsefesinden uzaklaşıyor tiyatro yani gösteriye dönüşüyor...”

Katılımcılar Tablo 13'te 66.66% oranla yaratıcı drama ürünlerinin sergilenmesini yanlış buldukları saptanmıştır. 33.33% oranda ise çeşitli amaçlara bağlı olarak sergilenebilir görüşüne sahiptir.

Nutku 'ya (2001) göre, dram sanatının seyirci karşısına çıkabilmesi ancak tiyatro sanatı ile gerçekleşebileceği gibi yönetmen, tasarımcı, ışık, ses ve sahne kullanımı bu süreçte olaya dahil olur (s. 30). *Bu bir dramadır ve performans sergileme amacı taşımaz, ancak*

doğaçlama yoluyla rol içinde sorumlulukla katılım oluşturulur ve bu etkinlikler grup içinde sunulur (Davis, 2018/2000).

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu yaratıcı dramadan çıkan ürünlerin sergilenmesinin yanlış olduğunu düşünmektedir. Yaratıcı drama uygulamalarında doğaçlamalardan yola çıkarak bireylere liderin belirlediği hedefler doğrultusunda spontane canlandırmalar yaptırılır. Uygulamalarda grup kendi iç seyircisini oluşturur. Katılımcılara göre, yaratıcı drama uygulamalarını başka birine seyrettirmek yani gösteri haline getirmek yaratıcı drama çalışmalarını amacından felsefesinden uzaklaştıracaktır. Gösteri haline geldiği andan itibaren o artık tiyatroya dönüşecektir. Yaratıcı drama bir sanat alanı olmamakla birlikte, sanat eğitimi alanı olarak kabul görmektedir. Yaratıcı drama alanına en yakın olan tiyatro sanatıdır çünkü drama tiyatro türlerinden yararlanır. Ayrıca yaratıcı drama teknikleri içerisinde, ışık, ses ve sahne kullanımı diye bir ders bulunmamaktadır. Çünkü yaratıcı drama kişinin kendini ifade etme becerisini öğretir. Katılımcıların diğer üyeleri ise çeşitli amaçlara bağlı olarak yaratıcı drama uygulamalarının gösteri haline dönüştürülmesine ılımlı bakmaktadır. Özellikle okulöncesinde ve ilkokullarda velilerin ve öğrencilerin bu yönde istekleri olduğu görülmektedir. Yaratıcı dramadan çıkan ürünleri, sahne gösterisi haline getirmek de mümkündür. Burada dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi ise öğrencinin gösteri için zorlanmamasıdır. Bunun dışında diğer eğitimcilere ders niteliğinde gösterilmesinde bir sakınca yoktur. Uygulamaları gösteri haline dönüştürmek için liderin tiyatro tekniklerine ve sahne bilgisine hâkim olması ya da tiyatrocuların yardım alması gerekmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Yaratıcı drama etiği, katılımcılar tarafından “meslek ahlakı” olarak yorumlanmıştır. Yaratıcı drama liderinden beklenen davranış ve tutumlar MEB’in öğretmenlik mesleğinde öngördüğü, meslek ahlakı kuralları ve ilkeleri ile aynıdır. Bu bağlamda liderden beklenen de öğretmenlik meslek ahlakı çerçevesinde, yaratıcı dramada konu, amaç, planlama ve uygulama aşamalarına ilişkin bireylerin çalışmanın kazanımlarına en iyi şekilde ulaşmasını sağlamaktır.

Ülkemizde dramanın, “yaratıcı drama, eğitimde drama, eğitsel drama, eğitici drama, mış gibi yapma, okul tiyatrosu, okulda tiyatro, dramatik eğitim, çocuk oyunu, çocuk draması, oyun ve tiyatro pedagojisi” gibi farklı isimlerle anılmasının kavram karmaşasına yol açtığı gözlenmiştir. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda dramanın “Yaratıcı Drama”, eğitim alanında bir yöntem (araç) olarak kullanılıyorsa “Eğitimde Drama” başlığı adı altında yaygınlaşması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Katılımcılar, yaratıcı dramanın, ısınma aşamasındaki oyun tekniği ile bütünleştirilerek bu eğitimi uygulayan birçok kişi tarafından sadece eğlenceli oyun olarak algılanmasının önemli sebebini MEB’in yaratıcı drama liderliği eğitim programının standart oluşturamaması olarak görmektedir. Mevcut şartlarda, MEB dernek ve özel kurumlarda, 320 saatlik programı tamamlayan, halk eğitim merkezlerinde ise 20 saatlik kursu tamamlayan herkese bu sertifikayı vermektedir. Bu durum yaratıcı dramanın ne olduğu, nasıl uygulanacağı, kimler tarafından verilmesi gerektiği yönünde halen sorunlar oluşturmaktadır. Yetersiz eğitim almış kişilere bu yetkinin verilmesi yaratıcı drama eğitimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Yaratıcı drama ülkemizde, Alman eğitimcilerle yapılan çalışmalara dayalı olarak gelişmiş ve yayılmıştır. Aşamalar bu bağlamda I. Uluslararası drama seminerlerinden itibaren, ısınma, rol oynama, pandomim, doğaçlama, oluşumlar ve değerlendirme olarak öğretilmiştir. Aşamalar zamanla 5 aşamadan 4 aşamaya düşürülmüştür. Yaratıcı dramayı amaç ve yöntem olarak kullanacak lider ve öğretmenlerin, aşamalar arasındaki farkı çözümlemekte zorlandıkları görülmüş, yeni bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur. Araştırmanın sonucunda da başlangıçta 4 ya da 6 aşama şeklinde işlenen drama, daha sonra 3 aşamaya indirilmiştir. Hazırlık ve ısınma; Canlandırma; Değerlendirme olarak oluşturulan bu aşamalar, katılımcılar tarafından da desteklenmiş liderlerin ve öğretmenlerin bu aşamaları göz önünde bulundurarak ders planlarını yapmaları öngörülmüştür.

Yaratıcı drama lideri/öğretmeni uygulamalardan önce dersin ya da konunun amacına göre planlarını hazırlayıp, çeşitli tekniklerle bireyleri kazanımlara ulaştırmaktadır. Yaratıcı dramada birçok teknik kullanılmaktadır. Katılımcılara göre en önemli teknikler doğaçlama ve rol oynamadır. Ayrıca bu teknikler yaratıcı dramanın özünü oluşturur. Doğaçlama tekniğinde doğallık söz konusu iken, rol oynamada karakterlerin özelliklerine bürünerek duyguları yansıtılır ve doğaçlama ile iç içe geçerek rol oynama gerçekleşir. Teknikler yaratıcı dramanın önüne geçmeyecek şekilde grubun özelliklerine göre düzenlenmelidir.

Yaratıcı dramada süre lider tarafından yaş gruplarının gelişim özelliklerine göre belirlenmelidir. Okul öncesinde süre oyunların içine serpiştirilerek en fazla yarım saat uygulanabilir. Okullarda ise yaratıcı drama eğitim müfredatına bağlı olarak ders süresince uygulanabilir. Yetişkinlerde grubun yapısına göre 3 saat ve daha uzun saatlerde belirli aralıklarla yaratıcı drama uygulamaları yaptırılabilir. Yaratıcı dramaya en erken başlama yaşı katılımcıların yorumlarıyla 4 yaş olarak belirlenmiştir. Grup sayısı ise her yaş grubu için mekana, konuya ve amaca bağlı olarak kişilerin çift olması şartıyla sınırlandırılmazdır.

Yaratıcı dramada lisans programının açılması katılımcılar tarafından gerekli görülmeyle birlikte, alan uzmanlarının eş güdümlü hareket etmesiyle yaratıcı dramanın eğitimde yollarının açılarak, nitelikli eğitime kavuşulacağı vurgusu yapılmıştır. Yaratıcı drama liderinin eğitim durumlarına ilişkin görüşleri doğrultusunda ise uygulayıcının yüksek lisans eğitimini tamamlamış olması ve mutlaka sanatlar eğitimi almış olması, tiyatro türlerini ve tekniklerini öğrenmiş olması büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda lider, tiyatro türlerini, sanat tarihini, felsefeyi, gelişim psikolojisini bilmeli ve müzelere gitmelidir. Bunun yanı sıra tüm sanat dallarıyla alakalı olması ve takip etmesi mutlak bir gerekliliktir.

Türkiye’de Çağdaş Drama Derneği, Oluşum Drama Enstitüsü ve başka isimlerle yaratıcı drama lideri yetiştiren pek çok kurum olduğu bilinmektedir. Katılımcıların çoğu ülkemizde yaratıcı drama eğitimi alanında ilkleri gerçekleştiren bu kurumların lider yetiştirme programlarına olumlu bakmakta ve destek vermektedir. Derneklerde yaratıcı drama liderlerine 6 dönem halinde, toplam 320 saatlik eğitim verilmektedir. Ayrıca programın içerisinde sanat eğitimi öncelikli yer tutmaktadır. Bu kurumların yanı sıra sayıları hızla artan birçok kuruluşun eğitim programlarının denetimlerinin yapılmaması alana büyük ölçüde zarar vermektedir.

Katılımcılara göre, yaratıcı drama uygulamalarını başka birine seyrettirmek yani gösteri haline getirmek, yaratıcı dramanın amacından çıkarak felsefesinden uzaklaştıracaktır. Yaratıcı dramanın sanat eğitimi alanı olduğu kabul görmekle birlikte, sanat alanına en yakın olduğu yer tiyatrodur ve tiyatronun türlerinden yararlanır. Bu bağlamda yaratıcı dramadan çıkan ürünlerin sergilenmesinin (sahnelenmesinin), yanlış olduğu kanaatine varılmıştır. Yaratıcı drama okullarda, özel günlerin ezberlenen performans sunumlarından çıkarılmalıdır.

5.2. Öneriler

Yaratıcı drama alanında, eğitim veren kurs, dernek ya da üniversitelerin eğitim programlarının bu alana ne kadar katkı sağladığı, eksikliklerinin neler olduğu ve lider programlarının nasıl olması gerektiği araştırma konusu olarak ele alınabilir.

Yaratıcı drama alanına yeni başlamış kişiler, lider olabilmek için öncelikle eğitim alt yapılarını yüksek lisans olarak tamamlamalıdır. Lider sanatın her alanını (resim, müzik, tiyatro, film, konser, müze, spor vs.) takip ederek, kendisini çok yönlü geliştirmelidir.

Ülkemizde yaratıcı drama öncülerinin ve uzmanlarının görüşleri doğrultusunda kavramlarında, bileşenlerinde ve akış planlarında, oluşturulmaya çalışılan yaratıcı drama etiğinin, üniversitelerde eğitim veren öğretim üyeleri ile bu alana gönül vermiş uzmanlar tarafından dikkate alınarak, gerekirse seminerlerde ya da çalışmalarında konu ile ilgili eğitimcilere bilgi verilmesi öngörülmektedir. Ayrıca konu ile ilgili uzmanların daha çok makale ve kitap çıkararak, alanın kaynak sıkıntısı giderilebilir.

Yaratıcı drama alanında lider yetiştiren dernek ve kursların, eğitim programları yeniden gözden geçirilerek MEB ile işbirliği içerisinde liderlik sertifikasında belli bir standart oluşturulmalıdır. Bu bağlamda yaratıcı drama alanında ülkemizin her yerinde faaliyet

gösteren tüm kurs ve derneklerde nitelikli eğitimin verilmesi ve denetimlerinin yapılması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, H. Ö. (1999). Yaratıcı dramayı tanımlayabilmek. *Oluşum tiyatrosu ve drama atölyesi Türkiye 1. Drama Liderleri buluşması, 13-14 Kasım 1999* (syf 61-69) Ankara: Fersa.
- Adıgüzel, H. Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, Sayı 1, 17-30. <http://kaynakça.yaraticidrama.org/?p=154> adresinden, 20 Şubat 2017 tarihinde alınmıştır.
- Adıgüzel, H. Ö. (2007). David Davis ve John Somers ile İngiltere ve Türkiye’deki drama eğitiminin karşılaştırılması. 11. Uluslararası eğitimde yaratıcı drama semineri. *Yaratıcı Drama Dergisi* 1(3-4). 213-219.
- Adıgüzel, H. Ö. (2015). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Pegem.
- Adıgüzel, H. Ö. (2016). Bir ders ve yöntem olarak yaratıcı drama alanında yapılan çalışma ve gelişmeler: 24. *Eğitimde Drama Kongresi, 24-27 Nisan 2014* (s. 9- 14). Muğla: Ankara Pegem.
- Akyel, Y. ve Çalışkan, N. (2013). Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin drama yöntemi yeterliliklerinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, Sayı 3, 161-173.
- Akyol, K. A. (2003). Drama ve dramanın önemi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1,(2), 1-14 <http://www.tebd.gazi.edu.tr/index.php/tebd/article/view/84> adresinden, 16 Mart 2017 tarihinde alınmıştır.
- Akyol, K. A. (2012). Okul Öncesi Eğitimde Drama ve Öğretmenin Rolü. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*. 1(1),105-116. <http://dergipark.gov.tr/ausbid/issue/38413/445583> 21 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.
- Antepli, S. (2014). *Tümel sanatlar, drama ve oyun etkinlikleri*. Ankara: Kök.
- Aral, N., Baran, G., Pedük, Ş. ve Erdoğan, S. (2003). *Eğitimde drama*. İstanbul: Ya-pa.

- Arastaman, G., Öztürk F, İ. ve Fidan, T. (2018). Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik: Kuramsal Bir İnceleme. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*, 15(1):37-75, <http://efdergi.yyu.edu.tr> adresinden 23 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- Aslan, N. (2007). Drama kavramları, *Türkiye 9. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*, 22-24 Haziran 2007 (s. 10), Ankara: Oluşum.
- Aytaş, G. (2008). *Türkçe öğretiminde tematik yaratıcı drama*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Baldwin, P. (2012). *With drama in mind: Real learning in imagined worlds*. London: New York: Continuum.
- Beceren, E. (2006). Drama yöntemi ile duygusal zekâ atölyesi. Türkiye 7. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri 24-26 Haziran 2005 Ankara. N. Aslan (Der.), *Dramada Arayışlar* (s. 115-124). Ankara: Oluşum.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö, E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Çetin, A. Ö. ve Öztürk, A. (2003). Yaratıcı Drama Alanında Gavin Bolton'ın Drama Anlayışı. *Yaratıcı Drama Dergisi*, sayı 16(8), 1-14.
- Çoruh, S. (1943). *Okullarda dramatizasyon*. Bursa: Ankara.
- Davis, D. (2018). *Gerçeği hayal etmek “ Eğitimde dramada yeni bir kurama”* (Ü. Köymen, Çev.). Ankara: Palmiye.
- Dirim, A. (2001). *Okul öncesi eğitimde yaratıcı drama*. İstanbul: Esin.
- Ebert, G. (2004). *Oyunculuk sanatında doğaçlama* (T. Yılmaz, Çev.). İstanbul: Mitos Boyut. (Eserin aslı, 1930'da yayımlanmıştır).
- Erşan, E. (2014). *Beşinci ve altıncı sınıf drama dersi öğretim programının değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Godwin, S. A. (2007). Play in the preschool classroom: Its socioemotional significance and the teacher's role in play. *Early childhood education journal*, 35, 199-206.
- Gönen, M. ve Dalkılıç, U. N. (2002). *Çocuk eğitiminde drama, yöntem ve uygulamalar*. İstanbul: Epsilon.

- Güler, M. (2015). *Sınıf ve branş öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlik algı düzeyleri ve görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya.
- Haseman, Bradley C. (2014). Heathcote's practice-led teaching: Pioneering research as well as pioneering pedagogy. *Drama Research*, 5(1), 1-9. <http://eprints.qut.edu.au/83798/> 17 Haziran 2019 Tarihinde alınmıştır.
- Hendy, L. & Toon, L. (2001). *Supporting drama and imaginative play in the early years*. Buckingham; Philadelphia: Open University.
- İlgaz, S. ve Bilgili, T. (2006). Eğitimde ve öğretimde etik. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 14, 199-210. dergipark.gov.tr/ataunikefd/issue/2775/37191 adresinden 25 Şubat 2019 tarihinde alınmıştır.
- İlhan, Ç. A. (2003). Sınıf öğretmeni yetiştirme programları ve sanat eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 13-23.
- Karadağ, E. ve Çalışkan, N. (2005). *Kuramdan- uygulamaya ilköğretimde drama*. Ankara: Anı.
- Kesici, A. E. (2014). "Drama dersine ilişkin öğretmen görüşleri". Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 186-203. Ankara: Nobel.
- Kelly and Eggers, W. (2010). *Children's theater: a paradigm, primer, and resource*. Lanham, Md.: Scarecrow Press.
- Koçak, D. (1999). Drama çalışmalarında doğaçlama. Türkiye 1. Drama liderleri buluşması 13-14 Kasım. *Oluşum tiyatrosu ve drama atölyesi*. Ankara: Fersa.
- Kuçuradi, İ. (2003). Etik ve etikler. *Türkiye mühendislik haberleri*, Sayı 423, 7-9. <http://kisi.deu.edu.tr/timucin.yalcinkaya/ETIK%20ve%20ETIKLER%20-%20KUCURADI.pdf> adresinden, 18 Şubat 2019 tarihinde alınmıştır.
- Küçük, M. (2003). Bilimsel araştırma ve etik. *Kurgu Dergisi*, Sayı 20, 255-266. dergipark.gov.tr/download/article-file/150459 adresinden, 01 Mart 2019 tarihinde alınmıştır.

- Küçükahmet, L., Borçbakan, H. Ve Karamanoğlu. (2001). *İlköğretimde drama*. Ankara: Nobel.
- Nutku, Ö. (2001). *Dram sanatı*. İstanbul: Kabalcı.
- McCaslin, N. (2016). *Sınıf içinde ve dışında yaratıcı drama* (P. Ö. Şimşek, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık. (Eserin aslı, 1968’de yayımlanmıştır.)
- MEB (2017). Öğretmenlik yetiştirme ve geliştirme genel müdürlüğü. *Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri*, 8. <https://oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlik-meslegi-genel-yeterlilikleri/icerik/39> adresinden, 07 Haziran 2019 tarihinde alınmıştır.
- Metinnam, İ. ve Adıgüzel, Ö. (2016). “Bireyin bireyselliği” odağında Brian Way’in drama anlayışının incelenmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 11(2), 1-28.
- Morgül, M. (1996). Eğitimde yaratıcı drama nedir? *Öğretmen dünyası* 17(204), 21-22.
- Okvuran, A. (2006). Türk drama tarihinde arayışlar. Türkiye 7. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri 24-26 Haziran 2005 Ankara. N. Aslan (Der.), *Dramada Arayışlar* (s. 19-23). Ankara: Oluşum.
- Okvuran, A. (2010). Drama öğretmeninin yetiştirmesi sorunsalı. Ö. Adıgüzel (Der.), *Tamer Levent’e Armağan Yaratıcı Drama (1999-2002) Yazılar* (s. 274-276). Ankara: Naturel.
- Önder, A. (1999). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama*. İstanbul: Epsilon.
- Ömeroğlu, E. (2006). Yaratıcı drama eğitiminin İngiltere’de okul öncesi eğitiminde kullanılmasıyla ilgili bir inceleme. Ö. Adıgüzel (Der.), *İnci San’a Armağan Yaratıcı Drama (1985-1998) Yazılar* (s. 142-152). Ankara: Naturel.
- Özbalcı, M. (1988). Milli eğitim sistemimiz içinde öğretmenin yeri ve yerleştirilmesi meselesi. *Türk Yurdu*, 9(21, (367)), 7-10.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde yeni değerler*. Ankara: Pegem.
- Özen, Z. (2011). *Dorothy Heathcote’un Yaratıcı Drama Yaklaşımları*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Saban, A. ve Ersoy, A. (2017). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. Ankara: Anı.
- Sağlam, T. (2004). Dramatik Eğitim: Amaç mı? Araç mı? *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 17, 4-21.

- Sağlam, T. (2006). Gavin Bolton Drama- Sanat- Öğrenme. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(2), 57-66.
- San, İ. (2002). Eğitimde yaratıcı drama: Kısa tarihçe. Ö. Adıgüzel (Der.), *Yaratıcı Drama (1985-1995) Yazılar* (ss. 3-4- 61-64). Ankara: Naturel.
- San, İ. (2003). *V. Uluslararası yaratıcı drama semineri*. Ankara: Naturel Yayınları.
- San, İ. (2006). Tiyatroya rağmen ayartıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, Sayı 1, 11-15.
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ydrama/article/view/5000169066> adresinden, 22 Şubat 2017 tarihinde alınmıştır.
- San, İ. (2008). *Sanat ve eğitim*. Ankara: Ütopya.
- San, İ. (2018). *Yaratıcı drama ve müze*. İstanbul: Yeni İnsan.
- Sapmaz, C. (2010). *Harriet Finlay-Johnson'ın genel eğitim anlayışı içinde dramaya yaklaşımının değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Sezgin, B. (2014). Uluslararası Bakalorya Programında Tiyatro ve Drama Ders Müfredatının Model Analizi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 79-94
- Spolin, V. (1986). *Theater games for the classroom*. (edt. A. Morey, M. Ann Brandt). Evanston, Illinois: Northwestern University.
- Şentürk, N. (1996). Eğitimde yaratıcı drama. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 21(223), 23-25.
- Tahta, F. (1999).Eğitimde drama nedir? Öğretmen yetiştirme lisans programında dramanın yeri. *Oluşum tiyatrosu ve drama atölyesi Türkiye 1. Drama Liderleri buluşması*, 13-14 Kasım 1999 (s. 92-94) Ankara: Fersa.
- Tekerek, N. (2006.) Oyun Kavramı'ndan Drama'ya Drama'dan Dramatik Eğitim'e. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, Sayı 22, 64.
<https://dergipark.org.tr/tad/article/136796>, adresinden, 06 Haziran 2019 tarihinde alınmıştır.
- Toptan, K. (1996).Türk milli eğitimi ve geleceği. *Yeni Türkiye*, 2(7), 161-168.
- Türk Dil Kurumu. (2015). *Okul sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Uşaklı, H. (2014). *Drama ve iletişim becerileri*. Ankara: Nobel Akademik.

- Üstündağ, T. (2001). İletişim sürecinde yaratıcı drama. Oluşum tiyatrosu ve drama atölyesi Türkiye 2. Drama liderleri buluşması ve ulusal drama semineri, 23-25 Haziran 2000, N. Aslan (Der.), *Dramaya Çok Yönlü Bakış* (s. 29-36) Ankara: Fersa.
- Üstündağ, T. (2011). *Yaratıcı drama öğretmenin günlükü*. Ankara:Pegem.
- Ward, W. (1957). *Playmaking with children from kindergarden through junior high school* (n.d. ed.). USA: Appleton-Century-Crofts.
- Ward, W. (1960). *Drama with and for Children*. Washington: Government Printing Office.
- Ward W. (1978). *Drama with and for children*. U.s department of health. Education and welfare
- Way, B. (1977). *Development through drama*. London: Longman
- Vural, A. R. ve Somers, W. J. (2012). *İlköğretimde drama, Kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem.
- Yegen, G. (2003). Yaratıcı Drama. *İlköğretim-Online Öğretim Uygulamaları Serisi*, Sayı 2, 2. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/91110>. 20 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.
- Yegen, G. (2006). Eğitim fakültelerinde okutulan ilköğretimde drama dersi için içerik düzenleme önerisi. Türkiye 7. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri 24-26 Haziran 2005 Ankara. N. Aslan (Der.), *Dramada Arayışlar* (s. 109-114). Ankara: Oluşum.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldızbaş, F. (2008). Çocukta duygusal zekanın gelişiminde drama yönteminin kullanılması ve etkinlik örnekleri. Türkiye 9. Drama lideri buluşması ve ulusal drama semineri, 22-24 Haziran 2007, Bolu. N. Aslan (Der.), *Drama Kavramları* (ss. 45-54). Ankara: Oluşum.
- Yüksel, R. (2005). *Drama Tabanlı Öğretim Modelinin Plastik Sanatlar Temel Tasarım Edinimlerinin Transferine Etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

EKLER

Ek 1. Görüşme Formu

Araştırmanın Amacı

Çalışma grubunun, yaratıcı drama etiği ve eğitimine yönelik görüşlerini incelemektir.

Yer:

Tarih ve saat (başlangıç-bitiş):

Görüşmeci:

GİRİŞ

Merhaba, adım Gülbahar BEGGİ. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Drama ve Eğitim Anabilim Dalı'nda yüksek lisans çalışması yürütmekteyim. Yaratıcı drama etiği ve eğitimine yönelik uzman görüşleri konulu bir araştırma yapmaktayım. Katılımınız ve çalışmaya sağlayacağınız katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyorum.

- Görüşmeye geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu belirtmek istiyorum. Bu görüşmede vermiş olduğunuz bilgileri araştırmacı dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca, araştırmaya desteklerini veren katılımcıların isimleri araştırma raporunda yer almayacaktır, bunun yerine kod veya takma isimler kullanılacaktır.
- İzin verirsiniz görüşme sonuçlarını sağlıklı değerlendirebilmek ve veri kaybı yaşamamak için görüşmeyi ses kayıt cihazı ile kaydetmek istiyorum.
- Görüşmemize başlamadan önce, söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da aklınıza takılan bir problem var mı?
- Bu görüşmenin yaklaşık olarak kırk dakika ile bir saat arasında süreceğini tahmin ediyorum izin verirsiniz görüşmemize başlayalım.

GÖRÜŞME SORULARI

- 1- Yaratıcı drama etiğini nasıl tanımlarsınız?
- 2- Drama, eğitimde ve literatürde çeşitli isimlerle anılmaktadır. Bunlar, yaratıcı drama, eğitimde drama, eğitsel drama, eğitici drama, mış gibi yapma, okul tiyatrosu, okulda tiyatro, dramatik eğitim, çocuk oyunu, çocuk draması, oyun ve tiyatro pedagojisi olarak sayılabilir. Bu durum yaratıcı drama alanını yeni öğrenenler için bir kavram karmaşası oluşturmaktadır. Konuya ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 3- Halk eğitim merkezlerinde veya MEB okullarında verilen drama dersleri genelde, diğer branş hocalarınca teatral oyun veya eğlenceli oyun olarak anlaşılmaktadır. Drama akış planlarında yer alan oyun kavramı ve çeşitliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 4- Yaratıcı drama aşamalarının literatürde farklılık göstermesine ilişkin, düşünceleriniz nelerdir?

Erken çocukluk dönemi...

İlkokul çağı...

Lise çağı...

Yetişkinlerde...

Sonda: Yaratıcı dramada tüm aşamalar uygulanmalı mıdır?

- 5- Yaratıcı drama aşamalarında olmazsa olmaz diyeceğiniz, etkinliklerde mutlaka geçmesi gereken teknikler hangileri olmalıdır?
- 6- Yaratıcı drama etkinliklerinin yaş gruplarına göre süresi ne olmalıdır? Erken çocukluk... (en erken kaç yaşında uygulanabilir)

İlkokul...

Lise...

Yetişkin...

Sonda: Yaratıcı drama uygulamaları minimum ve maksimum kaç kişi ile yapılmalıdır?

- 7- Günümüzde drama eğitimcisi olma özelliği henüz netleşmemiştir. Lise ya da üniversite mezunu olanların 155-320 saat arasında drama kursu alıp okullarda drama dersleri verdiği gözlemlenmektedir. Sizce yaratıcı drama lideri hangi eğitimlerden geçmiş olmalıdır?

Sonda: Lisans programlarında drama öğretmenliği programı açılmasına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?

- 8- MEB'e bağlı yaratıcı drama sertifikası veren derneklerin-kurumların yanı sıra üniversitelerin drama yüksek lisans programlarından da drama liderleri yetişmektedir. Bu durumu yaratıcı drama etiği yönünden nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sonda: Yaratıcı drama lideri yetiştirilen kurslarda sanat eğitime ne kadar yer verildiğini düşünüyorsunuz?

- 9- Yaratıcı drama uygulamalarının amaç ya da yöntem olarak gerçekleşmesi sonucunda, görsel-performans sanatı olarak sergilenmesine yönelik görüşleriniz nelerdir?

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..